

ზაურ თაყიდაშვილი

**ვარიაციები გალალიკის
თემაზე**

**თბილისი
გამომცემლობა „ს.ვ.მ.კ.“
2013**

7A8.0
75.575
თ.017

რედაქტორი: ფილოსოფიის დოქტორი,
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
კულტუროლოგიის მიმართულების
პროფესორი **ლალი გვასალია**

ISBN 978-9941-0-5163-0

© ზ. თავიდაშვილი, 2013 წ.

Записки бездельника Ники

იმ ხანად, ჩემი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამო, ხშირად მიხდებოდა რუსეთის სხვადასხვა ქალაქში მივლინებით ყოფნა. ზედმეტად მივიჩნევ მოვუთხრო მკითხველს რუსეთში ჩემი საქმიანობის შესახებ. უმჯობესია პირდაპირ მივადგე საკითხს, რამაც განსაზღვრა კიდევ ბედი ნაწარმოებებისა, რომელსაც სათაურად „ვარიაციები ბალალაიკის თემაზე“ შევურჩიე. სათაური უდავოდ მიანიშნებს მკითხველს, რომ იგი რუსული ყოფის თემაზეა შექმნილი.

წინამდებარე კრებულთან სრულიად შემთხვევით მომიხდა შეხება და აი, რა ვითარებაში:

ერთ-ერთი მორიგი მივლინების შემდეგ, ლენინგრადიდან ქუთაისში ვბრუნდებოდი. ამჯერად, თვითმფრინავს მატარებლით მგზავრობა ვარჩიე. მაშინ ლენინგრადიდან თბილისის მიმართულებით ორ სამგზავრო ვაგონს აბამდნენ „ლენინგრადი-სოჭის“ მატარებელს, რომელსაც „სევერნაია პალმირა“ ერქვა.

ორადგილიან კუპეში გამოკვეთილი ქართული გარეგნობის მამაკაცი დამხვდა. მგზავრს მივესალმე და ქართულად ვკითხე:

– ქართველი ბრძანდებით?

გაელიმა და რუსულად მომიგო:

– მე თქვენი კითხვა ვერ გავიგე! ქართული არ ვიცი, მაგრამ ვფიქრობ, მივხვდი რაც მკითხეთ. როგორ გითხრათ, გვარი ქართული მაქვს, გუნია. მამაჩემი ქართველი იყო, თუმცა საქართველოსთან არავითარი შეხება არ მქონია, ვიდრე მამა გარდაიცვლებოდა. მამა ოციოდე დღის წინ წავიდა ამ ქვეყნიდან. მე საქართველოში, მამის სოფელში მომიხდა ყოფნა. ასე რომ, თბილისამდე რუსულად მოგვიხდება საუბარი.

– ე.ი. რიონამდე, მე ქუთაისში მივემგზავრები. – დავა-
ზუსტე გარუსებული ახალგაზრდის ნათქვამი.

მატარებელში მგზავრები ადვილად უახლოვდებიან ერთ-
მანეთს. ხშირად ინტიმურ, გულითად საუბარსაც გააბამენ
ხოლმე. არც ეს მგზავრობა აღმოჩნდა გამონაკლისი. მალე სუ-
ფრა გავშალეთ. ლენინგრადიდან გადარჩენილი ორი ბოთლი
კონიაკი „ენისელიც“ დავდგი მაგიდაზე და ორიოდე სასმისის
შემდეგ ჩემმა თანამგზავრმა, როგორც ასეთ შემთხვევაში ამ-
ბობენ, ენა ამოიდგა. მომითხრო თავისი, უფრო სწორად, მისი
ოჯახის თავგადასავალი.

– 1942 წლის ზაფხულის მძიმე დღეები იდგა თურმე; –
დაიწყო ნიკოლაიმ (ჩემ თანამგზავრს ნიკოლოზი ერქვა, მაგრამ
მას ნიკოლაის, და ზოგჯერ ნიკასაც ეძახდნენ), – გერმანელები
სწრაფად მოიწვედნენ აღმოსავლეთისაკენ. ჩვენი ჯარები
თავქუდმოგლეჯილები გამორბოდნენ და „სტრატეგიული
მოსაზრებებით“ (მაშინ თურმე ძალიან პოპულარული იყო ეს
გამოთქმა) სტოვებდნენ ქალაქებს, სოფლებს და დასახლებულ
პუნქტებს. ყველგან პანიკა და უწესრიგობა სუფევდა. სოფე-
ლი, სადაც ნიკოლაის დედა, მაშინ სრულიად ახალგაზრდა,
15 წლის გოგონა დარია მიხაილოვნა და მისი დიდედა ცხოვ-
რობდნენ, მოსახლეობამ ერთიანად მიატოვა. დარია წინა წელს
ჩამოსულა დიდედასთან არდადეგებზე. დარიას მშობლები საზ-
ღვრისპირა დასახლებაში ცხოვრობდნენ. მამა მაღალი ჩინის
სამხედრო ექიმი გახლდათ, დედა მათემატიკის მასწავლებე-
ლი. როგორც მოგეხსენებათ, ომი მოულოდნელად დაიწყო და
დარია მთელი წელი ამოდ ელოდა მშობლების გამოჩენას, ან
მათ შემოხმიანებას. ბოლოს გერმანელებიც მოახლოვდნენ და
სოფლის მცხოვრებლებმა პანიკურად მიატოვეს სახლ-კარი.
მთელ სოფელში დარჩნენ მხოლოდ დარია და მისი დიდედა,
რომელიც მძიმედ გახლდათ ავად. დღე-დღეზე მოსალოდნე-

ლი იყო მისი ამ სოფლიდან იმ სოფელში გადაბარგება. დარია მოხუცის ლოგინს არ შორდებოდა, თავს ევლებოდა ბებოს, მაგრამ იგი სოფლის ევაკუაციის მეორე დღეს გარდაიცვალა.

წარმოიდგინეთ დედაჩემის მდგომარეობა, – განაგრძო ნიკოლაიმ, – სრულიად უმწეო, თითქმის ბავშვი, დაცარიელებულ სოფელში მიცვალებულ ბებიასთან ერთად...

– ჭკუაზე თუ არ შევიშლებოდი, არ მეგონა. – ამბობდა თურმე ამის გახსენებაზე, შემდგომში, ნიკოლაის დედა.

ამ ტრაგიკულ მომენტში ვილაცამ ეზოდან დაიძახა:

– არის აქ ვინმე?

ატირებული გოგონა გარეთ გავარდა. ჭიშკართან, საბარგო მანქანასთან იდგა სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი ახალგაზრდა. გოგონა მას მიეჭრა და შეევედრა:

– მიშველე... ჯარისკაცო, მიშველე!

ჯარისკაცი მოეფერა გოგონას, ოდნავ დაამშვიდა და როდესაც გაიგო, დარიას სახლში მიცვალებული ბებია ესვენა, იქვე, ეზოში გაჭრა საფლავი, მოხუცი ძველი კამოდისგან შეჭედილ ყუთში ჩაასვენა და დაკრძალა.

ჯარისკაცს ნიკა, ანუ ნიკოლოზი ერქვა. მას თურმე სანვაგი შემოეღია. დარიამ მიახწავლა ნიკას, სად შეიძლებოდა სოფელში ბენზინის შოვნა. აღმოჩნდა, რომ სანვაგი მიტოვებულ სოფელში ბლომად ინახებოდა. ნიკამ შეავსო მანქანის ავზი, ორი ორასკილოგრამიანი რკინის კასრიც მოიმარაგა და მეორე დილით, დარიასთან ერთად, კურსი აღმოსავლეთისაკენ აიღო. ნიკალაის ავტომანქანით ბანკის ფული გადაჰქონდა თურმე ზურგში.

ახალგაზრდები (ნიკა 19 წლის იყო) ორი დღე და ღამე გზაში იყვნენ. ერთად იტანდნენ გასაჭირს. რამდენჯერმე გადაურჩნენ მტრის მოთარეშე თვითმფრინავების შემოტევას. ერთად სადილობდნენ, ერთად ვახშმობდნენ და, რა დასამაღლია, ერთად ეძინათ მანქანაში.

თქვენ მიხვდით ალბათ, – განაგრძო ნიკოლაიმ, – ეს ახალგაზრდები ჩემი მშობლები იყვნენ და ჩემს შექმნასაც, სწორედ ამ მგზავრობისას ჩაეყარა საფუძველი. – გაიღიმა მან. არც ის არის ძნელი მისახვედრი, რომ სახელიც მისი საყვარელი ადამიანის პატივსაცემად დამარქვა დედამ. აქვე დავსძენ, ახალგაზრდებს თავდავინწყებით შეუყვარდათ ერთმანეთი. ეს სიყვარული მამას სიცოცხლის ბოლომდე გაჰყვა. დედაზე კი არც ღირს ლაპარაკი. იგი ამ სიყვარულს საფლავში ჩაიტანს. ეს ასეა, მიუხედავად იმისა, რომ ბედმა ისინი თითქმის ოცი წლით გაყარა ერთმანეთს.

შემდგომ მოვლენები ასე განვითარდა: მამა გადამლობა რაზმმა ერთ-ერთ სამხედრო ნაწილს მიამაგრა, დედა კი ევაკუაციის პუნქტში გაგზავნეს. ყველაფერი ისე სწრაფად მოხდა, რომ მამას ძლივს მოუსწრია დარიასათვის საქართველოში მცხოვრები მშობლების მისამართი ეთქვა. იმ არეულობაში, დედას დავინწყებია მამის დანაბარები. გოგონა შუა აზიის ერთ-ერთ რესპუბლიკაში ჩაუყვანიათ. აქ მას, სრულიად შემთხვევით, მამამისის უახლოესი მეგობარი, სამხედრო ექიმი შეხვედრია, რომელიც მაღალ თანამდებობაზე მუშაობდა. ამ კეთილ კაცს დარია თავის სახლში მიუყვანია, სადაც მისი მეუღლე, უშვილო ეკატერინა მატყევევსა დარიას დედობას უწევდა. სწორედ მათ სახლში დავბადებულვარ მე. აქვე დაუმთავრებია დარიას საშუალო სკოლაც და უმაღლესი სასწავლებელიც. დარიას კომკავშირული კარიერაც სტუდენტობის წლებიდან დაწყებულა.

მალე დედა პარტიულ ასპარეზზე გამოდის სამოღვაწეოდ. 1954 წელს, როდესაც ყირიმი უკრაინას შეუერთეს, დედა ყირიმის ერთ-ერთი რაიკომის მდივნად გადაიყვანეს სამუშაოდ.

მე საშუალო სკოლა წარჩინებით – ოქროს მედალზე დავამთავრე. სწავლა განვაგრძე მოსკოვის ბაუმანის სახელობის

უმალეს საინჟინრო სასწავლებელში. სწორედ ამ დროს გავიცანი მამა, რომლის შესახებაც არც მე და არც დედამ მანამდე არაფერი ვიცოდით.

მეორე კურსზე გადავედი. არდადაგებს დედასთან ვატარებდი. ტრაბახში არ ჩამომართვათ და გოგონებისგან განებივრებული ვიყავი, რაც ძალიან არ მოსწონდა დარია მიხაილოვნას. საქმე იქამდე მივიდა, რომ თუ დრო ჰქონდა, დარია პლაჟზე დამყვებოდა თავის დედისერთა ვაჟს გოგონების შემოტევის მოსაგერიებლად.

დედა საუცხოოდ ცურავდა. მე სიამოვნებით შევყურებდი ზღვაში დედის ილეთების კასკადს. დედა თავისი 35 წლის ასაკშიც ულამაზეს ქალად გამოიყურებოდა. მის თავდაჭერილობაზე, ქალურ თუ სამსახურებრივ პატიოსნებაზე ანეკდოტებსაც ყვებოდნენ მისი მეგობრები.

იმ დღესაც მე და დარია მიხაილოვნა ერთად წავედით ზღვაზე. სწრაფად გავიხადე და გადავეშვი წყალში. დედა საბანაო კოსტუმში ნაპირზე დავტოვე. ცოტა ხნის შემდეგ, როცა ნაპირისკენ შემოვბრუნდი, თვალებს არ დავუჯერე. დედა ვილაც საცურაო ტრუსებში გამოწყობილ წარმოსადეგ მამაკაცს ეხვეოდა და გაცხარებით უკოცნიდა სახეს. სასწრაფოდ გამოვცურე. შორიახლოს დავდექი. არ ვიცოდი რა მექნა. ვხედავდი, როგორ ტიროდა დედა და გულში ეკვროდა უცნობ მამაკაცს. პლაჟზე მყოფნი გაკვირვებით შესცქეროდნენ უკვე ახალგაზრდობის ასაკიდან გამოსულ წყვილს, რომლებიც ყურადღებას არ აქცევდნენ ირგვლივ მყოფთ და არც თავიანთი გრძნობების დემონსტრირებას ერიდებოდნენ. მიუხედავად დედისადმი უაღრესი მოკრძალებისა, მიუუახლოვდი მათ. დედამ დამინახა თუ არა, ბედნიერებისაგან სახეგაბრწყინებულმა დამიყვირა:

– ნიკა, აი, შენი მამა!..

მის გვერდით მდგომ მამაკაცს ქვითინით მოეხვია:

– ნიკა, ნახე რამოდენა ვაჟი გყავს!..

დავბარბაცდი...

მამა ჩემთან მოიჭრა, გულში ჩამიკრა და აკანკალებული ხმით რამდენჯერმე გაიმეორა:

– შვილო... შვილო... შვილო!..

სიხარულისგან არ იხოცებთან.

მამა თურმე შვებულებას ყირიმში ატარებდა. ბედნიერმა შემთხვევამ იგი კვლავ შეყარა საყვარელ არსებას.

მამას შემდგომში არაერთხელ უთქვამს:

– გულის სიღრმეში ყოველთვის მნამდა, რომ დარიას კვლავ შევხვდებოდი...

სწორედ ამიტომ მას ოჯახი არ შეუქმნია. რაც შეეხება დედაჩემს, მისი გული დახურული იყო ყველასათვის, მიუხედავად იმისა, რომ თაყვანისმცემლები არასდროს აკლდა.

ჩემმა მშობლებმა სასწრაფოდ გააფორმეს ქორწინება მამჩის ბიუროში. მალე მამა სამუშაოდ ყირიმში გადმოვიდა და სამეურნეო ხელმძღვანელად მრავალი წლის განმავლობაში დიდი წარმატებით მოღვაწეობდა. ბოლო 19 წელი ჩემმა მშობლებმა ბედნიერებაში გაატარეს. მაჩუქეს ერთი დაიკოც – ნატაშა, რომელსაც თექვსმეტი წელი ერთ თვეში შეუსრულდება. ნატაშა მამის სიხარული იყო... მე კი... მე მამის დარდი ვიყავი. – თავი ჩაღუნა ნიკოლაიმ.

მამა მოულოდნელად გარდაიცვალა ავტოკატასტროფაში. იგი ახალგაზრდად გამოიყურებოდა, ჯერ სამოცი წელიც არ ჰქონდა შესრულებული. არ ვიცოდი, დედა და ნატაშა როგორ გადაიტანდნენ უძვირფასესი ადამიანის დაკარგვას... სანამ მოსკოვში წამოვიდოდი, თავზარი დამცა დედასთან საუბარმა. იგი ღრმად რელიგიური გახდა, რაც ადრე მისთვის არასდროს შემიმჩნევია. მე ვუთხარი დედას:

– აი შენ, ათეისტი ღმერთს არ დაუსჯიხარ! მამა, ასე თუ ისე, სარწმუნოებას პატივს მაინც სცემდა, მაგრამ უაზროდ დაიღუპა.

იცით, რა მიპასუხა დედამ?

– „შვილო! დასჯით ღმერთმა მე, ცოდვილი დამსაჯა. როდესაც ღმერთი სჯის ვინმეს, მას საყვარელ ადამიანს წაართმევს. მამაშენმა სიკვდილის წინ მითხრა, „დარია, მე შენთან ბედნიერი ვიყავი, გმადლობ ყველაფრისათვის!“ ამ სიტყვებს რა დამავინწყებს. ან მამა-შვილის – ნატაშკას და მამამისის გამომშვიდობება ამოვა ოდესმე ჩემი გონებიდან? საავადმყოფოში აქვითინებული ნატაშკა მამას ჩაეკონა, – „ნუთუ შეგიძლია მე და დედა დაგვტოვო?..“ მე ახლაც თვალწინ მიდგას მამაჩემის გაკვირვებული და ცრემლიანი თვალები. მან ნატაშას უთხრა, „არა შვილო, მე შენ არასოდეს მიგატოვებ! იცოდე, ჩემი სული მარად შენთან იქნება! მე იმედი მაქვს, შენი საქციელით ჩემს სულს არასოდეს მიაყენებ ტანჯვას“.

მამაშენის სული ჩემი რელიგიურობის ქვაკუთხედიანია. მე მწამს, რომ იმქვეყნად მე და მამაშენი განუყრელად ვიქნებით... ღმერთო შემიხედ, ამიტომ არ ვიკლავ თავს“... – დაასრულა დედამ.

ჩემო უცნობო მეგობარო! – მომმართა ნიკოლაიმ, – არ ვიცი როგორ გავუძლო ჩემი სინდისის ქენჯნას მამის ხსოვნის წინაშე. სულ უფრო და უფრო ვრწმუნდები იმაში, რომ მამის წინაშე მართალი არ ვიყავი. მე მამას სწორად ვერ აღვიქვამდი. ყოველთვის ვფიქრობდი, რომ მამა გულწრფელი არ იყო. მეგონა იგი მსახიობობდა, მოხერხებულად მაღავდა თავის ნამდვილ სახეს. სინამდვილეში, რასაც მე გაზვიადებულ, შელამაზებულ ნიღბად მივიჩნევდი, მამის ნამდვილი სახე ყოფილა. ახლა კი ვიცი, ვცდებოდი. ეს შეცდომა მაშორებდა მამას.

იყო ასეთი მომენტი. ინსტიტუტი ახალი დამთავრებული მქონდა. ჩემს მეორე თუ მესამე შვებულებას, დედის ხათრით, მშობლებთან ვატარებდი. მამამ თხოვა დედას, ერთი კვირით როგორმე გაეთავისუფლებინა თავი სამუშაოდან და როდესაც დედა დაითანხმა, იმ დილით სადღაც გაქრა. რამდენიმე ხნის შემდეგ სახლში დაბრუნდა საბარგო მანქანით, სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი და დედას გამოუცხადა, – „წავალთ ამ მანქანით იმ სოფელში, სადაც ერთმანეთი გავიცანით. შენს დიდედას სასაფლაოზე გადმოვასვენებთ, პანაშვიდს გადავუხდით და ქელებზე სოფელს დავპატიჟებთ. ამის შემდეგ გამოვბრუნდებით იმ გზით, რომლითაც გერმანელებს გამოვექეციო!“

დედამ სულ გიჟი უძახა მამას, თანაც კატეგორიულად განაცხადა უარი საბარგო მანქანით მგზავრობაზე. მამას ბევრი არ უფიქრია, მიეჭრა მეუღლეს, ხელში აიტაცა, მე მიბრძანა მანქანის კარების გაღება და დედა, რომელიც მუშტებს უბრაგუნებდა მამას გულზე, მანქანაში ჩასვა.

ბოლოს დედას სიცილი აუტყდა და ითხოვა ტანსაცმლის გამოცვლის ნება მაინც მიეცათ მისთვის. დედამ ჩაიცვა ჯინსის კაბა, რომელიც მაშინ ჩვენში იშვიათობას წარმოადგენდა და მე გავშტერდი: დედა სულ ახალგაზრდულად გამოიყურებოდა ახალ მოდურ ტანსაცმელში, რომელიც მას საოცრად უხდებოდა. მე ვტკბებოდი დედის სილამაზით და ვბრაზობდი მამის „თავხედობაზე“.

იმ მომენტში ჩემი მშობლები ბედნიერები იყვნენ. მეხუთე დღეს ისინი დაბრუნდნენ მოგზაურობიდან. მამას დედაჩემის დიდედა გადაუსვენებია სოფლის სასაფლაოზე, ქრისტიანულად წესიც აუგია მისთვის და თითქმის მთელი სოფელი მოუნვევია მიცვალებულის სულის მოსახსენიებლად გამართულ ქელებზე. დედა ყოველივე ამას აღფრთოვანებით უამბობდა

თავის მეგობრებს. მე მამის ეს საქციელიც არტისტობად მი-
მაჩნდა. დედას არ გამოჰარვია ჩემი ცივი დამოკიდებულება
მამისადმი. მას ერთხელ უკითხავს მეუღლისათვის, რატომ ვერ
მონახა მამა-შვილმა საერთო ენა. მამას ასეთი პასუხი გაუცია:
„შენ ნიკა ეგოისტი გაზარდე! იგი ვერ მპატიობს, რომ მე მას
შენი სიყვარული გავუყავი. დარია, უნდა მოიცადო, დრო გავა
და ნიკა შეგვიყვარებს მეც და ნატაშასაც!“ რა ცუდია, რომ
მამა ვერ მოესწრო მისი სიტყვების ასრულებას.

ახლა ვიხსენებ მშობლების ურთიერთდამოკიდებულების
ნიუანსებს, იუმორით რომ იყო გაჯერებული. დედა ხანდა-
ხან მამას შეუტევდა, „აი, შე უსაქმურო!“ უსაქმურს ეძახდა
იმიტომ, რომ მამა სახლში არაფერს აკეთებდა. ამბობდა,
მომეცით მამაკაცის საქმე და განახებთ უსაქმური ვარ თუ
არაო; ჭურჭლების ან იატაკის რეცხვა რა კაცის საქმეაო. თან
დედას გაკენწლავდა, „ახლა მეძახი უსაქმურს“ ბებია რომ
დაგისაფლავე, შენც გერმანელების ტყვეობას გადაგარჩინე,
ორი დღე და ღამე გაჭმევდი, გასმევდი, ნიავს არ გაკარებდი,
მაშინ ხომ კარგი ბიჭი ვიყავი? გულში მეხუტებოდი, არ დამ-
ტოვო ჯარისკაცოო, დაივიწყე?“ დედა ღიმილით პასუხობდა,
– ლოგინში რომ ჩამინვინე არასრულწლოვანი და ამაზე პასუხი
არ გაგებინე, არ ჩაგსვი ციხეში ათი წლით, ამაზე რას იტყვიო.

– რას ვიტყვი და... – ჩაფიქრდებოდა მამა, – იმას ვიტყვი,
რომ მაშინ უბედნიერესი კაცი ვიყავი.

– ახლა? ახლა არა ხარ ბედნიერი? – შეეპასუხებოდა დედა
და ხელს მოხვევდა.

– რა თქმა უნდა, ახლაც არანაკლებ ბედნიერი ვარ, მა-
გრამ შენზე მაინც მტკივა გული! გახსოვს რეკომენდაცია რომ
არ მომეცი სასაფლაოების არტელის უფროსად დანიშვნაზე
(მამა ეხუმრებოდა დედას, რაკი რაიკომმა დიდი ხნის განმავ-
ლობაში სასაფლაოს დირექტორის კანდიდატურა ვერ შეარჩია,

მოდის, მე გამიშვი მაგ თანამდებობაზე, შემოსავლიანი ადგილიაო). უარი რად მითხარი, შენ ხომ კარგად იცოდი, მაგ საქმეში დიდი გამოცდილება მქონდაო... ახლა დაგსჯი და ათჯერ გაკოცებ! – და ერთმანეთს ჩაეხვეოდნენ.

მე, ამის შემსწრეს მიკვირდა დედაზე რომ არ ვბრაზობდი. მამის საქციელი კი არ მომწონდა... მამაზე გული მომდიოდა...

როგორც გითხარით, მამის დასაფლავების დროს პირველად ვიყავი საქართველოში. არ დაგიმალავთ, დაკრძალვის ცერემონიალიც და ქელეხიც თეატრალურ დადგმად აღვიქვი.

– სადაც თქვენც მონაწილეობდით! – ჩავერთე ნიკას მონოლოგში.

– ეს როგორ? – იკითხა გაკვირვებულმა ნიკამ, – ამ „სპექტაკლში“ დედაც და ჩემი დაც მონაწილეობდნენ, აქტიურადაც, მაგრამ მე?!. არავითარ შემთხვევაში!..

– თუ თქვენ „სპექტაკლს“ უწოდებთ იმას, რაც მამის დაკრძალვაზე ხდებოდა, უნდა აღიაროთ ისიც, რომ „სპექტაკლს“ რეჟისორიც ეყოლებოდა, შემსრულებელიც და მაყურებლებიც.

ნიკამ ამოიოხრა. შევხედე, თვალები ცრემლებით ჰქონდა სავსე. იგი თითქოს თავის თავს ელაპარაკებოდა:

რა დიდი ბუნების ყოფილა მამა. როგორ მაკლია მე, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორს, მამასთან გაუტარებელი ცხრამეტი წელი. ბევრი რამ დამრჩა მისგან სასწავლი... ვნანობ, რომ არ ვიცნობ მშობლიურ ქვეყანას – საქართველოს, მის ხალხს, მათი ცხოვრების წესებს, ისტორიას, კულტურას... ნატამასგან განსხვავებით, არ ვიცი ქართული... მამას სისტემატურად დაჰყავდა არდადაგებზე საქართველოში არა მარტო ნატაშა, არამედ მისი სკოლის მეგობრებიც... მე ბევრი რამ გადავაფასე ამ ოცი დღის განმავლობაში... მამა მაშინაც მართალი ყოფილა, როდესაც ჩემი ცოლი არ მოეწონა. გამაფრთხილა: „შვილო, მას შენ კი არა, შენი მდგომარეობა

უყვარს. გაფრთხილდი, ასეთი ქალები ადვილად ლალატობენ ქმრებს...” მე ცოლს ვეყრები... მამა ამ შემთხვევაშიც მართალი აღმოჩნდა. მაგრამ... მგონი გადაგლალეთ ჩემი ოჯახის ირგვლივ საუბრით. გთხოვთ, მომიტევეთ!

– რას ბრძანებთ, – მივუგე, – თქვენ ძალიან საინტერესოდ მიაჩნებთ თქვენი ოჯახის ისტორია... მაგრამ ახლა ნამდვილად გვიანია. სოჭამდე შორსაა, ხოლო სოჭში ათი საათი მაინც მოგვინევს ლოდინი, ვიდრე ჩვენს ვაგონს „სოჭი – თბილისის“ მატარებელს მიაბამენ. სასაუბროდ ორი დღე გვაქვს წინ. – ვთქვი და დასაძინებლად მოვემზადე.

დილით მე და ნიკოლაიმ ვაგონ-რესტორანში ვისაუზმეთ. ახალი გაზეთები ვიყიდეთ და კუპეში დავბრუნდით. ნიკოლაი გაზეთებს ათვალეიერებდა, როდესაც მე, გუშინდელი ამბის შთაბეჭდილების ქვეშ მყოფმა, უნებურად წამოვიწყე:

– ნიკა, თქვენ გუშინ ბევრი ისაუბრეთ მამაზე. კიდევ რას გაიხსენებდით თქვენი მამის შესახებ?

ნიკოლაიმ გაზეთი გადადო და ცოტაოდენი ფიქრის შემდეგ მითხრა:

– მოგიყვებით ერთ შემთხვევას. ერთხელ მთელი ოჯახი – მამა, დედა, ნატაშა და მე პლაჟზე ვიყავით. მე და მამა რაღაცაზე წავლაპარაკდით და ნახევრად ხუმრობით ვუთხარი: „მოდი ვიჭიდავოთ!“ მამამ გაკვირვებით შემომხედა და მითხრა: „შენ გსურს ვიჭიდავოთ? – ძალიან კარგი!“ და დედას მიმართა, შენ იქნები ჩვენი ორთაბრძოლის არბიტრი. დედა დიდი „ენტუზიზმით“ ჩაერთო საქმეში. პლაჟზე მყოფთ განუცხადა: „თქვენ ახლა ნახავთ მამა-შვილის შერკინებას ჭიდაობაში. ჩემგან მარჯვნივ დგას ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი ახალგაზრდა, რომელსაც რძე არ შეშრობია პირზე, ხოლო მარცხნივ ჩემი ბებერი მეუღლე, რომელსაც განუზრახავს საკუთარი შვილის დაჩაგვრა“.

ჭიდაობა დიდხანს არ გაგრძელებულა. მამამ ჩამიტარა ჩემთვის უცნობი რაღაც ილეითი და სილაზე ბეჭებით მოვადინე ზღართანი. მაყურებელმა ტაში დასცხო. ნატაშა მივიდა მამასთან და უთხრა, მოუხდება მაგასო. მაგრამ დედამ, „მთავარმა არბიტრმა“, მეუღლის გამარჯვება არ დააფიქსირა და მეორედ შევეჭიდეთ ერთმანეთს. მამას არც ამჯერად გასჭირვებია ჩემი სილაზე გაკოტრიალება. ეს იმდენად იყო ჩემთვის მოულოდნელი, რამდენადაც მე ინსტიტუტში თავისუფალი ჭიდაობის სექციაში ვვარჯიშობდი და საკმაო წარმატებითაც ვიცავდი ინსტიტუტის ღირსებას ნახევრად მძიმე წონაში, სტუდენტთა სპარტაკიადებზეც. დედაც გაკვირვებული იდგა.

– ჭკუას ისწავლი! ცხოვრებაში გამოგადგება გაკვეთილად! იცოდე, ვიდრე ვინმეს შეებრძოლები, კარგად უნდა შეაფასო მონინალმდევის შესაძლებლობები. აი, ჩემი რჩევა! – მითხრა მამამ.

ერთ ამბავს კიდევ მოვყვები მამის ხასიათის შესახებ. პანაშვიდზე მე და დედას გაგვეცნო მამის ფრონტელი მეგობარი, რომელიც ბოლო სამი წელი მამასთან ერთად იბრძოდა (მამამ ომი ბატალიონის მეთაურის პოსტზე მაიორის ჩინით დაამთავრა). მან გვითხრა, რომ მამაჩემი ორჯერ ყოფილა წარდგენილი საბჭოთა კავშირის გმირის წოდებაზე, მაგრამ ორჯერვე მოულოდნელ შემთხვევებს შეუშლიათ მისთვის ხელი. პირველად იგი გმირობაზე წარუდგენიათ მაშინ, როდესაც მამას ოცეულს დნეპრი გადაულახავს და წარმატებით შეუსრულებია მასზე დაკისრებული ამოცანა; მაგრამ გერმანელებს დივიზიის შტაბი ისე დაუბომბავთ, რომ შტაბიდან არავინ და არაფერი გადარჩენილა; მეორედ – დრეზდენთან ჩატარებული ოპერაციის გამო. ამჯერად მამას კონფლიქტი მოსვლია „განსაკუთრებული განყოფილების“ ოფიცერთან და აი, რატომ: მამა, მისი თანმხლები ჯარისკაცი და ის ოფიცერი ერთად წაწყლო-

მიან გერმანელი ქალებისა და ბავშვების ნანამებ გვამებს. მამასთან მდგომ ჯარისკაცს თავი შეუბრუნებია და უთქვამს, ამას მხოლოდ არამზადები თუ ჩაიდენენო. „განსაკუთრებულ საქმეთა“ ოფიცერს ოქმი შეუდგენია და მამისთვის მიუმართავს, რომ ოქმზე ხელი მოეწერა, რათა პატიმრობაში აეყვანათ ჯარისკაცი. მამას ოქმი დაუხვევია. ოფიცერს ხმა აუნეცია და ბატალიონის მეთაურს დამუქრებია. მამას იგი ისე გაულახავს, რომ სანიტარულ ნაწილში გადაუყვანიათ სამკურნალოდ. მამას პოლკის და დივიზიის მეთაურები გამოსარჩლებიან; არც „განსაკუთრებული ნაწილის“ უფროსს გამოუდია თავი თავისი მიბეჭილი თანამშრომლის დასაცავად, მაგრამ მამის გმირობას „ჩაიღურის წყალი დაუღვევია“, რაზეც დიდად არც უნაღვლია მას. ამის შესახებ ჩვენ, ოჯახის წევრებმა არაფერი ვიცოდით; მამას არ უყვარდა თავისი ფრონტული ცხოვრების შესახებ საუბარი.

საქართველოში ასეთი წესი გქონიათ, დასაფლავების მესამე დღეს სასაფლაოზე გადიან. ამ დღეს მამის საფლავზე დედას გული წაუვიდა. ძლივს მოვაბრუნეთ. სახლში დაბრუნებულები კვლავ შეგვაშფოთა დედის ჯანმრთელობამ. იგი კვლავ ცუდად გახდა. მამაჩემის დის ქმარმა სასწრაფოდ ჩამოუყვანა დედას ქუთაისიდან ორი ექიმი. ერთ-ერთმა მირჩია, დედისთვის რაიმე საინტერესო საქმე მომეძებნა, რასაც იგი გულს გადააყოლებდა, გამოიყვანდა ამ მდგომარეობიდან. ახლა თბილისში იმიტომ მივდივარ, რომ დედის დავალება შევასრულო, რაღაც საბუთები მოვიძიო მამაჩემზე. დედამ გადანყვიტა მეუღლის გმირობის შესახებ მასალების შეგროვება. – დაამთავრა ნიკამ.

მე უკვე ვნანობდი, რომ ეს საუბარი წამოვიწყე. ჩემი თანამგზავრი მტკივნეულად განიცდიდა მამის სახელის ხსენებას. მოხერხებულად შევცვალე საუბრის თემა და ვთქვი:

– ნახეთ! თბილისის „დინამომ“ ისევ მოიგო.

ნიკოლაი მოსკოვის „სპარტაკის“ გულშემატკივარი აღ-
მოჩნდა. დაძინებამდე ფეხბურთის ირგვლივ არ შეგვიწყვეტია
გაცხარებული კამათი.

სოჭში მატარებელი დაგვიანებით ჩავიდა. ჩვენი ვაგონი
სათადარიგო ლიანდაგზე გადაიყვანეს, სადაც იგი მანამ იქნე-
ბოდა გაჩერებული, სანამ „სოჭი-თბილისის“ მატარებელს არ
მიაბამდნენ. მე და ნიკოლაიმ ზღვის სანაპიროზე გავისეირნეთ.
კარგი ამინდი იდგა. ნიკოლაიმ ზღვაში შეცურა, მე მოჭად-
რაკეებს შევერეი.

სალამოს მე და ჩემმა თანამგზავრმა ვაგონში ადგილები
დავიკავეთ. გაზეთებს ვათვალიერებდით. ნიკამ რაღაც მოკრ-
ძალებული ხმით წამოიწყო:

– ბევრი ვიფიქრე... მინდა გთხოვოთ ერთი რამ!.. რატომ
თქვენ და არა სხვას, თუნდაც მამიდაჩემს, ან ბაბუას, – ვერ
გეტყვიან! შეგიძლიათ მომისმინოთ?

ისეთი სახე მივიღე, რომ ნიკოლაიმ არ დააყოვნა:

– თან მაქვს მამაჩემის ნაწერები ქართულ ენაზე. რას წარ-
მოადგენენ, ან რა ღირებულების არიან ეს ნაწერები, როგორც
ჩემთვის, ასევე დედასთვისაც აუხსნელია. მამა ბოლო წლებში
ხშირად ამბობდა, რომ ის ქართულად წერს ნოველებს და მისი
სიკვდილის შემთხვევაში კარგი იქნება, თუ ვინმე მის ნაწერებს
ქართველ მწერალს, ან კრიტიკოსს გადასცემს საბოლოო განა-
ჩენის გამოსატანად.

მამის გარდაცვალების შემდეგ, სანამ მოსკოვში ჩავი-
დოდი, ყირიმში ჩავფრინდი. სახლი მოვიხაზულე. გარკვეული
თანხა ამოვიღე საწერი მაგიდის უჯრიდან და დედას გადა-
ვუგზავნე ფოსტით. მამის ქართული ჩანაწერებიც წამოვიღე.
დედა ხუმრობდა, ჩემს მეუღლეს უკვდავება მოუხდა; იცის,
მისი სამსახურებრივი საქმიანობით ამას ვერ შესძლებს და ამ-

იტომ გადაწყვიტა ტურგენევს, ან ჩეხოვს დაუმშვენოს მხარი და უკვდავება გაინაღდოსო.

– ჩემო ძვირფასო! – ეუბნებოდა იგი მამას, – მე შეგიჩივებ ნაწარმოებების სათაურს – „**უსაქმური ნიკას ჩანაწერები**“, რას იტყვი? კარგად უღერს!.. – რაზეც მამა ეუბნებოდა:

– მე ჩემ ნაწარმოებებში აღვწერ, თუ როგორ შეუწევი გამვლელ ჯარისკაცს ლოგინში და მერე იტრაბახე შენი პატიოსნებით, ასე რომ მოგაქვს თავი.

– დანერ თუ არა, ტყუილი იქნება, – იცინოდა დედა, – შენ რა ხარ, შენი მეუღლე რა იქნება... შე უსაქმურო! მე შენ-ნაირებს ჩემ რაიონში არ ვაჭაჭანებ (მამის რეზიდენცია მეზობლად იყო დისლოცირებული. ოლქის მასშტაბით, ერთ-ერთ მონინავე ტრესტად ითვლებოდა და რაიონის პარტიული ელიტაც უდიდეს პატივს მიაგებდა მის მმართველს).

– მამის ნაწერები მსურს თქვენ გადმოგცეთ, – თქვა ნიკამ, – თქვენთვის მომინდია მათი შემდგომი ბედი.

სახტად დავრჩი.

– მე რომ მწერალი არ ვარ... არც კრიტიკოსი?..

– არა უშავს... თქვენ კარგი მკითხველის შთაბეჭდილებას ტოვებთ!.. წაიკითხეთ! თუ იმსახურებს, თქვენ ადვილად უპოვით მათ გზას.

ამ სიტყვებით გადმომცა ნიკამ ხელჩანთა და თან დააყოლა:

– გახსენით, როცა დავშორდებით...

...თუ საუბარი სასიამოვნოა, დრო მალე გადის. არც კი გაგვიგია, ისე მივუახლოვდით რიონის სადგურს. შუალამე გადასული იყო. გულთბილად გამოვეთხოვე ჩემ თანამგზავს, ვაგონიდან გადმოვედი და როდესაც მატარებელი დაიძრა, გამახსენდა, მე და ნიკოლაის მისამართები არ გაგვიცვლია. ჩემდა სამარცხვინოდ, ვალიარებ, არც ნიკოლაი, არც მისი

ქართველი ნათესავები არ მიძებნია. ხელჩანთაც დიდხანს ხელუხლებლად იდო კარადაში.

ცოტა ხნის წინ კარადა ჩემმა გოგონამ დააღაგა და მკითხა:

– მამიკო, რა ჩანთაა ეს, ან რა ხელნაწერები აწყვია შიგ, ამიხსენი!

ნაწერები გადავათვალიერე. საქმიანობამ დამაინტერესა. არეულ-დარეული ფურცლები დავაღაგე. რაღაც რედაქტირების მაგვარი მუშაობაც ჩავატარე. რაღაც გამოვაკელი, რაღაც ჩავამატე... ჩემი ფანქრით, ნაშრომი წესრიგში მოვიყვანე და მკითხველს წარვუდგენ მწერლობის მოყვარული კაცის შემოქმედებას რამდენიმე ნაწარმოებით. მისი შეფასება კი მკითხველისთვის მიმინდია.

ალბათ...

მსუბუქი ავტომანქანა „ვოლგა“ მკვეთრად დაამუხრუჭეს. ავტომანქანიდან ქალი გადმოსტა და ყიჟინით გამოექანა ჩემკენ:

– აი, შე უსინდისო, ჩვენს უნახავად აპირებდი წასვლას?! ვერ მოგართვეს... ნიკა, ძამიკო, როგორ მიხარია რომ გხედავ! – ჩემი მეგობრის მეუღლე მომეხვია...

– ოჰ, ბანდიტი!.. მოეფერე კი არა, ჩააფარე მაგას თავში... რა იშოვე, ბიჭო, ამდენი, რომ ძმაკაცები დაივიწყე!.. არა ხარ კარგი კაცი, მაგრამ რა გიყო, მაინც ჩვენი ხარ! – ქოქოლას მაყრიდა ჩემი მეგობარი რეზო და ხელეგამლილი ჩემკენ მოაბიჯებდა.

– რა გინდათ ჩემგან? – ვიმართლებდი თავს, – სწორედ ახლა მოვდიოდი თქვენთან...

მოდლიოდი თუ არა, ეგ საკითხავია, – ხელი გამიშვა რეზომ, – მაგრამ ახლა მანქანაში რომ ჩაგსვამ და როგორც პატიმარს, ისე წაგიყვან ჩემთან, ამას წყალი არ გაუფა!.. აბა, მაკა! – მიმართა ცოლს, – ჩაავლე ხელი მაგ ნამუსგარეცხილს. სწრაფად, მანქანაში!

ხუთიოდე წუთის შემდეგ რეზოს ბინაში ვიყავით. მასპინძლის ქალიშვილები, – ოცდაერთი წლის ჩემი ნათლული ნათია და თვრამეტი წლის ლიკა მომეხვივნენ.

– ძია ნიკა, რა ხანია არ შეგხვედრივართ, როგორ ხართ?.. როგორ არის ბიცოლა დარია?.. ნატაშა ხომ არ ჩამოგიყვანიათ?.. გავიგეთ თქვენი ვაჟის წარმატებები, სადოქტორო დაუცავს. – ერთმანეთს არ აცლიდნენ გოგონები.

ჩემი ვაჟის წარმატება რეზომაც და მაკამაც გულითადად მომილოცეს, საყვედურიც მითხრეს, შეგეტყობინებინა, მოსკოვში აუცილებლად ჩამოვფრინდებოდი და ცვაზუეო. შარშან

რეზომ ერთი თვე, ცოლ-შვილთან ერთად, ჩემთან გაატარა ყირიმში. ჩვენი მეუღლეები ძალიან დაუმეგობრდნენ ერთმანეთს. ნათიამ, ლიკამ და ჩემმა ნატაშამ, რომელიც მაშინ თორმეტი წლის გახლდათ, სწრაფად გამონახეს საერთო ენა. ნათიამ ჩემს გოგონას ქართული ანბანიც შეასწავლა და განცვიფრებული იყო ნატაშას ნიჭით. ამბობდა, სულ მალე ნატაშა ქართულად გამომიგზავნის წერილებსო.

ხელჩანთა გავხსენი. ამოვალაგე ჩემი ნათლულის საყვარელი მოსკოვური კანფეტები. მივეცი ნათიას:

– გაუყავი ლიკას, ორივეს გეყოფათ.

– მე დაგავინყდი?.. – მკითხა მაკამ.

– არ დამვიწყებხარ! აი, შენი საყვარელი „ტრიუფელი“. – კანფეტებით სავსე ქალაქის პარკი გავუნოდე მაკას.

– ესე იგი მე დავრჩი უკანფეტოდ? – თქვა რეზომ, – ამას შენგან არ მოველოდი! კაცმა რომ გკითხოს, ჩემი მეგობარი ხარ და კვანტი კი გამომდე!

ამ დროს ზარის ხმა გაისმა. კარი ლიკამ გააღო და სიხარულით შეჰკივლა:

– ძია კოტე, კარგ დროს მოხვედი, ნახე, ჩვენთან ვინ არის!..

რეზოს ცოლისძმა ღიმილით მომესალმა:

– დიდი ხანია, არ მინახიხარ!..

საუბარი გავაბით. ქალები გაიკრიფნენ, სუფრის განყოფილება თადარიგს შეუდგნენ. რეზომ ნარდი გამოიტანა და თამაში შემომთავაზა. რეზოს ვუთხარი:

– ნარდი შენს ცოლისძმას ეთამაშე, მე კი სიამოვნებით გადავივლებდი ცივ წყალს, თუ ამის საშუალებაა.

– რაზეა საუბარი! შხაპი გინდ ცივი მიილე, გინდ ცხელი! – ამ სიტყვებით წამიძღვა მასპინძელი სააბაზანოსკენ. ჩართო ცხელი წყალი და დააყოლა:

– ა, ძამა, რამდენიც გინდა, იმდენი იბანავე, ოღონდ უსადილოდ არ დაგვტოვო! პირსახოცებიც მანდვე აწყვია.

ვიბანავე. ცივი შხაპიც მივიღე. ტანი შევიმშრალე. მოვნესრიგდი და ოთახში გამოვედი. მონარდეებს მეზობლები შემომატებოდნენ – სამი მამაკაცი მეუღლეებთან ერთად. კაცები ნარდს თამაშობდნენ. ქალები ერთმანეთში საუბრობდნენ. მე მივესალმე ახლად შემომატებულებს. დავინახე კოტე განმარტოებით იჯდა სავარძელში. ჩაფიქრებული იყო.

– მოხდა რამე? – ვკითხე კოტეს და გვერდზე მიუჯექი.

– რაც მოხდა, მოყვება მაგ ამხანაგი. ამბავი საინტერესო უნდა იყოს, მაგრამ ჯერ „დოზა“ მიიღოს...

სუფრას მივუსხედით. რეზომ ცოლი მიინვია:

– დაჯექი, მხარი დამიმშვენე, მეტად გალალებული ვიქნები! ნახე ჩვენი მეზობლები, როგორ უდგანან მეუღლეები ერთმანეთს მხარში...

მაკამ გაჯავრებული ხმით მიუგო:

შემწვარი ქათმები და კუპატი რომ გინდა!.. ცხელ ხაჭაპურებს ვინ დაგიცხობს, თუ შენ მოგიჯექი?

– ჰოო, – თქვა ოჯახის მამა-მარჩენალმა, – რაც შენ თქვი, ყველაფერი საჭიროა, ჩემო მაკა, მაგრამ დროა, ჩემო სიცოცხლე, მაგ საქმეები ჩვენმა გოგოებმა ჩაიბარონ. გაართმევენ თავს ჩვენი შვილები ათკაციანი სუფრის განყოფას. თანაც შენ აქედან უხელმძღვანელებ!

მაკამ ხელი აუქნია და სამზარეულოს მიაშურა.

მალე სუფრას, როგორც იტყვიან, ჩიტის რძეც კი არ აკლდა. ღვინო იყო შესანიშნავი – რეზოს ხელით დანურული.

– სულ ციცქა და ცოლიკაურია „ნატური“. – ამბობდა მასპინძელი ყოველ სასმისზე.

რამდენიმე სადღეგრძელოს შემდეგ, რეზომ მიმართა ცოლის ძმას:

– აბა, ჩემო კოტე, შეუდექი ცოდვების აღიარებას! ვინ გყავდა, ბიჭო, წუხელ სტუმრად ისეთი, რომ იქით ჩემი საყვარელი სიდედრი მოთქვამს და აქეთ შენმა დამ ჩამოუშვა ცხვირი მას შემდეგ, რაც ახლახან დედამისმა დაურეკა.

კოტემ მისი დისშვილი ლიკა მიიხუტა და თხრობას შეუდგა:

– მოდი, შორიდან დავინყებ, უფრო გასაგები იქნება, თუ არ გერქარებათ! – სუფრის წევრებმა გადმომხედეს.

– ხვალ პირველ საათზე მივფრინავ, – ვთქვი არხეინად.

– კარგად ყოფილა ჩვენი საქმე, თუ ხვალამდე კოტეს ბლუკუნს ვუსმინეთ. – გაიცინა თამადაძე.

არადა, კოტე სასიამოვნო მოსაუბრე იყო, სწორუპოვარი თამადაძე გახლდათ, უკრავდა როიალზე, გიტარაზე. ქონდა ხავერდოვანი ბარიტონი. ახალგაზრდობაში სპორტს მისდევდა და ჩხუბშიც არავის უდებდა ტოლს. – ორ-სამ კაცს ისე ნააქცევდა, რომ დამხმარე არ სჭირდებოდა. ქალები დღემდე ბუზებივით ეხვივნენ, მაგრამ ცოლის თხოვას ვერ უხსენებდი. კოტეს გაგიჟებით უყვარდა დისშვილები. თავისუფალ დროს მეტწილად დის ოჯახში ატარებდა, სადაც ნათია და ლიკა კოტეს „ჩემო უცოლ-შვილო ბიძიას“ ეძახდნენ.

კოტე ჩაფიქრდა და ჩახლეჩილი ხმით დაიწყო:

– ეს ამბავი ჯერ არავისთვის მიაგზავნია. ჩემმა მაკამაც კი არაფერი იცის იმის შესახებ, რასაც ახლა მოგიყვებით. რომ ვთქვი შორიდან დავინყებ-მეთქი, ტყუილად არ მითქვამს, ეს იყო ამ ოციოდე წლის წინ. შეიძლება არ იცოდეთ, ერთ დროს როგორ „შევიჭერი“ მეცნიერებაში.

– შე კაცო, მაგი რავა არ ვიცით! გადაგვჭამა თავი მაშინ შენმა მშობლებმა და გაუთხოვარმა მამიდებმა, „არიქა, კოტემ ასპირანტურაში ჩააბარა... გადაურევია კირიაკ სამსონიჩ ზავრიევიო“. – გაიცინა რეზომ, – სახლშიც დიდი უსიამოვნება

შემხვდა, – დედაჩემმა ერთი ამბავი დამანია, „თუ კოტემ შე-
ძლო, შენ რა ღმერთი გინყრება, შენ რატომ არ შედიხარ ასპი-
რანტურაშიო...“ აგერ არის შენი და, თუ ასე არ იყო.

– მასე იქნებოდა, – თქვა კოტემ და განაგრძო, – ჩემი
ხელმძღვანელი ენერგიული კაცი გახლდათ. ძალიან სურდა
ასპირანტურაც დამემთავრებინა და დისერტაციაც დროულად
დამეცვა.

ერთხელ, მოსკოვიდან დამირეკა და მითხრა, უფრო სწო-
რად, მიბრძანა, სასწრაფოდ ჩავსულიყავი მოსკოვში სადის-
ერტაციო მასალების მოსაძიებლად. მეორე თუ მესამე დღეს
გადავფრინდი. ჩემმა მშობლებმა და მამიდებმა საუცხოო პურ-
მარილი გამატანეს. მამამ სხვადასხვა დასახელების მაღალი
ხარისხის ოცი ბოთლი კონიანი ოც ლიტრ ღვინოსთან ერთად
ჩამიდო თვითმფრინავში. დავბინავდი სასტუმრო „ლენინგრად-
სკაიას“ სამოთახიან ლუქსში. საქმეები ორ დღეში მოვიღიე.
ძალიან დამეხმარა ჩატანილი პურ-მარილი, განსაკუთრებით
სასმელები. მომიძებნეს საჭირო ლიტერატურა, მიშოვეს რე-
ფერატები, დამუშავებული სამეცნიერო თემები და დარიგე-
ბებითაც ამავსეს. ორშაბათს ჩასულს, ხუთშაბათს მოსკოვში
აღარაფერი მესაქმებოდა. სასტუმრო მომავალ ოთხშაბათამდე
მქონდა დაქირავებული. გადავწყვიტე მესარგებლა სიტუაცი-
ით და მოსკოვი დამეთვალაიერებინა. ბევრი ვიხეტიალე. ვნახე
წითელი მოედანიც, ტრეტიაკოვის გალერეაც... მიკვირდა რო-
გორ გარბოდნენ და გამორბოდნენ მოსკოველები. მეტროში
სასაცილო ამბავიც შემემთხვა: ვაგონიდან გადმოვედი და მეტ-
როს სადგურს ნელი ნაბიჯით გავუყევი. უცებ ზურგში ქოლ-
გის წვერი მატაკა ძლიერად ვილაცამ, გაიარე, ნუ მიზოზინობ,
ხელს ნუ გვიშლიო.

– ქალბატონო, არ მაქვს უფლება ნელა გავიარო? რატომ
უნდა ვირბინო ისე, როგორც აქაურები დარბიხართ?

– მე შენ გიჩვენებ სირბილს! – მიკვილა რუსის ქალმა, – გაიარე, თუ არა მოვიდა ქოლგა!

– მაპატიეთ, მე არ ვიცი აქაური წესები, აქ სტუმრად ვარ... – შეშინებული სახე მივიღე და ისე გავალაჯე, ის ქალი რამდენიმე მეტრით ჩამოვიტოვე. უკან მოვიხედე. ქალი გულიანად იცინოდა.

პარასკევი საღამო იყო. ზაფხულობით გვიან ღამდება მოსკოვში. სასტუმროს ვესტიბიულში ვიდექი და ვფიქრობდი: „კიდევ ოთხი დღე აქ რა გამაჩერებს, ხვალვე გავუდგები გზას“.

მე თვითონ არ ვიცი, როგორ მივადექი „ბერიოზკას“ მაღაზიას. მსმენოდა, რომ ამ დასახელების მაღაზიებში მხოლოდ უცხოური ვალუტით ვაჭრობდნენ. ვალუტა სად მქონდა. რა დასამალია, დოლარიც არ მენახა არასოდეს. მაღაზიაში შევედი და მივუახლოვდი ლამაზ გამყიდველ გოგონას, რომელიც ნიგნს კითხულობდა.

– მაპატიეთ! – წარმოვთქვი.

გოგონამ თავი ასწია და ლურჯი თვალები შემომანათა.

– რით შემიძლია გემსახუროთ?

– იცით რა? მე ორი თხოვნა მექნება.

ლამაზმა ქალმა გამიღიმა, – ბრძანეთ!

– პირველი თხოვნა ასეთია, არასოდეს დოლარი თვალთ არ მინახავს. მანახეთ, თუ გაქვთ ამის შესაძლებლობა!

– ამ თხოვნას ახლავე შეგისრულებთ!

მან უჯრიდან ათდოლარიანი კუპიური ამოიღო და გამომინოდა.

– დაათვალიერეთ!

მე ხელში შევატრიალე მწვანე შეფერილობის ქალაქის ფული და უკანვე დავუბრუნე.

– ჩათვალეთ, ერთიდან ას დოლარამდე ყველა კუპიური ნანახი გაქვთ, ისინი ერთმანეთს გვანან. ახლა თქვენი მეორე თხოვნა... გისმენთ!

– მეორე თხოვნა ასეთია, მე აქ პირველად ვარ, მსურს მოსკოვი დაავთვალეირო და თქვენ იყოთ ჩემი მეგზური. მოსკოვის დათვალეილება მისი რესტორნებით მინდა დავიწყო. რესტორნები ყველაზე კარგად განსაზღვრავენ ქალაქის სახეს. დღეს, სამუშაო საათების შემდეგ, შეგიძლიათ მეგზურობა გამინიოთ? მანახეთ რესტორანი, რომელიც მოსკოვში ყველაზე პოპულარობით სარგებლობს!

გოგონამ გადაიკისკისა:

– არც მაგაზე გეტყვით უარს! თანაც ჩემი სამუშაო დღე ამოიწურა. დამიცადეთ ვესტიბიულში, ახლავე გამოვალ!

ხუთი წუთიც არ იქნებოდა გასული, რომ ახალგაზრდა ქალი ჩემთან მოვიდა, თვალეებში ჩამხედა და მტკიცედ მითხრა:

– ნურაფრის იმედი ნუ გექნებათ! წამოსვლით კი წამოგყვებით ნებისმიერ რესტორანში.

მე მხრები ავიჩეჩე. მან გაიღიმა და მითხრა:

– მოდი, დავიწყოთ ჩვენი სასტუმროს რესტორნით. მშვენიერი დარბაზი აქვს, უკეთესი სამზარეულო... იცეკვე რამდენიც გინდა. ორკესტრი უკრავს თითქმის თორმეტ საათამდე...

ნება თქვენია, ლამაზო ქალო, მაგრამ ჯერ გავეცნოთ ერთმანეთს. მე ხომ თქვენი სახელიც არ ვიცი.

– მარი დმიტრიევნა, ვსწავლობ უცხო ენებს, მეოთხე კურსის სტუდენტი ვარ, ქმარს გამოორებული. იმდენი წლის, რამდენსაც მომცემთ. დანარჩენი შემდეგ.

– კონსტანტინ სერგეევიჩი, ანუ კოტე. უცოლო. ვმუშაობ სამხრეთის ერთ-ერთ ქალაქში. დაუსწრებლად ვსწავლობ ასპირანტურაში, პროფესიით ინჟინერ-მშენებელი. ძალიან მომწონხართ! დანარჩენი შემდეგ.

რესტორნის კარებთან ოფიციანტი შემოგვეგება, რომელმაც შინაურულად გაუბა ბაასი ჩემს თანმხლებ ქალს და მიგვაცილა მაგიდამდე.

– რას ინებებთ? – იკითხა ოფიცინტმა.

– გაორმაგებულს, რასაც მარი დმიტრიევნა შეგიკვეთთ!
– ვთქვი და მარის მივმართე, – აბა, ვნახოთ, რა გემოვნების
ბრძანდებით!..

– ჩემმა გემოვნებამ რომ გადააჭარბოს თქვენს შესაძლე-
ბლობებს? – დამემუქრა ლამაზი ქალი.

– გამორიცხულია, აქ თქვენ ვერ შემაშინებთ! – ვთქვი
რიხით.

– ვნახოთ!.. – მითხრა მარიმ.

– ვნახოთ!!! – მივუგე და ვიგრძენი ქალი უფრო და უფრო
მიზიდავდა.

მარიმ სასმელები შეუკვეთა და ეშმაკურად შემომხედა.
ოფიცინტმა განაცხადა, ასეთ სასმელებში ფულს წინასწარ
იხდიანო.

– მოიტანეთ! თუ მომეწონა, გადაგიხდით!

ოფიცინტი მალე მოვიდა. მას ორი ბოთლი შამპანური,
ორი ბოთლი ღვინო და ორი ბოთლი კონიაკი ჰქონდა საგო-
რავზე დაწყობილი.

– ფრანგული სასმელებია. – თქვა და საკმაოდ დიდი თანხა
დაასახელა.

მე იქვე გადავუხადე ფული ოფიცინტს და ვუთხარი:

– როგორც ხედავთ ფრანგულ სასმელებზე უარს არ ვამ-
ბობ, კერძები კი... იქნებ რამე ქართული ან კავკასიური მომი-
ტანოთ! ჩემთან მყოფი გოგონა თავის არჩევანს თვითონ გაა-
კეთებს.

მარიმ ოფიცინტს შეკვეთა მისცა და მანაც დაგვტოვა.
დარბაზს გადავხედე. ის შევსებული იყო. ორკესტრის წინ
საცეკვაო მოედნისთვის ადგილი დაეტოვებინათ. ჩვენს ირგვ-
ლივ ყველა მაგიდა დაკავებული გახლდათ. მხოლოდ მე და
მარი ვუსხედით ოთხ ადგილიან მაგიდას ორნი.

– რად გინდოდა ამდენი სასმელი? – მკითხა მარიმ და სიგარეტს მოუკიდა.

– განა შენ არ შეუკვებთე?

– მე თითო ბოთლი შევუკვებთე, მან კი ორ-ორი მოგვიტანა, „გაორმაგებული“ – გამომაჯავრა მარიმ, – და შენც დაიტოვე. ფულის ფანტვა გყვარებია, ეს მე არ მომწონს!

მარიმ სერიოზული სახე მიიღო.

– ლამაზო გოგონავ, მოდი შევთანხმდეთ, მე თქვენს გვერდით ფულს არ გავფანტავ, თქვენ კი, ვიდრე ჩემთან ხართ, სიგარეტს არ მოსწევთ! ახლა კი მომანოდეთ თქვენი ხელჩანთა!

მარიმ საჩქაროდ ჩააქრო სიგარეტი და გაკვირვებულმა ხელჩანთა გადმომცა. მე ავიღე თითო ბოთლი შამპანური, ღვინო, კონიაკი და ჩავუღაგე ხელჩანთაში.

– ჩემ წილს გჩუქნით, თქვენი წილი სასმელი დავლიოთ! – ამ სიტყვებით ჩანთა დავუბრუნე ქალს.

ორკესტრმა საცეკვაო დაუკრა. მეზობელი მაგიდიდან ვილაც სამხედრო, მაიორის სამხრეებით მოგვიახლოვდა და მარი საცეკვაოდ გაიწვია. გოგონამ გადმომხედა. მე თავი დაფუქნიე და იგი გაჰყვა მაიორს. სიგარეტს მოუფუკიდე. მოცეკვავეებს გადავხედე. მარიმ ხელი დამიქნია. „საინტერესო არაფერია“, – გავიფიქრე.

მუსიკის ხმები შეწყდა. მაიორმა გოგონა მოაცილა და ხეპრულად განაცხადა:

– შემდეგაც ჩემთან იცეკვებ, მე ასე მინდა!

მაიორი აშკარად თავხედობდა. მარის სახეზე უკმაყოფილება ეხატა. სწრაფად წამოვდექი. სკამი გამოვწიე. გოგონამ ადგილი დაიკავა. მაიორს მივუბრუნდი და ვუთხარი:

– თქვენ თუ ფიქრობთ, ეს ლამაზი ქალი იმიტომ შემოვიყვანე აქ, რომ მთელი ღამე თქვენთან იცეკვოს, ცდებით მეგობარო! გთხოვთ თქვენს მაგიდასთან მიბრძანდეთ!

მაიორმა შეიგინა... ხელი მოვკიდე ხულიგანს ქეჩოში და მის მაგიდასთან მივიყვანე. იქ ორი ქალი და ერთი სამოქალაქო ტანსაცმელში გამონყობილი კაცი იჯდა. მაიორს ხელი შევეშვი და გავაფრთხილე:

– წონასწორობიდან არ გამომიყვანო, თორემ... ახლა კი ამ ქალბატონებს უმადლოდე!..

– Ну, падиho... – ნაიბურტყუნა მაიორმა. მე თავი დავუკარი ქალებს და მაგიდას დავუბრუნდი. გოგონამ გამიღიმა. იგი გულდასმით მადევნებდა თვალს.

– თქვენ ჯენტლემენი ბრძანდებით! თქვენი მოქმედება უმაღლეს შეფასებას იმსახურებს. – ოღნავ დაცინვით მითხრა მარიმ.

ორკესტრმა ნელი ტანგო დაუკრა.

– ვიცეკვოთ? – ვკითხე გოგონას.

– სიამოვნებით.

ჩვენ პირველი წყვილი ვიყავით საცეკვაო მოედანზე. სტუდენტობის დროს, თბილისში სამეჯლისო ცეკვების წრეში დავდიოდი. ცეკვებს ვირტუოზები გვასწავლიდნენ. ჯგუფში მე ერთ-ერთ ნიჭიერ შეგირდად ვითვლებოდი. მარი საუცხოოდ ცეკვავდა. ყოველ ჩემს ილეთს ინსტინქტურად გრძნობდა და ჩემთან ერთად ლამაზი ფიგურები გამოჰყავდა. გოგონა ნელი ტანგოს საამურ მელოდიაზე გედივით დაცურავდა. დარბაზის ყურადღების ცენტრში მოვექეციით. ვგრძნობდი ჩვენკენ მოპყრობილ მზერას.

ორკესტრი დადუმდა. დარბაზმა ტაში დაუკრა.

– ტაში ჩვენ გვეკუთვნის, – ჩაიცინა მარიმ – სასიამოვნო იყო თქვენი პარტნიორობა!..

იმ ღამით ყველაფერს ვაკეთებდი, რათა თანმხლები ლამაზი ქალის ყურადღება დამემსახურებინა. იგიც, როგორც პატარა ბავშვს, მეთამამებოდა და მაქეზებდა კიდევ. ჩემი

„ონბაზობის“ ზენიტი იყო, როდესაც მუსიკოსებს ფული მივეცი და ესტრადაზე ორკესტრთან ერთად „ოი, მარი“ შევასრულე. დარბაზი ოვაციით შეხვდა ჩემ სიმღერას.

– მეყოფა სისულელები. ვხედავ, მე შენ თავს მაინც ვერაფრით მოგანონებ! – ვუთხარი მარის.

– ცდებით, ძალიან ცდებით... მე თქვენ მომნონხართ, სამნუხაროა, რომ ხვალ ქალაქარეთ მივდივარ დეიდასთან სოფელში, ჩემი დეიდაშვილის დაბადების დღესთან დაკავშირებით.

– არ შეიძლება წამიყვანოთ?

მან თვალეში შემომხედა:

– წამოხვალთ?

– რატომაც არა. საქმე მაინც არაფერი მაქვს. მინდა გავეცნო რუსულ სოფელს, რუსულ ჩვეულებებს. თანაც მსურს ამ დღეებში თქვენ ჩემი დედოფალი იყოთ.

– კოტე, მე ქმარს გაცილებული ქალი ვარ. ეს იმას არ ნიშნავს, თითქოს გარყვნილი ვიყო. კიდევ ერთხელ გეუბნებით, ნურაფრის იმედი ნუ გექნებათ, მაგრამ თუ მეგობრად მიმიღებთ, თუ ყოველგვარი ავი განზრახვის გარეშე გსურთ წამომყვეთ სოფელში, ახლა ადგებით და სუფრას დატოვებთ. მე თქვენ დილის ექვს საათზე გამოგივლით. კარგი?

– ნება თქვენია!

ოფიცინტს დაფუძახე, ანგარიში გავუსწორე და მარის სახლში ტაქსით მიყვანა შევთავაზე.

– მე თქვენ არ დაგზოგავთ, იქნებ გადაიფიქროთ ჩემთან წამოსვლა! – ჩაიცინა გოგონამ.

– ხვალ რა იქნება, ამაზე ხვალემ იზრუნოს. დღეს კი, მე თქვენს ყოველგვარ სურვილს შევასრულებ!

– საინტერესო კავალერი ბრძანდებით! – მითხრა მარიმ.

გოგონა ტაქსით სახლში მივიყვანე. გამოვემშვიდობე და სასტუმროში დავბრუნდი. ფინანსები გადავამოწმე. სახლი-

დან წამოღებული თანხის მეხუთედი არ მქონდა დახარჯული. „ფული მეყოფა,“ – გავიფიქრე...

ღრმად ჩამძინებოდა. დილის ექვსის ნახევარი იქნებოდა, ტელეფონის ზარმა რომ გამომალვიდა. ყურმილი ავიღე. მარი შემომეხმინა. იგი იცინოდა.

– რა ქენი, გადანყვეტილება არ შეგიცვლია? მოდიხარ?

– ეს თქვენზეა დამოკიდებული! – ჩავძახე ტელეფონში.

– მაშასადამე, მოდიხარ!.. ოც წუთში მანდ ვიქნები, ვესტი-ბიულში დამელოდე!

პირი დავიბანე. ხელჩანთაში პირსაპარსთან და პირსახ-ოცთან ერთად გადარჩენილი ხუთი ბოთლი კონიაკი, რამდენ-იმე ფილა შოკოლადი ჩავანყე და სასტუმროს შესასვლელთან გავჩერდი.

მალე მარი გამოჩნდა.

– ნავედით? – იკითხა მან.

– ნავედით, მაგრამ ამ დილაუთენია ყვაავილებს სად ვიშო-ვით? მინდა თქვენს დეიდაშვილს დაბადების დღე ყვაავილებით მივულოცო!

– იცით რა? – გააქნია თავი ლამაზმა გოგონამ, – სიტყვას ასრულება უნდა, თორემ მეც დავინყებ სიგარეტის გაბოლე-ბას. ყველაფერს აქვს საზღვარი, კმარა სისულელები, გეყო ფულის ფლანგვა. ამ სამი დღის განმავლობაში მე, შენი დე-დოფალი – „თოვლის დედოფალი“ ვიქნები... ჭკუას გასწავლი!“

მანქანაში ჩავჯექი. მარი ჩემკენ მოტრიალდა.

– მე თქვენ გუნებაზე მოგიყვანთ! მოდი, გაკოცებ! ვიცი, შენ ეს ძალიან გსურს, უფრო მეტად, ვიდრე დოლარის დანა-ხვა გინდოდა.

მე ლოყა მივუშვირე.

– არა, გაკოცებ როგორც უახლოეს მეგობარს!

იგი ჩემს ტუჩებს დააკვდა.

– შენ მოუკვდი შენს პატრონს! – ჩაერთო მაკა ძმის მონოლოგში, – მოტეხე მაინც ხომ ის საცოდავი გოგო...

– მაკა, ხელს ნუ გვიშლი! – შენიშვნა მისცა თამადამ ცოლს. – რა ქნა და რა არა, ამას თვითონ მოგვიყვება, მაგრამ ჯერ ერთი სადღეგრძელო უნდა ვთქვათ, თორემ გამიშრა ყელი. კოტე მერე გააგრძელებს.

სადღეგრძელო შეისვა. კოტემ განაგრძო:

– თავგზას ნუ ამირევ... – მარის ვუთხარი, – გთხოვ!

გოგონამ ჩაიცინა:

– აბა, მთელი სვლით წინ!

მარი თავზეხელაღებული მძლოლი აღმოჩნდა. „მოსკვირი“ დიდი სისწრაფით გააქანა გზაზე. სიჩქარის მაჩვენებელს დავხედე, ასოცს გადააჭარბა. „მოსკვირისთვის“ ნამეტანია, მძლოლი ავტოხულიგანია,“ – გავიფიქრე და მარიმაც თანდათან შეანელა სრბოლა.

– სულ არ შეგშინებია? – იკითხა ქალმა.

– მე შენს გვერდით ვერაფერი შემაშინებს. თანაც მძლოლთან სიჩქარეზე არ საუბრობენ. – ვთქვი მშვიდად.

ბოროდინოსთან შევჩერდით. მარიმ მითხრა:

– აქ იბრძოდა შენი თანამემამულე ბაგრატიონი...

– და გრაფი კუტაისოვიც. ორივენი გმირულად დაიღუპნენ რუსეთისათვის, – დავამთავრე მარის სიტყვები.

გზა განვაგრძეთ. კარგა ხნის შემდეგ მთავარი გზიდან გადავუხვიეთ. ოღრო-ჩოღრო სოფლის გზა პატარა მდინარეს მისდევდა. სოფელში შევედით. მარიმ მანქანა მშვენივრად შემორაგულ ეზოს მიაყენა. მანქანიდან გადმოვედით. მარიმ ჭიშკარი გააღო და თავისი „მოსკვირი“ ეზოში შეიყვანა. მასპინძლები მარის შემოეხვივნენ. მე ჭიშკართან ვიდექი. ჩემთან თვალეზგაბრწყინებულმა ახალგაზრდა გოგონამ მოირბინა.

– თქვენ მარისთან ხართ, არა?

– თქვენ კატია იქნებით! – გოგონამ გაკვირვებით შემომხედა, – თქვენმა დეიდაშვილმა, თქვენი დაბადების დღის მოსალოცად წამომიყვანა!

ამ სიტყვებით მანქანასთან მივედი, ჩანთიდან ოთხი ფილა შოკოლადი და ერთი ბოთლი კონიანი „ენისელი“ ამოვიღე. იქვე მინდვრის ყვავილი მოვწყვიტე და გოგონას გავუწოდე.

– გთხოვთ, მიიღოთ ჩემგან კეთილი გულით მოძღვნილი მცირე საჩუქარი!

კატიამ ერთი ხელით კონიაკი და შოკოლადები გულთან მიიკრა და გამიცინა.

– მე თქვენ ყვავილს წიგნში შევინახავ!.. – იქვე შემეკითხა, – დიდი ხანია იცნობთ მარის?

– მარის მე ვიცნობ მას შემდეგ, რაც ოცნება დავიწყე. იგი ჩემი ოცნების ქალიშვილია.

კატიამ გადაიკისკისა.

– მარი! მე შენი მშურს, ასეთებს აქ ვერ იპოვი...

მარიმ ჩემი თავი წარუდგინა დეიდას და ბიძას – დეიდის ქმარს. მეზობლებმაც თავაზიანად ჩამომართვეს ხელი.

მარის დეიდის ქმარმა, სოფლის ერთ-ერთმა თავკაცმა, მეფრინველეობის მეურნეობის დირექტორმა კირილ მატვეიჩმა, როგორც კი დამიმართხელა, საუბარი გამიბა, თუ როგორ გამოაგზავნა პარტიამ აქ ჩამორჩენილი და ჩამკვდარი მეფრინველეობის დარგის აღსადგენად. დაწვრილებით მოყვა, თუ რა სიძნელეების გადალახვა მოუხდა. ერთხელ, პარტიიდანაც რიცხავდნენ და დაპატიმრებითაც ემუქრებოდნენ თურმე. მას მონინავე მუშები ოქროს საათებით დაუფვილდოვებია, რაც კანონსაწინააღმდეგო ქმედებად მიუჩნევიათ რევიზორებს. ეს მაშინ, როდესაც უწინ ზარალიანი ფერმა, ორასიათასი მანეთის მოგებას აძლევდა სახელმწიფოს.

ასე იყო, თუ ისე, კირილ მატვეიჩმა შესძლო მეფრინველეობის ერთ-ერთ წამყვან დარგად გადაქცევა რაიონული მასშტაბით. „ძია კირილმა“ იმის თქმაც მოასწრო, რომ სახლი, რომელშიც ამჟამად მისი ოჯახი ცხოვრობდა, თავიდან სოფლის ბობოლას – კულაკს ეკუთვნოდა, რომელიც 30-იანი წლების დასაწყისში მიუხვრეტიათ, მისი ოჯახი კი ციმბირში გადაუკარგავთ. სახლს სოფსაბჭოს თავმჯდომარე დაპატრონებია, მაგრამ 37 წლის რეპრესიების დროს თავმჯდომარეს და მის ოჯახს იგივე ბედი რგებიან. ამის შემდეგ სახლში ფერმის გამგე შეუსახლებიათ, რომელსაც გაფლანგვისათვის 11 წლით ციმბირში უკრეს თავი და სახლი სოფლის მთავარი აგრონომისათვის გადაუციათ, რომელიც მალე გარყვნილობისა და ლოთობის გამო სოფლიდან გაუსახლებიათ. ბოლოს სახლში კირილ მატვეიჩი და მისი ოჯახი დასახლებულა. ბინის ახალ პატრონს შენობა კაპიტალურად შეუკეთებია, რამდენიმე ოთახი მიუშენებია, ეზო შემოურაგავს და მშვენიერი ბაღიც გაუშენებია...

შუადღე იქნებოდა, სუფრა რომ გააწყეს. აქ იყვნენ სოფლის ინტელიგენციის წარმომადგენლები და კატიას მეგობრები. ჩემ გვერდით ერთ მხარეს, მარიმ დაიკავა ადგილი, მეორე მხრიდან კი – კატია მომიჯდა. კატია მშვენიერი გოგონა გახლდათ. უკრავდა გიტარაზე და რუსულ რომანსებს დიდი გატაცებით ასრულებდა.

სუფრის წევრები განურჩევლად სვამდნენ ყველაფერს, რაც სუფრაზე იდგა და რაც ხელში მოხვდებოდათ. მე გაკვირვებული შევყურებდი მათ მოქმედებას, რომელიც ჩვენებური სუფრის არავითარ წესებს არ ემორჩილებოდა.

მარიმ მთხოვა რამე მემღერა.

ავიღე გიტარა და წამოვიწყე:

„Ехали на тройке с бубенцами...“

ჩემ გაკვირვებას საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც კატიამ მხარზე მომადო თავი და თავისი წკრიალა ხმა აუწყო ჩემ სიმღერას. მშვენიერი დუეტი გამოგვივიდა. მთელმა სუფრამ აღტაცებით დაუკრა ტაში. მხოლოდ მარის არ გამოუხატავს აღფრთოვანება.

მეორე ბოთლ კონიაკს ვცლიდი. ვიგრძენი სასმელი მეკიდებოდა. მარი ცოტას სვამდა. კატიამ ცოტაზე მეტი დალია და, როგორც შესაძლებლობა მიეცემოდა, მთელი სხეულით მეხუტებოდა. სუფრის წევრები დათვრნენ. მალე სუფრა ისე აირია, როგორც ჩვენში ამბობენ, „ძალი პატრონს რომ ვერ სცნობდა“.

– ადექი, მოგასვენებ! – მითხრა მარიმ.

მან უკანა ოთახში გამიყვანა, სადაც ფართო ტახტზე სამი ადამიანი მაინც დაეტეოდა. საშინელ დაღლილობას ვგრძნობდი. გავიხადე, დავნექი და მაშინვე დამეძინა.

სიზმარში რაღაც კოშმარი ვიხილე. გამელვიდა... ბურანში ვიყავი... არ ვიცოდი სად ვიმყოფებოდი. რომ გამოვფხიზლდი, ჩემ გვერდით მარის ეძინა. ქალი შიშველი იყო. მას ჩემ მხარზე მიედო თავი, მარჯვენა ხელი ჩემ მკერდზე ესვენა და ფეხი ჩემ ფეხზე ჰქონდა შემოდებული... ელვასავით დამიარა ჟრუანტელმა მთელ ტანში.

– ქალი კი არა, ქალღმერთია... – გავიფიქრე და ხელი მოვხვიე მძინარე მზეთუნახავს.

– შენ მოგეხვია წელკავი და არ გადარჩენა! – წამოიძახა მაკამ და ქალიშვილებს მიმართა, – წადით ბავშვებო აქედან! ხომ ხედავთ, ბიძათქვენი გამოჩერჩეტდა, რას ბუუტურობს, თვითონაც არ იცის.

– მოიცა ქალო, მოგვასმენინე ბოლომდე! – შეუტია მეუღლეს რეზომ, – არსად წახვიდეთ ბავშვებო! „დეკამერონში“ რომ წერია, იმაზე უარესი ბიძათქვენს არაფერი უთქვამს. „დეკამერონი“ კი ხან ერთს გიკავიათ ხელში და ხან მეორეს.

– დამამთავრებინებთ ამბავს თუ არა? – იკითხა კოტემ.

– დაგამთავრებინებ რომელია... მაგრამ ერთი სადღეგრძელო დავლიოთ... ჩვენს შვილებს, ჩვენს ანგელოზებს გაუმარჯოს! – თქვა თამადამ და უშველებელი სასმისი ჩაიპირქვავა ხახაში, თანაც, აშენდა შენი დამწურავიო, – ჩაილაპარაკა.

სადღეგრძელო შეევსვით. კოტემ განაგრძო:

– იმას ვამბობდი, მარი კოცნაზე კოცნით მპასუხოვდა. ქალი თრთოდა ჩემს მკლავებში... ნეტარებისაგან რეტი მესხმოდა. მესმოდა ქალის ვნებიანი ბუტბუტი:

– მიყვარხარ... არ დაიჯერებ, ასეთი რამ არასდროს განმიცდია... ოჰ, შე საძაგელო, თავი შემაყვარე... რა მეშველება... ვიღუპები... კოტე, ძვირფასო, რამე მითხარი!..

სიამოვნებისაგან ძალა გამომელია, ქანცი გამძვრა...

გულალმა ვინექი. მარის თავი ჰქონდა ჩემს კისერზე მოდებული. მისი თმები გულზე მეფინა. ასე ვიყავი რამდენიმე ხანი გატრუნული. მარის გულის ფეთქვა მესმოდა... უცებ, ღია ფანჯრიდან ბალალაიკის ხმები შემოიღვარა. შორს ვილაცა რუსულ ხალხურ საკრავს აჟღერებდა და ვერ გაარჩევდი, მღეროდა თუ ყვიროდა:

„Черкез молодой
Купил поросёнка;
Всю дорогу целовал,
Думал, что девчёнка.“

– ძია საშკაა... ახლა პირველი საათი იქნება. ამ დროს წამოუვლის ხოლმე ძია საშკას; ასე ამბობენ სოფელში.

– ჩერქეზთან შედარებით მე ათჯერ და შეიძლება ათასჯერ ბედნიერი ვარ! – მარის ხელები მოვხვიე და კოცნით დავუფარე შუბლი, ლოყები, ტუჩები, კისერი... ვნებით აღგზნებული, არ ვიცი, რას ჩავდიოდი. მესმოდა ექსტაზში შესული ქალის ხმა:

– გეყო... არა, ერთხელ კიდევ... ღმერთო, რა არის ეს?..
ოჰ, შე საძაგელო... მიყვარხარ... – და უცებ მარიმ გულზე
მუშტები დამცხო, – საზიზღარო, კატია მოგეწონა? თქვი, ხომ
მოგეწონა?..

მე დავიბენი.

– მარი, დაფიქრდი რას ლაპარაკობ!

– არა, მითხარი, ხომ მოგეწონა? – და უცებ ჩაისისინა,
– ჩვენ დილით, გათენებამდე, ხუთ საათზე წავალთ აქედან.
გესმის, ხუთ საათზე მივდივართ.

– ხუთ საათამდე სამი საათია დარჩენილი, მე შენთან
წუთსაც არ დავკარგავ! – ვთქვი და ტურჩებზე დავეკონე...

– შენ დავეკონე ჯანდაბას და ოხრობას... შე გათახსირე-
ბულო! – აყვირდა მაკა.

– კარგი რა, დედა, აცალე ბიძიას! – ემუდარებოდნენ დე-
დას გოგონები. სუფრის წევრებსაც, ეტყობოდათ, ნათიას და
ლიკას მხარე ეკავათ.

– მე წავედი, არ შემიძლია ამ დამთხვეულის მოსმენა. –
თქვა მაკამ და ოთახიდან გავიდა.

– ასე ჯობია, – თქვა თამადამ, – ხელის შემშლელი არავინ
გვეყოლება... თანაც ერთი სადღეგრძელოთი წავინიოთ წინ.

სადღეგრძელოს შემდეგ კოტემ გააგრძელა თავისი თავ-
გადასავალი:

– გარიჟრაჟამდე „სიგიჟეში“ ვიყავით. დავიქანცე. არც
მარის ადგა უკეთესი დღე. რუსეთში ზაფხულობით ადრე თენ-
დება. ირიჟრაჟა თუ არა, მარიმ სასწრაფოდ გადაიცვა.

– რას უცდი! ჩაიცვი, ახლავე მივდივართ!

ტანზე გადავიცვი, თავი წესრიგში მოვიყვანე და მარის
ვუთხარი:

– ორი ბოთლი კონიაკი და რამდენიმე ფილა შოკოლადი
კიდევ დამრჩა... დავტოვოთ?

– თავი დაანებე სისულელეებს, მაგ კანფეტები და შოკოლადები მე მიმაქვს... კატიას არ დავუტოვებ!.. ჩემს თავ-
ვანისმცემლებს გავასინჯებ... – შემომხედა, – ოჰ, შე არამზა-
დავ, რატომ შემეყვარე თავი... კოტე ძვირფასო, რა მეშველება.

თავი მკერდზე მომადო და ატირდა. მე ხელები მოვხვიე
ქალს და ჩუმიად ვუთხარი:

– მე შენ არასოდეს, არასოდეს დაგივინწყებ, ძვირფასო!

მარიმ თავი ასწია და ცრემლიანი თვალები შემომანათა;

– მართალს მეუბნები?

თვალები დავუკოცნე.

– ვფიცავ სინდისს და ვფიცავ ამ ღამის ნეტარებას.

მარიმ ხელები მომხვია. სახლიდან გამოვედი. არავის
გაუგია, არც არავის გამოვთხოვებოვართ. მარიმ ჭიშკარი
გააღო, მანქანა აამუშავა და ჭიშკარი არც მიუხურავს, ისე
გავუდექით გზას. ქალი ჩაფიქრებული იჯდა საჭესთან, ხმას
არ იღებდა. მთელი ღამის უძინარი, სოფლის ოღრო-ჩოღრო
გზაზე არც თუ დამაჯერებლად მართავდა მანქანას. ერთ-ერთ
მოსახვევში საჭე გაექცა. ორმოში ამოვყოფდით თავს, რომ
დროზე არ მეტაცა ხელი საჭისათვის და მანქანა გზაზე არ
დამეყენებინა. ქალს ვუყვირე:

– რას ჩადიხარ, მარი, გონს მოდი! ღამის ავარია მოახ-
დინე!

მან მანქანა სავალი გზიდან გადაიყვანა. ბურჩებს ამოვე-
ფარეთ და მანქანა გააჩერა. ქალი მთელი ტანით ცახცახებდა
და ჩურჩულებდა:

– სიკვდილი მინდა, არ მინდა სიცოცხლე!..

კაბა აინია, მუხლს ზემოთ რამდენჯერმე მოისვა ხელი.

– გულ-ღვიძლი მენვის, მიშველე კოსტია, ძვირფასო!

მივხვდი, ნერვებმა უმტყუნეს, ისტერიკა ეწყებოდა. სა-
ვარძლის ზურგი გადავშალე, ქალი საჭეს მოვაშორე და გულში
ჩავიკარი. ვგრძნობდი გონებას ვკარგავდი.

რა ჩავიდინე, არ ვიცი... როდესაც გონზე მოვედი, მარი მეფერებოდა, მკოცნიდა.

– ჩემო კარგო, შენ ჩემზე უფრო გიჟი ყოფილხარ! ახლავე მილიციას დავუძახებ და გაუპატიურებისათვის პასუხს მოგთხოვ... ხუთი წლით ციხეში ჩაგვამ! – იცინოდა ქალი, – ვითომ რაო, კაბა რომ გამიხიე, ესეც ნივთიერი მტკიცებაა, თუმცა ახლა კაბის ამოკერვა მომიწევს. გვერდზე გაიხედე, კაბა უნდა გავიხადო და გავეკერო.

მე მარის ხელი ავიღე, სახეზე მივიღე და ასე ვიყავი რამდენიმე ხანი. ვგრძნობდი, როგორ ცახცახებდა მისი სხეული... მანქანიდან გადმოვედი, „მოსკვიჩს“ შემოვუთარე, საჭესთან დავჯექი. დაველოდე, ვიდრე მარი კაბის კერვით იყო გართული და როდესაც ტანსაცმელი მოინესრიგა, მანქანა ავამუშავე.

მალე მოსკოვისკენ მიმავალ ცენტრალურ მაგისტრალზე გამოვედი. „მოსკვიჩი“ დაბალი სიჩქარით მომყავდა. მარიმ თავი მხარზე მომადლო და ჩაიძინა.

მოსკოვი რომ გამოჩნდა, ავტომობილი გზის ნაპირზე მივაყენე. მარის კვლავ ეძინა. ქალს თმებზე ვაკოცე. არ ვიცი, რამდენ ხანს ვიყავი ასე. უეცრად ავტოინსპექტორმა ჩვენს გვერდით მანქანა გააჩერა, მანქანიდან გადმოვიდა, სალონში შემოიხედა და იკითხა:

– რა მოხდა?

– ხომ ხედავთ ქალს ძინავს, გთხოვთ ნუ გააღვიძებთ!

ინსპექტორმა თავისი მანქანა „მოსკვიჩის“ წინ გააჩერა და სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას შეუდგა. ცოტა ხანში მარის გაეღვიძა.

– მძღოლო, მოსკოვში ვართ? – იკითხა ქალმა.

– არა, მოსკოვის მისადგომებთან ვიმყოფებით. ჩვენს წინ მოსკოვია! დროა საჭესთან დაიკავო ადგილი.

– აბა, მაკოცე ჩქარა! შენი „თოვლის დედოფალი“ არ გააბრაზო, თორემ... საყვარელო, მე ხომ შენი ოცნების ქალიშვილი ვარ, ასე არ უთხარი კატიას?

მარის თავი მივიზიდე და თმებზე ვაკოცე.

– თმებზე კოცნა თუ ასე ტკბილი და ჟრუანტელის მომგვრელი იყო, ვერ წარმოვიდგენდი. კოტე, შენ ნამდვილი მამაკაცი ხარ. აი, რატომ შეგიყვარე!

მარი, ჩვენს წინ რომ მილიციონერია, კარგი კაცია! მან არ გაგაღვიძა. ჩვენს წინ დადგა, რომ არავის შევეწუხებინეთ. რას იტყვი, ერთ ბოთლ კონიაკს არ იმსახურებს?

– კონიაკსაც იმსახურებს და ორ ფილა შოკოლადსაც... ეი, მილიციელო! – დაუძახა მარიმ ინსპექტორს. – გთხოვთ, ჩვენთან მობრძანდეთ!

ინსპექტორი მოგვიახლოვდა.

– იცით, ჩვენ დავადგინეთ, რომ თქვენ ძალიან კარგი კაცი ბრძანდებით. ამიტომ გაჯილდოვებთ ორი ფილა შოკოლადით და ერთი ბოთლი კონიაკით. ასეთი კონიაკი თქვენ გასინჯული არ გექნებათ! დახეთ, რა ანერია, „გრემი“, ე.ი. „Гремит“.

– ამ სიტყვებით გადასცა მარიმ ინსპექტორს კონიაკი და შოკოლადები. თან ჭკუა დაარიგა:

– გირჩევთ, ცოლს მანქანა არ უყიდოთ, თორემ ცოლი თქვენს ნაყიდ მანქანაში აუცილებლად გიღალატებთ. ამას ჩემი გამოცდილებიდან გეუბნებით! აი, ჩემი ქმარი გალახვას მიპირებდა, რადგან ვუღალატე. გმადლობთ, რომ გადამარჩინეთ, თორემ თქვენ არ იცით, როგორი მკაცრია ჩემი მეუღლე... ამას ვენაცვალე, ძალიან მიყვარს ეს საზიზღარი. – ხელი მომხვია და ლოყა ლოყაზე მომადო, – რას იტყვი, ღირსია ჩემი სიყვარულის?

მილიციონერმა ხელი ქუდთან მიიტანა.

– დარტყმულია, – მითხრა, – ღმერთმა გაძლება მოგცეს მაგის ხელში!

სასწრაფოდ ჩაჯდა მანქანაში, ხელი დაგვიქნია და გაგვეცალა. გულიანად გავიციხეთ.

მარი საჭეს მიუჯდა და სასტუმროსთან მიმიყვანა. მანქანიდან გადმოვედი.

– მე შენთან ოთხ საათზე ვიქნები. – მითხრა და მანქანა დასძრა. შემდეგ მკვეთრად დაამუხრუჭა, „მოსკვიჩიდან“ გადმობტა, ჩემთან მოირბინა, მომეხვია და ყურში ჩამჩურჩულა:

– უფრო ადრე მოვალ, ვიდრე შეგპირდი! ჩემზე იფიქრე!

ნომერში შევედი. შხაპი მივიღე და შორტები ჩავიცვი. ყელზე ოქროს ძეწკვზე ჩამოკიდებული ოქროსავე ჯვარი ჩამოვიკიდე.

დავფიქრდი. თვალწინ დამიდგა მარისთან გატარებული წუთები.

„მარი შენი ბედნიერებაა“, ჩამძახოდა ვიღაც... გონება მკარნახობდა: „ამ ქალს არ შეუძლია ბედნიერება მოგიტანოს, იგი მხოლოდ სიტკბოების წყაროა და მეტი არაფერი...“ ვიგრძენი, რომ მარი თავდავიწყებით მიყვარდა. ჩემი გონება ჩემს გრძნობებს ველარ იმორჩილებდა...

ჩამძინებოდა... ტელეფონის ზარმა გამაღვიძა. საათს დავხედე, შვიდი საათი სრულდებოდა. ყურმილი ავიღე და მარის შეშფოთებული ხმა მომესმა:

– საზიზღარო, არ მინდოდა მოსვლა, მაგრამ მაინც მოვდივარ. გეხვეწები არსად წახვიდე, დამხვდი... მაპატიე, რომ გალოდინე!

– გელოდები. – მოკლედ ვუპასუხე და ყურმილი დავდე.

ოცი წუთი არ იქნებოდა გასული, მარი ჩემთან გაჩნდა, ნომერში შემოვიდა. გული ამოვარდნაზე ჰქონდა.

– მდიდრულად ცხოვრობ! – მითხრა მან, სული რომ მოითქვა და დაწყნარდა.

– მდიდრული ცხოვრება კარგია, მაგრამ ძვირი ჯდება...

– საიდან ამდენი?

– დაკითხვან? კარგი გეტყვი! მე ვმუშაობ, ამავე დროს ჩემთვის აგრეთვე მუშაობენ ჩემი გაუთხოვარი მამიდები. მათი შემოსავალი თვეში ათასრვაასიდან ორი ათასამდე მერყეობს. ჩემს მამიდებს თვეში ხუთას-ექვსას მანეთზე მეტი არ სჭირდებათ. დანარჩენს ვფანტავ მე. გაკმაყოფილებს ჩემი პასუხი?

– სავსებით...

მე სანოლზე ვიყავი წამოწოლილი.

– მაპატიე, რომ ასეთი ჩაცმულობით მიგიღე, აღარც მოგელოდი!

– არაუშავს... შენი ოქროს ჯვარი მეტად საინტერესო ნაკეთობაა.

მარი გვერდით მომიჯდა და თავზე დამადო ხელი.

– კოტე, გიყვარვარ?

ქალს ცრემლებით ევსებოდა თვალები.

– მიყვარხარ თავდავინწყებით, მთელი არსებით, მიყვარხარ ისე ძლიერ, რომ ახლა, ამ წუთში ვნანობ, რომ გაგიცანი. კარგად მესმის, ჩვენ მალე დავშორდებით, ჩვენი გზები გაიყრებიან...

– შენ მარჩიელობით შეგიძლია ირჩინო თავი. – მითხრა დაცინვით მარიმ და თავი გულზე დამადო. – შენს გულისცემას ვისმენ, ნეტავ, ასე მესმოდეს შენი გულისნადები.

– მარი, უნდა შემისრულო ერთი თხოვნაც, – შუბლზე ვაკოცე ქალს, – ამჯერად, ალბათ უკანასკნელი...

ქალს ჩემი მკერდიდან თავი არ აუღია, გაკვირვებული თვალებით ამომხედა.

– ახლა შენი ხელით მომხსნი ოქროს ჯვარს ძენკვიანად და ატარებ, ვიდრე გემახსოვრები!

მარი ატირდა.

– ძვირფასო, მე არა ვარ შენი სიყვარულის ღირსი... მე ვთხოვდები. ჩემი საქმრო ხვალ ჩამოდის გერმანიიდან, სადაც მივლინებაში იმყოფება. ოთხი საათის წინ მელაპარაკა... აეროპორტში, შერემეტიევოზე უნდა დავხვდე ათ საათზე... ჩემი საქმრო ოცი წლით მაინც იქნება ჩემზე უფროსი. მაღალი თანამდებობის პირია, დამსახურებული, პატივცემული პერსონა... – გულზე მუშტები დამცხო. რატომ, რატომ შემახვედრა ღმერთმა შენი თავი. ოჰ, როგორ ვიტანჯები ეს ორი დღეა... – შემდეგ ქალი თვალებში ჩამამტერდა, – კიდევ გსურს ოქროს ჯვარი მოგხსნა?

– მინდა ჩემო სულელო გოგო, მინდა მომავალში შენს ცხოვრებაში რაღაც პატარა ადგილი მაინც მეკავოს. ამას ეს ჯვარი გააკეთებს!

– მე მთელი ღამე შენთან დავრჩები!..

არ არის საჭირო გითხრათ, როგორ გავატარეთ ის ღამე...

– რატომ არ არის? – აღშფოთდა რეზო, – მოყევი, მაკამ ხომ უკვე დაგვტოვა.

– მაკა კარგა ხანია გვერდით გიზის, შე უჯიშო! – შეეპასუხა მაკა ქმარს.

– ქალო, ვითომ რატომ ვარ უჯიშო? ნახე, რა ქალიშვილები მყავს! რა ჯიშიათ. ჩემს ნათიას და ლიკას რომელი ბრიჯიტ ბარდო ან ლუჩია ბოსე დაუდგებათ წინ, ენაცვალოს ამათ მამა! კიდევ იტყვი, რომ უჯიშო ვარ?.. ჩემო კოტე, სანამ გააგრძელებ შენს ამბავს, ერთი სასმისიც ჩავსვათ შენს აღსარებაში, ასე აჯობებს.

სადღეგრძელო შევსვით და კოტემ განაგრძო:

შუა ღამე იყო, როცა მარიმ სიცილით მკითხა:

– თუ მიხვდები, რატომ წამოგიყვანე დეიდაჩემის სახლიდან გათენებამდე?

– რა ვიცი, ავტონისპექტორმა ხომ დაგისვა დიაგნოზი... ალბათ იმიტომ.

– არაფერიც! ოთახში რომ დაგანვინე და დაგაძინე, სუფრას დაუბრუნდი. ცოტა ხნის შემდეგ კატია დამეკარგა თვალთახედვიდან. ძუ ვეფხივით წამოვვარდი. გულმა მიგრძნო, სადაც იქნებოდა... შენთან შემოვედი. ტახტზე შენს გვერდით დამჯდარა ქალბატონი, გეფერებოდა, გკოცნიდა... კინის კვრით გამოვავდე, ოთახი ჩავკეტე, გავიხადე, სრულიად გავშიშვლდი და ისე მოგიწევი. რამდენი გეფერე, რამდენჯერ ვაკოცე... არაფერი გაგიგია, მკვდარივით გეძინა. აღარ გაგაღვიძე... ჩაგეხუტე და ჩამძინებია. როდესაც ალერსი დამინყე, უბედნიერესი ქალი ვიყავი. იცი? შენ ხარ ჩემი პირველი მამაკაცი... პირველი მამაკაცი... ის რაც შენთან განვიცადე, პირველი იყო. პირველად შენთან ვიგრძენი, რა ბედნიერებაა იყო ქალი...

დილით რვა საათზე წამოვდექი. მარის ეძინა. დავხედე შიშველ ქალს და გავიფიქრე, – აი, ალბათ ასეთი იყო ტყის ლამაზი ალი, რომელზეც ბაბუა მიყვებოდა ბავშვობაში, ვაჟკაცების ნახდენა შეეძლოო... ვაჟკაცს ლამაზი ქალი თუ ნაახდენსო...

ლოყაზე ვაკოცე შიშველ მშვენნიერებას, იგი შეიშმუშნა.

– დროა გაიღვიძო! – ვუთხარი მას.

მარიმ ამოიკვნესა:

– ცუდია, რომ ღმერთი ბედნიერების წუთებს არ ახანგრძლივებს.

ჩაცმული რომ დამინახა, მკითხა:

– შენ საით? შენ ხომ ხვალ თუ ზეგ მიფრინავ!

– არა, მე დღეს მივემგზავრები. როგორმე მოვახერხებ ქუთაისის, თბილისის, ბათუმის ან სოხუმის მიმართულებით ერთი ბილეთის შოვნას. მარი, გმადლობ ყველაფრისათვის!

ვერ წარმოვიდგენდი, რომ თქვენს სისტემაში ანგელოზებიც
ერივნენ.

ქალს ხმა აუკანკალდა.

– კოტე, რა შუაშია ჩემი სამსახური. მე ხომ შენ მიყვარ-
ხარ!

– დარწმუნებული ვარ, რომ გიყვარვარ, ჩემო გოგონავ!
მინდა ჩემმა სიყვარულმა შენ ბოროტებისაგან დაგიფაროს.
კიდევ... დიდხანს, დიდხანს გახსოვდე!

სასტუმროდან გამოვედით. იქვე ტაქსი დავიქირავე.

– არავითარი ზედმეტი მგზავრი, – ვუთხარი ტაქსისტს,
– გადაგიხდი რაც საჭიროა. შერემეტიევო, შემდეგ ვნუკოვო.

მძლოლმა გაკვირვებით შემომხედა და მანქანა დაძრა.

შერემეტიევოზე მარი ცივად გამომემშვიდობა. ვიდრე
მანქანაში იჯდა, მისი ხელჩანთა ავიღე და რამდენიმე კუპიური
ჩავუდე – მას ფული არ ჰქონდა, ალბათ სიჩქარეში დაავიწყდა.

– შეიძლება დაგჭირდეს!

მან სახეზე ხელი აიფარა და როგორც კი ტაქსი გაჩერდა,
მანქანიდან გადახტა. მე ტაქსიდან არ გადმოვსულვარ. ხელი
დამიქნია. ტაქსი ადგილიდან დაიძრა, უკან მოვიხედე. მარი
იქვე იდგა, სადაც დავტოვე და იმავე წუთს იგი თვალთახედ-
ვას მიეფარა, მანქანამ მოუხვია.

– არც ახლა შეიძლება მგზავრის აყვანა? – მკითხა ტაქსის
მძლოლმა.

– არც ახლა შეიძლება! – მივუგე და ფული წინ დავუყარე,
– უნდა გეყოს!

– მეყოფა რომელია... ღმერთმა ჯანმრთელობა მოგცეთ.

...როგორ დამთავრდა ჩემი „მეცნიერული მოღვაწეობა“,
ყველამ კარგად იცით. არც ასპირანტურა დამიმთავრებია და
არც ხარისხი დამიცავს. მოსკოვში არ ვყოფილვარ ათ წელზე
მეტი.

ამ ბოლო დროს, სამსახურის გამო ხშირად მიხდება მოსკოვში და ლენინგრადში მივლინებით ყოფნა. ერთ-ერთი ასეთი მივლინების დროს სასტუმრო „ლენინგრადსკაიას“ ვესტიბიულში მოვხვდი. „ბერიოვკას“ მალაზია იმავე ადგილზე იყო, სადაც ადრე. სიგარეტის ყიდვა გადავწყვიტე. მალაზიაში შევედი. ამჯერად დოლარებიც მქონდა და გერმანული მარკებიც. ახალგაზრდა გამყიდველ ქალს „მალბოროს“ კოლოფი გამოვართვი და ვთხოვე, დამატებით ერთი შეკვრა – ათი კოლოფი „მალბოროც“ მოეცა. ფული გადავუხადე და ვიდრე სიგარეტების შეკვრას მომცემდა, ვკითხე:

– აქ რამდენიმე წლის წინ, ერთი გოგონა მუშაობდა – მარი დმიტრიევნა ლეონტიევა. შემთხვევით, ხომ არაფერი იცით მის შესახებ?

გამყიდველი შეკრთა, დამაშტერდა, მარცხენა ხელზე სვირინგი შეათვალიერა. შემდეგ ჩუმად ჩაილაპარაკა:

– თქვენ კონსტანტინ სერგეევიჩი ბრძანდებით?

– დიახ, კოტე! – წარმოვთქვი დაბნეულად.

– ოი! – თქვა მწუხარედ ახალგაზრდა ქალმა, – მარი დმიტრიევნა სამი თვე იქნება რაც გარდაიცვალა. – შემდეგ დაბალი ხმით ჩაილაპარაკა, – მე ვიცი თქვენი საიდუმლო. ეს საიდუმლო ჩემს მეტმა უკვე აღარავინ იცის. არც თქვენ იცით!

– რა იცით, არ მეტყვით, კეთილო ქალბატონო?

– ამ საიდუმლოს მარის საფლავზე გაგიმხელთ. წამოხვალთ სასაფლაოზე? ნახავთ მარის საფლავს?

– როდის გეცლებათ? მე ამ ღამით ლენინგრადში მივემგზავრები, ბილეთი ნაყიდი მაქვს... – რას ვლაპარაკობდი მე თვითონ არ ვიცოდი.

– ნახევარ საათში ვამთავრებ სამუშაოს, დამიცადეთ.

ნახევარ საათში ქალი ჩემთან მოვიდა და მითხრა:

– თქვენ სიგარეტები დაგრჩათ, აიღეთ!

– ტაქსს დავიჭირავებ. – ვთქვი.

არ არის საჭირო, მანქანით ვარ. – მითხრა მან.

გზაზე ყვავილები ვიყიდე. ვაგანკოვის სასაფლაოსთან ქალმა „ჟიგული“ გააჩერა. მარის საფლავზე წითელი ვარდების თაიგული დავდე. იქვე ქვის მოაჯირს მივეყრდენი და ფიქრებში გავეხვიე.

– მე ლარისა მქვია, ვიცნობდეთ ერთმანეთს. – მითხრა ქალმა, – საიდუმლო კი ის არის, რომ თქვენ მარისთან შვილი გყავთ – ვაჟიშვილი.

მე გაოცებული თვალებით შევხედე ჩემს მეგზურს.

– თქვენი ვაჟიშვილი მარის ქმრის გვარს ატარებს, მაგრამ სახელი მამათქვენის ჰქვია – სერგეი. თქვენი შვილი ოდესმე გინახულებთ, მარის ბიჭი დედის ანდერძს უსათუოდ აასრულებს, მაგრამ თქვენ ხომ არ ისურვებდით შვილის ნახვას? მე შემიძლია მოგიწყოთ მასთან შეხვედრა.

ჩავფიქრდი. შემდეგ ქალს ხელზე ვაკოცე და ვუთხარი:

– არ შეიძლება პატარას, იგი ალბათ თოთხმეტი წლისაც არ იქნება, გული ვატკინოთ, გზა გავუმრუდოთ. დაე, ატაროს მან მარის ქმრის გვარი. როდესაც გაიზრდება, ვნახოთ... მადლობელი ვარ ყველაფრისათვის, ჩემო კარგო... მე წავედი.

– მიგიყვანთ სადაც გნებავთ! – მეხვეწებოდა, მაგრამ მე მარტოობა მინდოდა. იქვე იღბლად ტაქსიც დავლანდე. ლარისას ერთხელ კიდევ გადავუხადე მადლობა და ტაქსში ჩავჯექი...

ამის შემდეგ, რამდენიმე წელი გავიდა.

გუშინ სამსახურში პირადი მდივანი შემოვიდა და მითხრა:

– ვილაც ახალგაზრდა კაცს თქვენი ნახვა სურს, ხომ არ მიიღებთ?

შესვენება იწყებოდა.

– შემოვიდეს. – ვთქვი.

კაბინეტში ახოვანი ახალგაზრდა შემოვიდა. მომესალმა და თქვა:

– ბატონო ჩემო, მე ვასრულებ დედის ანდერძს, მას სურდა მე თქვენ მენახეთ. ვინ იყო დედაჩემი ამ ჯვარმა უნდა გაგახსენოთ! – ყელიდან მოიხსნა ოქროს ძენკვი ჯვართან ერთად და დამიდო წინ.

სუნთქვა შემეკრა.

– გთხოვთ, არ ინერვიულოთ! მე თან მაქვს დედაჩემის წერილი, რომელიც თქვენთან ერთად უნდა გავხსნა. წერილი ალბათ ბევრ რამეს მოჰფენს ნათელს.

– წერილს მომცემთ? – ვიკითხე აკანკალებული ხმით.

– წერილს გადმოგცემთ მას შემდეგ, როდესაც წაგიკითხავთ. დედას ასე სურდა, ასე დამიბარა სიკვდილის წინ.

ახალგაზრდამ გახსნა კონვერტი და შეუდგა კითხვას. აი, ეს წერილიც.

კოტემ გულისჯიბიდან ამოიღო დაკეცილი ბარათი და წაგვიკითხა:

„კოტე, ძვირფასო! შენს წინ შენი შვილი, შენი ვაჟიშვილი დგას და გადმოგცემს ჩემ აღსარებას, ჩემ გულის ნაღებს...“

– ვაი, შენს მამიდას, – დაიკვნესა მაკამ, – კოტე, ეს რა ქენი, შვილი რატომ არ გვანახე, შე უგულო, უგულო!..

ბრაზით გადახედა ძმას მაკამ და კოტეს სახე რომ დაინახა, წამოიძახა:

– ვაიმე, ძმაო! რა ცეცხლი ტრიალებს შენს გულში...

– მოიცა, ქალო, დაამთავროს! – სუფრის თამადის ხმაში ბზარი გაჩნდა, – მაკა, გენაცვალოს ჩემი თავი, დაამთავროს კოტემ თავისი ამბავი, ხელს ნუ შევუშლით!

ამჯერად რეზოს ახალი სადღეგრძელო აღარ გახსენებია. კოტემ წერილის კითხვა განაგრძო:

„ჩვენი შეხვედრა იყო ღვთისგან ბოძებული ბედნიერება. ღვთის ამ საჩუქარზე არც ერთს გვითქვამს უარი. ამ ბედნიერების ნაყოფი ახლა შენს წინ დგას და არ იცის რა ქნას – დედამ იგი უხერხულ მდგომარეობაში ჩააყენა. ჩვენი შვილი შენი მამის სახელს ატარებს. მას მე სერგეი დავარქვი. მე მსურს სერგეიმ იცოდეს მისი ნამდვილი მამის სახეც და სახელიც.

მე მივდივარ ამ ქვეყნიდან ბედნიერი. ბედნიერი ვარ იმიტომ, რომ შენთან მთელი ორი დღე ვიცხოვრე, რომელიც ათჯერ გადაწონიდა წლებს, რაც მე ოდესმე გამიტარებია ამ ქვეყნად.

ძვირფასო, ჩემი გათხოვება შეცდომა იყო, თუმცა ამ შეცდომაში შენც მიგიძღვის ბრალი. ერთი სიტყვა შენგან საკმარისი იყო და მე არ გავთხოვდებოდი, დაგიცდიდი სიკვდილამდე. მთელი ღამე ველოდი ამ სიტყვას, შენ ის არ თქვი. არ თქვი იმიტომ, რომ საოცრად კეთილი ხარ... ღმერთო, რა ღრმად შევიცანი ორიოდ დღეში შენი შინაგანი სამყარო...

შენი და შენი შვილის ურთიერთობაზე არ ვწუხვარ. ვიცი ისე იქნება, როგორც მარის გაეხარდება იმ ქვეყნად...

გაიხსენე, მე შენ გითხარი, შენ ჩემი პირველი მამაკაცი ხარ. სიკვდილის წინ გეუბნები, პირველი და უკანასკნელიც შენ იყავი... მშვიდობით ძვირფასო! მარი“

– ეს როგორ, – წარმოსთქვა ჩემმა შვილმა, – ღმერთო, ეს რა მკაცრი გამოცდა მომიწყო დედამ.

სერგეის თვალებზე ცრემლი შევნიშნე.

ორივენი ვსდუმდით კარგა ხანს. რა მეთქვა არ ვიცოდი. დაბნეულობამ რომ გამიარა, სერგეის ვუთხარი:

– დედაშენს ჩემს გულში ისეთი ადგილი ეკავა, რომლის შეცვლა ვერც ერთმა ქალმა ვერ შესძლო. აი, ამიტომ დავრჩი უოჯახოდ, ეული... ჩემო ძვირფასო, შვილს ვერ გეძახი, მე ხომ შენთვის არავითარი ამაგი არ გამიწევია... დედაშენმა არა მარტო შენ, არამედ მეც ულმობელი გამოცდა მომიწყო. ჩვენ

უნდა შევძლოთ ამ გამოცდის ჩაბარება. შენ წამოხვალ ჩემთან, სახლში...

– მე ვიყავი თქვენთან, სწორედ იქ მიმასწავლეს სად შეიძლებოდა თქვენი ნახვა! – ხვალ მივფრინავ.

– შენი ნებაა, მაგრამ ამ ღამეს ჩემთან გაათევ, – ვუთხარი ჩემს ბიჭს, – ვისაუბრებთ დედაშენზე და ყველაფერზე, რაც მას შეეხება.

მთელი ღამე თითქმის არ დაგვიძინია. სერიოზულ ბევრს რომ გაიხსენა დედამისზე. ყმაწვილი გრძნობდა, რომ დედას ის განსაკუთრებული, გამორჩეული, გიჟური სიყვარულით უყვარდა და მის უმცროს ქალიშვილს საერთოდ არ აქცევდა ყურადღებას. ამას სერიოზულ მისი პირველი შვილობით და ვაჟიშვილობით ხსნიდა. ახლა სერგეი ერთ თვეში მიემგზავრებოდა ინგლისში, ორი წლით, სასწავლებლად. ეს მის მაღალი თანამდებობის „მამას“ მოუგვარებია.

შევთანხმდით, რომ სერგეისთვის დრო იყო საჭირო, რათა გარკვეულიყო ვითარებაში.

– თქვენ იცით, რომ მე მყავს მამა, მე იგი მიყვარს, დიდ პატივს ვცემ. – მითხრა ჩემმა შვილმა, – მომეცი დრო, რათა ჩამოვყალიბდე.

შენს საყვარელ სიდედრს, დედაჩემს, ჩემო რეზო, ძნელად თუ რამეს გამოაპარებ. იგი მთელი ღამის განმავლობაში ორჯერ შემოვიდა ჩვენთან.

დილით, როდესაც ჩაი და საუზმე მოგვიტანა, მითხრა:

– ეს ბიჭი შენც გგავს, მაგრამ გამოხობებული ჩემი სერგიაა.

დედას მკაცრად შევუტიე:

– კარგი რა დედა, რას არ მოიგონებ! სად მამაჩემი და სად ეს ყმაწვილი.

დედაჩემმა ოთახიდან გასვლისას ამოიკვნესა:

– ვაი, შენს დედას, შვილო!

სერგეის ვუთხარი:

– რადგან დრო არის საჭირო ჩვენი ურთიერთობების გასარკვევად, მე შენ არ წარგადგენ არც ბებიაშენთან, რომელიც უკვე რალაცას ხვდება, არც მამიდაშენთან და ბიძასთან, რომლებიც დიდ საყვედურს მეტყვიან, რომ მე შენ მათ არ გაგაცანი, არც მამიდაშვილებთან – ანგელოზ გოგონებთან, რომლებიც როგორც ღვიძლ ძმას, ისე მიგიღებდნენ...

გამომშვიდობებისას ჩემმა ვაჟმა მითხრა:

– ჩემთვის თავზარდამცემი იყო ის, რაც გუშინ გავიგე, მაგრამ კმაყოფილებას განვიცდი, რომ გაგიცანით, ბედნიერი ვარ, რადგან გავიცანი მამაკაცი, რომელიც დედას ასე ძლიერ უყვარდა. უდიდეს კმაყოფილებას ვგრძნობ, რომ დედის ხსოვნას ასე სათუთად ინახავთ. რაც შეეხება ოქროს ჯვარს, იგი ჩემთან დარჩება, როგორც დედაჩემისა და თქვენი უდიდესი სიყვარულის სიმბოლო.

– ჯვარი შენია. იგი შენ გეკუთვნის, ჩემო შვილო, – თვალეზზე ცრემლი მომადგა, მოვეხვიე ჩემს სისხლს და ხორცს, – თუ ოდესმე შესძლებ მომიტევეო, უბედნიერესი ვიქნები!..

გამცილებლებმა მგზავრები თვითმფრინავის ტრაპისაკენ წაიყვანა. მე გაშეშებული ვიდექი, ვიდრე მგზავრები სალონში სხდებოდნენ, ვიდრე არ მოსცილდა კიბე, ვიდრე სტარტზე არ გავიდა და არ აფრინდა თვითმფრინავი, რომელსაც ჩემი ვაჟი რუსეთისკენ მიჰყავდა. მანქანაში ჩავჯექი და მაშინ გამახსენდა, სერგეისთვის ფული არ მიმიცია...

აეროპორტიდან პირდაპირ ჩემს დისშვილებს მოვაშურე სულიერი ტრავმის დასაყუჩებლად.

აცრემლებული გოგონები ბიძას მოეხვივნენ. დიასახლისმა სახეზე ცხვირსახოცი მიიფარა და ოთახიდან გავიდა. რეზომ გადაკოცნა ცოლისძმა და თან წაიბურტყუნა:

– ვერაფერს გეტყვი... ეს რა მოგვიყვები, თუ ძმა ხარ!..

მეზობლები ერთმანეთს ეჩურჩულებოდნენ. ქალები ცხვირ-სახოცით თვალებს იწმენდნენ. მე უხერხულობას ვგრძნობდი, არ ვიცოდი რა მეთქვა.

კოტემ ხელი მოხვია დისშვილებს. გოგონები ცრემლიანი ლოყებით მიეკვრნენ ბიძის ლოყებს.

– ზოგჯერ ნამდვილი ამბები დიდად აჭარბებენ ნებისმიერი მწერლის ფანტაზიას, – მითხრა კოტემ, – რა... შენი თავგადასავალი ნაკლებად საინტერესოა? მაგრამ შენ ჩემზე ბედნიერი აღმოჩნდი. ალბათ ცხოვრებაც ეს არის.

– ალბათ...

მესამე რანგის კავიტანი

მოსკოვში, სასტუმრო „ლენინგრადსკაიადან“ რკინიგზის სადგურ „ლენინგრადსკაიამდე“. ათიოდე წუთის ფეხით სავალი გზა თუ იქნება.

დილით ლენინგრადის მიმართულებით სამგზავრო ბილეთი შევიძინე მოსკოვი-ლენინგრადის სამგზავრო მატარებელზე, რომელსაც „კრასნაია სტრელა“ ჰქვია, ალბათ იმიტომ, რომ ვაგონები წითლადაა შეღებილი.

მატარებლის გასვლამდე ოცდახუთი წუთით ადრე სასტუმროს სართულის მორიგეს დაეუძახე და ნომრის ჩაბარება ვთხოვე. ახალგაზრდა გოგონა მთქნარებით წამომყვა და როდესაც დარწმუნდა, არაფერი მქონდა მოპარული, მითხრა:

– თავისუფალი ბრძანდებით!

სასტუმროს შენობა დავტოვე. ქუჩაში იანვრის ყინვა მძვინვარებდა. სადგურისკენ მოკლეზე მიმავალი გზა გადათხრილი იყო. ნათურებით განათებულ სამუშაო მოედანზე კომპრესორი გუგუნებდა, მუშები ირეოდნენ. ალბათ მიწისქვეშა სამუშაოები მიმდინარეობს, გავიფიქრე და ქუჩის მეორე მხარეს გადავედი, რათა შემოფარგლული სამუშაო ტერიტორიისათვის შემომეველო. ყინვაზე ფეხი ამიცურდა, დავეცი. იოლად გადავრჩი, არაფერი მტკენია. გულიანად შევიგინე და განვაგრძე გზა სადგურისაკენ. სადგურის გრძელი დარბაზი ჩქარი ნაბიჯებით გავიარე. ბაქანზე მდგომი მატარებლის მეათე ვაგონამდე მივედი, ტამბურში შევდგი ფეხი და მატარებელიც დაიძრა. კუპეში ქალი დამხვდა. მისალმებაზე მისალმებით მიპასუხა. მგზავრის გამოკვეთილი აქცენტი მიანიშნებდა, რომ ქალი რუსი არ იყო. ვაგონში საშინლად ცხელოდა. ქურთუკი გავიხადე, ხელჩანთა საბარგულში ჩავდე, პიჯაკიც გავიძრე. როგორც იტყვიან,

მოვშილიფდი. ფანჯარასთან მაგიდას მივუჯექი და წამოღებულ გავხეთებს თვალიერებას შევუდექი.

ქალი ყურადღებით უცქერდა ჩემ საქმიანობას და როცა გავხეთებს დავუნყე კირკიტი, ღიმილით მითხრა:

– ნუთუ არ გავიცნოთ ერთმანეთი? მე მარტა მქვია, ტურისტი ვარ აღმოსავლეთ გერმანიიდან. ჩვენ ლენინგრადამდე, ე.ი. დილამდე ხომ ერთად მოგვინევს კუპეში ყოფნა.

– დიდად სასიამოვნოა, – ვუთხარი ქალს, – მე ნიკოლაის მეძახიან.

ქალი შევათვალიერე. იგი ახალგაზრდულ ასაკს გადაცილებული იყო, მაგრამ მაინც მომხიბვლელად გამოიყურებოდა.

– რა არის სასიამოვნო? – გაიღიმა ქალმა, – ის რომ მარტა მქვია, თუ დილამდე ერთად რომ ვიქნებით კუპეში?

– სასიამოვნოა მარტა რომ გქვიათ. რაც შეეხება იმას, რომ თქვენ ჩემთან იქნებით მთელი ღამე, ეს ასე არ იქნება. მე უიღბლო გახლავართ ცხოვრებაში. თქვენ უთუოდ ნაგიყვანენ აქედან! – ვთქვი ღიმილით.

ქალმა გულიანად გაიცინა. სიცილი დამთავრებული არ ქონდა, კუპის კარი სამხედრო-საზღვაო ფორმაში გამონყობილმა, ხელჯოხიანმა ახალგაზრდა კაცმა რომ შემოალო. მას ვილაც, ალბათ ტურისტთა ჯგუფის ხელმძღვანელი შემოჰყვა, რომელმაც ქალს მიმართა:

– მარტა, ამ ჯენტლმენმა თავისი ადგილი დაგიტმოთ. გადადით მეზობელ კუპეში ჰილდასთან!

აშკარა იყო, ტურისტული ჯგუფის უფროსი ზედმეტ მზრუნველობას იჩენდა მისი ქალი ტურისტის „უსაფრთხოებაზე“.

– თქვენ წინასწარმეტყველი ბრძანებულხართ! – მითხრა ქალმა და უცხო ენაზე საუბარი გაუბა ჯგუფის ხელმძღვანელს. ხელჯოხიანმა მეზღვაურმაც რაღაც გადაულაპარა-

კა ტურისტს. მათ გაიცინეს. მარტამ სწრაფად აკრიფა თავისი ბარგი, თავი დაგვიკრა და ჯგუფის ხელმძღვანელს გაჰყვა.

– მე არკადი სერგეივიჩი გახლავართ... ვიცნობდეთ ერთ-მანეთს! – წარმოსთქვა მეზღვაურმა.

– ნიკოლაი გეორგიევიჩს მეძახიან, – ვთქვი, – თუ ნიკას დამიძახებთ, არც ამით დაშავდება რამე.

– შეგიძლიათ თქვენც, ასევე უბრალოდ, არკადი დამიძახოთ! – თქვა ჩემმა თანამგზავრმა და საწოლის მოწესრიგებას შეუდგა.

– გთხოვთ ამიხსნათ, მაიორის სამხრეებს ფლოტში რას ეძახიან, მაპატიეთ, თუ კითხვა სწორად ვერ დავსვი... მაგრამ მგონი მიმიხვდით რაც შეგეკითხეთ!

– არა... რატომ?.. მე მივხვდი, თქვენ რისი გაგებაც გასურთ! მე ვარ მესამე რანგის კაპიტანი.

– პირველი რანგის კაპიტანი, ალბათ პოლკოვნიკის სამხრეებს ატარებს...

– ზუსტად ასეა (Так точно)... – მიპასუხა მეზღვაურმა.

– ძალიან ახალგაზრდად გამოიყურებით. ჭალარა და ხელჯოხი ცოტა ნაადრევი ხომ არ არის თქვენი ასაკისათვის? – წარმოვთქვი.

– ოჰ, ეს მთელი ისტორიაა... თქვენ მართალი ბრძანდებით. მე ოცდათერთმეტი წელი სულ ახლახან შემისრულდა. ჩემი ჭალარაც და ხელჯოხიც მიუთითებს, რომ მე ბევრი რამ გადავიტანე ჩემი ცხოვრების ამ მოკლე მანძილზე. არ მსურს მახსოვდეს, რაც გადამხდა, მაგრამ რომ ვერც ვივინყებ. ეს ხომ ჩემი ცხოვრებაა და საკუთარ თავს ხომ ვერ გავექცევი?..

არკადი ჩაფიქრდა. მე ამოვალაგე ჩემი ხორაგი. ძეხვი, მოხარშული კვერცხები, პური, საწებლის ქილა, თავი ნიორი, რომელსაც მუდამ ვატარებდი მგზავრობის დროს. დავდგი სამი ბოთლი კონიაკი „თბილისი“.

გთხოვთ, შემოუერთდეთ ჩემ ტრაპეზს! არ დამძრახოთ, თუ ისე ვერ გაგიმასპინძლდით, როგორც მესამე რანგის კაპიტანს ეკადრება! – ვთქვი ღიმილით.

– სადაური კონიაკია? – იკითხა არკადიმ.

– ქართული, ვფიქრობ მოგეწონებათ. აბა გასინჯეთ!

არკადიმ ჭიქა შეავსო, გადაჰკრა კონიაკი და წამოიძახა:

– ოჰ, ღმერთებს რომ შეეფერება, ისეთია!

– თქვენ, როგორც ჩანს, ერკვევით სასმელებში!

– მერე როგორ! მე დამიჭაშნიკებია მსოფლიოს საუკეთესო ხარისხის კონიაკიც და ბრენდიც. თქვენი სასმელი საუკეთესოა მათ შორის, რაც მე ოდესმე გამისინჯავს.

– რადგან ეგრეა, შევუდგეთ საქმეს, – ვთქვი, – ჩვენ გაცნობას გაუმარჯოს!

სასმისები დავცალეთ.

– თქვენ ქართველი ბრძანდებით? – მკითხა არკადიმ. თავი დავუქნიე, მან განაგრძო, – მე დედის დედა მყავდა ქართველი, თავად ორბელიანის ქალი, სახელად ელენა კალისტრატოვნა, მრავალი უცხო ენის მცოდნე – პოლიგლოტი. მე მისი გაზრდილი ვარ. დედაჩემი ჩემს მშობიარობას გადაჰყვა. დედა თავისი მშობლების ერთადერთი შვილი იყო... მამა 1942 წელს ლენინგრადის დაცვის დროს დაიღუპა. „გმირულად დაღუპულა“ – ასე აცნობეს ოჯახს. მე მაშინ სამი წლის თუ ვიქნებოდი.

ცოტა ხნით სიჩუმე ჩამოვარდა.

– ჩემი წინაპრების შესახებ ორიოდე სიტყვით მოგახსენებთ. – განაგრძო ჩემმა თანამგზავრმა, – მამის მხრიდან ჩემი ყველა წინაპარი, პეტრე პირველის დროიდან მოყოლებული, მეზღვაური იყო. ჩემმა ბაბუამ არც თუ მცირე როლი შეასრულა ბალტიის ფლოტის გადარჩენაში 1918 წელს. ბაბუა ფლოტის სარდლის ერთ-ერთი აქტიური თანამოაზრე გახლდათ. როგორც ცნობილია, მაშინ ტროცკის ბრძანებით სარდალი

დახვრიტეს. ბაბუა გადარჩა, თუმცა შემდეგ, კრონშტადტის ამბოხებისას, ბაბუა სიკვდილით დასაჯეს მიუხედავად იმისა, რომ მას ამბოხებაში მონაწილეობა არ მიუღია. ბებია დარდისგან მალე გარდაიცვალა. მამაჩემს მისი მამის მეგობრებმა უპატრონეს. მათი დახმარებით მამამ „ნითელ ფლოტში“ შესძლო სამსახური. იგი, როგორც გითხარით, 1942 წელს დაიღუპა ოცდაათი წლის ასაკში. დედის მხრიდან, ჩემი ბაბუის ოჯახი მეფის კართან დაახლოებული ოჯახების ნუსხაში იყო წარმოდგენილი. ამას ხელი არ შეუშლია ახალგაზრდა ბაბუისათვის, რომ იგი რევოლუციის სამსახურში ჩამდგარიყო. ბაბუაც და ბებიაც სახალხო კომისართა საბჭოში მიღებული, საჭირო „სპეცები“ გახლდნენ, განსაკუთრებით, საგარეო საქმეთა საკითხებში. ბაბუა და მისი ოჯახი 1937 წლის რეპრესიებსაც გადაურჩა. ბაბუა 1940 წელს გარდაიცვალა და დიდი პატივით დაკრძალეს ალექსანდრე ნეველის სასაფლაოზე.

ჩემი აღზრდა დედის დედამ – ელენა კალისტრატოვნამ ითავა. მან მოისურვა ჩემი წინაპრების ტრადიციების დარღვევა. მისი პირადი ხელმძღვანელობით რამდენიმე უცხო ენა შევისწავლე... თავისუფლად შემეძლო საუნივერსიტეტო ასპარეზზე მეცადა ჩემი შესაძლებლობები. არაფერი გამომივიდა... გადამწყვეტ მომენტში წინაპართა ტრადიციებმა გადაძალეს – სამხედრო-საზღვაო აკადემია ავირჩიე. არც დიდებას გაჰკვირვებია ჩემი არჩევანი. მალე, ორ წელიწადში, ხარისხიც დავიცავი აქტუალურ თემაზე. ჩემი კარიერა აღმავლობით მიიწვედა. ამ დროს, გამომიძახეს საგარეო საქმეთა სამინისტროში, სადაც მაგრძნობინეს, რომ ჩემი შემდგომი საქმიანობა მათ უკვე გადანწყვეტილი ჰქონდათ.

გამგზავნეს ერთ-ერთი ევროპული ქვეყნის სამხედრო ატაშეს სამსახურში. მუშაობას დიდი მონდომებით შევუდექი. ჩემი შეფი კმაყოფილი იყო ჩემით. ნებისმიერ სამუშაოს

ვასრულებდი დროულად და უნაკლოდ. მუშაობაში დიდად მშველოდა უცხო ენების ცოდნა. ვლაპარაკობ ინგლისურად, ფრანგულად, გერმანულად. ვიცი ესპანური და იტალიური. შემიძლია არაბულ ენაზე საუბარიც... რუსულიც ვიცი. – გაიღიმა მან.

– ცუდია, ელენა კალისტრატოვნამ ქართული რომ არ შემასწავლა, მაგრამ ვფიქრობ, თვითონაც არ იცოდა მშობლიური ენა. იგი გარუსებული ქართველი თავადის ოჯახიდან იყო. აი, აქ რომ ტურისტებმა ფრანგულად გააჩაღეს საუბარი თქვენი და, მგონი ჩემი გაბითურების მიზნით, მე მათ ვუთხარი, იმდენი ენა ვიცი, რამდენიც არ ეცოდინებათ თქვენს ტურისტებს ერთად აღებულით. გაფრთხილებთ, არ იჭორაოთ უცენზურო თემაზე ჩემი თანდასწრებით, რომელ ენაზეც უნდა იყოს, თორემ მოუწევს თქვენს ჰილდას ჩემთან ყოფნა მთელი ღამე-მეთქი.

– როგორც მოგახსენეთ, ჩემი საზღვარგარეთული სამსახურის პირველი ნაბიჯები წარმატებული აღმოჩნდა. რალაც სამ თვეში მე უკვე საიმედო, ნიჭიერი და დისციპლინირებული მუშაკის სახელი დავიმკვიდრე. ეს არც ისე იოლია დიპლომატიურ ასპარეზზე.

– თქვენ თქვით, რომ ექვს თუ შვიდ ენაზე საუბრობთ! ეს ბედნიერებაა. თქვენ, როგორც იტყვიან, კბილებამდე შეიარაღებულს დაგინყიათ ცხოვრების ასპარეზზე მოღვაწეობა. ამრიგად, თქვენი წარმატებები სრულიად არ უნდა ყოფილიყო საკვირველი! – ჩავერთე არკადის საუბარში.

– თქვენ მართალი იქნებოდით იმ შემთხვევაში, თუ სხვა ქვეყანაში წარმოვიდგენთ ცხოვრებას. ჩვენთან სხვა კრიტერიუმებია. აქ ვამბობთ: განა რუსეთზე არ სთქვა ლერმონტოვმა? „...ჩვენთან მთავარი ის კი არ არის, პირადად თქვენ რას წარმოადგენთ, არამედ მთავარია, ვინ გმფარველობთ!“ ვერც

ერთი რაიკომის თუ ქალაქკომის მდივანი, ვერც ერთი მინისტრი თუ ელჩი, ერთ კვირასაც ვერ გასძლებს თანამდებობაზე, თუ მას მფარველი, მხარდამჭერი არა ჰყავს ზემო ეშელონებში. აქ მთავარი ის კი არ არის, როგორ ემსახურები ქვეყანას, არამედ მთავარია, როგორ ემსახურები შენს უფროსს, შენს ზემდგომს.

– თქვენ ძალიან ახალგაზრდა ბრძანდებით, ასეთ აზრებს რომ გამოთქვამთ! – ვთქვი.

– ჯერ ერთი, ეს სრულებით არ გახლავთ ჩემი აზრები. მე უბრალოდ ვიმეორებ „დისიდენტების“ მოსაზრებებს. მეორეც, საკუთარ თავზე იმდენი უსამართლობა გამოვცადე, რომ დავრწმუნდი, „სხვაგვარად მოაზროვნები“ არ ცდებიან. – თქვა არკადიმ.

თითო ჭიქა კონიაკი დავცალეთ და ჩემმა თანამგზავრმა განაგრძო:

– ჩემი საზღვარგარეთ ყოფნის მეოთხე თვე იწურებოდა, როდესაც ჩემმა უფროსმა საელჩოში წამიყვანა საპირველმაისო ბანკეტზე. ბანკეტს ესწრებოდნენ მაღალი ჩინოვნიკების ოჯახის წევრები. შეკრებამ მხიარულად ჩაიარა. თითოეული ჩვენთაგანის მიერ შესრულებულ იქნა მუსიკალური ნაწარმოები, მხატვრული კითხვა, თუ ნაწყვეტები თეატრალური წარმოდგენებიდან. გადაჭარბებაში არ ჩამითვალეთ, იმ საღამოს ვპირველობდი. დიდად გამომადგა ბებიაჩემის გაკვეთილები მუსიკაშიც, ცეკვაშიც და მხატვრულ კითხვაშიც. ჩემი პიროვნებით ელჩიც დაინტერესდა. მან მიმიხმო თავისთან და რამდენიმე თბილი სიტყვით გამამხნევა, შემაქო.

ბანკეტის დასასრულს, საელჩოს მდივნის მეუღლემ, რომელიც საზეიმო საღამოს ორგანიზატორი გახლდათ, ძალიან ლამაზმა, მომხიბვლელმა ქალბატონმა გალინა ტიმოფეევამ მაღლობა გადამიხადა ლონისძიებაში აქტიური

მონაწილეობისათვის და თავისთან მიმინვია მეორე დღის პირველ ნახევარში. მე დიდი ყურადღება არ მიმიქცევია მიპატიუებისათვის. დილიდანვე საქმეებს ჩავუჯექი. სამუშაო დღის დამთავრებამდე უფროსმა გამომიძახა. ვფიქრობდი, საქმეზე გვექნებოდა საუბარი. ჩემმა შეფმა, დამსახურებულმა ადმირალმა ინოკენტი ვასილევჩიმა შენიშვნა მომცა, მისაყვედურა, რატომ არ შევასრულე სიტყვა და სტუმრად რატომ არ ვეახელი საელჩოს მდივნის მეუღლეს.

ჩემთვის ეს იმდენად მოულოდნელი იყო, რომ არეულ-დარეულად დავიწყე თავის მართლება, რომ მომერიდა, საქმე იყო უამრავი... თუ რალაც ამგვარი.

ინოკენტი ვასილევჩიმა გაიცინა:

– შენ არ იცი, რა ძალაუფლებას ფლობს საელჩოში გალინა ტიმოფეევნა. მისი სიტყვა კანონია საელჩოს ნებისმიერი რანგის თანამშრომლისათვის; ელჩისთვისაც კი. თავის მართლებას თავი დაანებე, მოწესრიგდი! ოც წუთში შენთან მოვლენ და ნაგყვანენ ყოვლის შემძლე ქალბატონთან.

რამდენიმე ხნის შემდეგ გალინა ტიმოფეევნასთან გამოვცხადდი. ჩემთვის გაუგებარი იყო, რა სურდა ჩემთან საელჩოს მდივნის მეუღლეს. წინა საღამოს გალინას უფროსი გოგონა კლარა, რომელიც იმ წელს ამთავრებდა კოლეჯს, გვერდიდან არ მშორდებოდა. კლარას სურდა სწავლა განეგრძო ჰუმანიტარული განხრით, საზღვარგარეთის რომელიმე უნივერსიტეტში. გოგონა მოხიბლული იყო ჩემი ენების ცოდნით. თვითონ ინგლისურად და მგონი გერმანულადაც ლაპარაკობდა და აშკარად ავლენდა ჩემს მიმართ სიმპათიებს.

– ალბათ ცუდად ვიქცეოდი, – ვფიქრობდი, – ალბათ მომხვდება საყვედური კლარას დედისაგან და ვემზადებოდი გალინა ტიმოფეევნას საყვედურების მოსასმენად.

გალინასთან სასტუმროში არავინ იყო. მან საძინებელ ოთახში მიმინვია:

– სტუმრები ორმოც წუთში მოვლენ, მანამ მსურს დარიგება მოგცეთ! – თქვა ქალმა.

მე გავემზადე უსიამოვნო წუთებისათვის. „დარიგება“ კი აღმოჩნდა ის, რომ როგორც სანოლ ოთახში შევედით, გალინამ გულში ჩამიკრა, თავისი ხელით გამხადა, გამაშიშვლა და მიეცა თავდავინყებას.

– ნუ გეშინია, ნახევარი საათი ჩვენ გვეკუთვნის. ახლა ჩემი ხარ, საყვარელო! – ბოდავდა ქალი...

– არავითარი დაბნეულობა... – მითხრა საელჩოს მდივნის მეუღლემ, როდესაც ვნება დაიცხრო. როგორც გავს, დაბნეული გამოვიყურებოდი. – ჩაიცვი, წყალი შეისხი პირზე! – მბრძანებლობდა იგი.

ტანსაცმელი ჩავიცვი, მოვწესრიგდი. გალინამ სუნამო მაპკურა და მითხრა:

– ჩემთან სტუმრად იქნებიან საელჩოს თანამშრომლების მეუღლეები შვილებთან ერთად. მე მსურს, მათ შენი თავი წარვუდგინო, როგორც ჩვენი წრის ახალი წევრის. ჩვენს წრეს ევალება საელჩოში საზეიმო საღამოების მოწყობის ორგანიზაცია. შემდეგ სიყვარულით ანთებული თვალებით შემომხედა და მითხრა, „შენ ჩემი ბედისწერა ხარ! შენ თავს არავის დავუთმობ! შენ სიყვარულს ჩემ ქალიშვილსაც კი არ გავუნანილებ“.

ვფიქრობ, კლარას მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტში შეყვანა ჩემმა გამოჩენამ განაპირობა – დედას უნდოდა ქალიშვილი თავიდან მოეცილებინა. ამ დღიდან დაიწყო ჩემი სამსახურებრივი უკან სვლა. გალინა ერთი წუთითაც არ მიშვებდა თვალთახედვიდან. ყველაზე და ყველაფერზე ეჭვიანობდა. მიწყობდა ობსტრუქციას, თუ ქალს დაველაპარაკებოდი. ყველგან, სადაც კი ოდნავ შესაძლებელი იყო, ჩემკენ მოი-

წევდა... იგი, რამდენადაც ლამაზი, იმდენად ავხორცი ქალი იყო. მე მხლებლად გადამაქცია, ანუ როგორც საზღვარგარეთაა მიღებული – „ოჯახის მეგობრად“.

ვგრძნობდი, ეს არ შეიძლებოდა დიდხანს გაგრძელებულიყო. ჩვენი ურთიერთობის შესახებ უკვე ყველამ იცოდა. იცოდა მისმა ქმარმაც, მეტად პატივცემულმა პირმა, მაგრამ გალინას შიშით ხმას ვერ იღებდა. მე ხელი ჩავიქნიე. შევეგუე იმას, რომ კარგი არაფერი მელოდა. ეს მოლოდინი აუტანელი გახლდათ.

გალინამ დააჩქარა მოვლენების განვითარება. ელჩთან ვიყავით საახალწლოდ მიწვეულნი. იქ ელჩის ქალიშვილთან ვიცეკვე. გოგონა ამერიკის ერთ-ერთ პრესტიჟულ უნივერსიტეტს ამთავრებდა. იგი ერთი კვირით იყო ჩამოსული მშობლებთან. როგორც ჩანს, მისთვის ცნობილი იყო ჩემი და გალინას ურთიერთობა. გოგონამ ხუმრობით ჩამჩურჩულა:

– თქვენ მშიშარა არ ყოფილხართ, ჩემთან ცეკვა რომ გაბედეთ! მე გალინას რისხვისა მეშინია.

– ე.ი. თქვენ ფიქრობთ, რომ მე მონა ვარ! – ვუპასუხე ელჩის ქალიშვილს, – კეთილო გოგონავ, მონა რამდენადაც საზიზღარია, იმდენად საბრალოც!.. – იქვე ინგლისურად შექსპირის ერთ-ერთი სონეტი წამოვიწყე. ამ დროს გალინა მომვარდა, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით და განრისხებულმა მიყვირა:

– შენ ძალიან გაერთე ამ ძუკნასთან საუბრით. აბა, ახლავე აიბარგე აქედან... სწრაფად!

მე იმ წამსვე გავეცალე იქაურობას. ეს უკვე სკანდალი იყო მაღალ დონეზე... იმ ღამეს სახლში არ მივსულვარ. თვალწინ მედგა ელჩის ქალიშვილის დამცავი მზერა და მესმოდა მის მიერ ნათქვამი „Poor boy!“ (საწყალი ბიჭი!).

...მეხუთე დღეს საელჩოში დამიბარეს და გამომიცხადეს, დაუყოვნებლივ უნდა წავსულიყავი მოსკოვში. ჩემი ბილეთი

უკვე გამზადებული იყო. მეორე დღეს, თერთმეტ საათზე მიფრინავდა ჩემი თვითმფრინავი.

სასწრაფოდ ჩავაბარე საქმეები. ინოკენტი ვასილევჩიმა დანანებით გადააქნია თავი და ღვარძლიანად ჩაილაპარაკა:

– საზიზღრობაა! ასეთი რამ მხოლოდ ჩვენთან შეიძლება მოხდეს.

მოსკოვში გავფრინდი. ვგრძნობდი, თვითმფრინავის ტრაპამდე მითვალთვალეზდნენ.

საგარეო საქმეთა სამინისტროში ცივად მიმიღეს. გამომიცხადეს, რომ ჩემს შემდგომ ბედს სამხედრო-საზღვაო სამინისტრო გადანყვეტდა, სადაც ჩემი პირადი საქმეები უკვე გადაეგზავნათ. ამრიგად, მაღალი ეშელონების კარები ჩემთვის გამოკეტილი ხდებოდა. თქვენ ვერ წარმოიდგენთ ჩემ მაშინდელ განცდებს. მიუხედავად იმისა, რომ ჩემი მოღვაწეობა დიპლომატიურ არენაზე სრული კრახით დასრულდა, რაღაც სიხარულის მაგვარი გრძნობა დამეუფლა. მიხაროდა, რომ მოვშორდი, თავი დავალწიე გალინას და თავისუფალ ადამიანად ვიქეცი. სრულიად არ მადარდებდა, როგორც შემხვებოდნენ სამხედრო-საზღვაო სამინისტროში. იქ გამომიცხადეს, რომ მეძლეოდა ერთი თვის შვებულება და განმნესებული ვიყავი ჩრდილოეთის ფლოტში. ეს გადასახლებას უდრიდა, მაგრამ ამ გადანყვეტილებას შინაგანად კმაყოფილებით შევხვდი. იმ დღესვე ლენინგრადში გადავფრინდი დიდედასთან. ელენა კალისტრატოვნას ცოდნია ჩემი თავგადასავალი. მას ინფორმაციის მოსაპოვებლად საკუთარი არხები გააჩნდა.

ბეზიამ მითხრა:

– არლეკინ (იგი ხანდახან არლეკინს მეძახდა)! შენ ნიჭიერი ხარ, მაგრამ დაისაჯე იმიტომ, რომ ჩემი რჩევა-დარიგება დაივიწყე. გახსოვს, გითხარი: „სამსახურებრივი კარიერისათვის ქალები ყველაზე არასაიმედონი არიან. უნდა ერიდო

ძალაუფლების მქონე ქალთან ურთიერთობას! განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც დაოჯახებული არა ხარ.“ არა უშავს... შენტვის სამი ან ოთხი წელი არც ისე დიდი უბედურებაა. სამაგიეროდ ჭკუას ისწავლი!

იმ წელიწადნახევრის შემდეგ, რაც მე არ მენახა, ელენა კალისტრატოვნა მოტეხილი მომეჩვენა.

ჩემდა გასაკვირად, ბებიამ თავისი საიდუმლო გამანდო. მანახა გადამალული საგვარეულო საგანძური – აუარებელი ოქროს მონეტა და უძვირფასესი სამკაულები, რომელთაც საიდუმლოდ ინახავდნენ ის და მისი კომუნისტებთან „საერთო ენის“ მომნახველი მეუღლე. ელენა კალისტრატოვნამ მითხრა: „ამ განძის ერთადერთი კანონიერი მემკვიდრე შენ ხარ. განძი უზრუნველგყოფს ეკონომიურად და თავისუფლებასაც მოგანიჭებს; მაგრამ ფრთხილად იყავი, განძის შესახებ შენს გარდა, არავინ არაფერი უნდა იცოდეს. კომუნისტებს ასეთ საქმეებში ხუმრობა არ უყვართ. არლეკინ, ამის გარდა გიტოვებ ასორმოციათას მანეთს! იგი ჩემი მრავალწლიანი შრომით არის დაგროვილი. ამ თანხის ნახევარი ახლავე შეგიძლია მოიხმარო. ნახევარს, რომელიც ანაბარზე მაქვს, ჩემი გადაცვალების შემდეგ მიიღებ, როცა ანდერძის თანახმად მემკვიდრეობას დაიმტკიცებ. უნდა ამისრულო აი, რა: ათიათასი მანეთი ალექსანდრე ნეველის ლავრას უნდა შესწირო ჩემი შვილის – შენი დედის, და ჩემი მეუღლის – შენი ბაბუის სულელების მოსახსენიებლად. მეორე ათიათასი მანეთი უნდა გადასცე ლავრის სასულიერო პირებს, რათა ქართველი ბაგრატიონების სულელები მოიხსენიონ, რომლებიც მანდ არიან დაკრძალულნი. ვნუხვარ, რომ მარტო რჩები. ოჯახი სიყვარულის გარეშე არ შექმნა. ეცადე შეირთო ის, ვისაც უყვარხარ!

მე გავეხუმრე:

– ელენა კალისტრატოვნა, თქვენ ჯერ კიდევ ახალგაზრდულად გამოიყურებით. თქვენ ჩემ შვილებს უცხო ენები

უნდა შეასწავლოთ ისე, როგორც მე მასწავლეთ! სიკვდილი მოიცდის...

ბებამ შუბლზე მაკოცა:

– მე სიკვდილი არ მსურს, მაგრამ შენ ყველაფრისთვის უნდა იყო მზად!

ორი დღის შემდეგ ჩემთვის ყველაზე ძვირფასი – ჩემი ბებო ამ ქვეყნიდან წავიდა. იგი სავარძელში გარდაიცვალა მაშინ, როდესაც ჩაი უნდა დაგველია... დავერძალე ისე, როგორც დამიბარა, ქმრის გვერდით. ქელები სახლში გადავუხადე. იმ დღეებში ჩემ გვერდით ტრიალებდა ჩემი კარის მეზობელი გოგონა ოქსანა, რომელსაც პატარაობიდან ვიცნობდი. ვიცნობდი, როგორც ონავარას. ახლა იგი ცხრამეტი წლის მეტად მოხდენილი ქალიშვილი გახლდათ. ვგრძნობდი მის ყურადღებას ჩემდამი, რაც განსაკუთრებით ელენა კალისტრატოვნას გარდაცვალების დროს გამოიჩინა.

დაკრძალვის დღეს, ქელების შემდეგ, როდესაც მარტო დავრჩი, ოქსანამ მითხრა:

– არლექინ, ბინის გასაღები მომეცი. მე გვიან მოვალ და ყველაფერს დაგილაგებ, შენ დალლილი ხარ, მოისვენე, არ გაგაღვიძებ!

თავი დივანზე მივდე და ფიქრებში ჩავიძირე. როდის ჩამეძინა, არ გამიგია.

გამომალვიდა ქალის თბილი ტუჩების შეხებამ. ოქსანა მკოცნიდა. გოგონა ჩავიხუტე. ოქსანა მთელი არსებით ჩემკენ მოილტვოდა... დილით ლოგინში ოქსანას ვკითხე, მისი მშობლები ჩვენი დაქორწინების წინააღმდეგები ხომ არ იქნებოდნენ. იგი მომეხვია და მითხრა:

– ჩვენ ერთმანეთს ვერაფერი დაგვაშორებს. მე შენ ხუთი წლიდან მიყვარხარ... გახსოვს, პატარა რომ ვიყავი და წავიქეცი, ცხვირიდან სისხლი წამომივიდა. შენ ხელში ამიყვანე

და სახლში მიმიყვანე. აი, ამის შემდეგ ჩემთვის არავინ არსებობდა. შენა ხარ ჩემი პირველი და უკანასკნელი მამაკაცი!..

ერთ კვირაში ხელი მოვანერეთ. იმ საღამოს, როდესაც ჩვენი ხელმონერა შედგა, ოქსანას სახლში მშობლებმა სუფრა გააწყეს ჩვენი შეუღლების აღსანიშნავად. სუფრას უსხდნენ ოქსანას მშობლები, ორი ახლო მეზობელი, ოქსანას მეგობრები – ხუთი გოგონა და ერთი ვაჟი.

საღამო ულაზათოდ ჩაივლიდა, რომ ოქსანას მამას, – ფედიას თავისი ბალალაიკით ხალისი არ შემოეტანა. ფედია დიდი ოსტატობით უკრავდა ბალალაიკაზე. მართალს ამბობდნენ, – ფედიას მამა ამ საქმის ნამდვილი ვირტუოზი იყო.

მონინავე მუშა რევოლუციონერი „ძია კოსტია“ 1920 წელს დაუწინაურებიათ – ჩეკაში გადაუყვანიათ სამუშაოდ. მასზე მისი ამხანაგები ხუმრობდნენ თურმე, დღისით ბალალაიკაზე უკრავს, ღამით კონტრას ანადგურებსო. ძია კოსტიამ ვერ გაუძლო მკაცრ სამსახურს – მას სისრულეში მოჰყავდა რევტრიბუნალის დადგენილებები და თითქმის ყოველ ღამე უხდებოდა ათეულობით რევოლუციის მტრის დახვრეტა. 1924 წელს მას თავში დაუხლია ტყვია.

ჩემ ბაბუას – ვალერი ანდრეიჩს დიდი დავიდარაბის გადატანა მოუხდა თურმე, რათა მეზობლის თვითმკვლევობა უბედურ შემთხვევად გაესაღებინა. ეს მე ბებიასაგან ვიცოდი. ნეკროლოგიც ბაბუას შეუდგენია, სადაც ეწერა: „მგზნებარე ბოლშევიკი, რომელიც თავზარს სცემდა საბჭოთა ხელისუფლების მტრებს, მუშათა კლასის ღირსეული წარმომადგენელი, რომლის გული რევოლუციისთვის ძგერდა, უბედურმა შემთხვევამ გამოაცალა ჩვენს რიგებს...“ ყოველ შემთხვევაში, ვალერი ანდრეევიჩს მოუხერხებია, ძია კოსტიას ოჯახი ბინიდან არ გამოესახლებინათ და პენსიაც დაენიშნა ქვრივისათვის.

ქორწილში კარგა ხანს წყნარად ვიჯექი. შემდეგ მივედი

როიალთან, რომელიც ოდესღაც ჩემი ბებუის მზითევს წარმოადგენდა (ძია კოსტიას რევოლუციამ არა მარტო ჩემი ბაბუის სახლის ნახევარი, არამედ ეს როიალიც გადასცა) და შევასრულე ბეთჰოვენის „პათეტიური სონატის“ მეორე ნაწილი, რაც განსაკუთრებით უყვარდა ელენა კალისტრატოვნას. დიდებას არაერთხელ უთქვამს ჩემთვის:

– გუგუნს, რაც ბეთჰოვენის სონატებში ჟღერს, ყველა როდი გაიგებს. ამისთვის მუსიკალური განათლებაა საჭირო.

იმ საღამოს ყველაზე კარგად ჩავწვდი ჩემი ბებოს სიტყვების აზრს – მე მესმოდა ბეთჰოვენის ღვთიური ჰანგების გუგუნი. ვეჭვობ, ეს ხმები იქ კიდევ ვინმესთვის თუ იყო მისაწვდომი. შემდეგ შტრაუსის ვალსები დავუკარი. იცეკვა ყველამ, მიუხედავად კავალრების ნაკლებობისა... ასე იყო თუ ისე, ქორწილი გახალისდა. სტუმრები გვიან, კმაყოფილნი დაიშალნენ.

ოქსანა ჩემთან გადმოსახლდა. დრომ მალე გაიბრინა. შევუდექი სამსახურს. გამამწესეს ჩრდილოეთის ფლოტის ერთ-ერთ წყალქვეშა გემზე. არ არის საჭირო მოგითხროთ, რა საქმიანობას ასრულებდა ჩვენი ხომალდი. სამუშაო მძიმე იყო. ასე გავატარე ოთხი წელი. ვიცოდი, იმ ტექნიკური აღჭურვილობით, რაც ჩვენს წყალქვეშა ხომალდს გააჩნდა, ავარია ყოველ წუთს იყო მოსალოდნელი. მცირე ავარიებს, ასე თუ ისე, წარმატებით ვართმევდით თავს, მაგრამ გასულ წელს ჩვენმა გემმა სერიოზული დაზიანება მიიღო. ეკიპაჟთან ერთად, თითქმის ორმოცდარვა საათი ვიბრძოდით გემის გადასარჩენად. ავარიის სალიკვიდაციო სამუშაოების ხელმძღვანელობა მე დამევალა. სამუშაოს თავი გავართვი. გემმა მიაღწია უახლოეს ნავსადგურს, მაგრამ მე ორივე ფეხის მოყინულობა მივიღე. მოსკოვში გადაამაფრინეს. მარცხენა ფეხი კოჭთან მომჭრეს, მეორე ფეხი ჯერ-ჯერობით გადამირჩა, თუმცა ხანგრძლივ მკურნალობას საჭიროებს. ამ უბედურებას

დაერთო ის, რომ ჩემმა ცოლმა გამომიცხადა, – არ მსურს ინვალიდთან ცხოვრებაო და განქორწინება შემომთავაზა. იგი სასტიკად მომექცა. მითხრა, რომ მას რამდენიმე ხანია საყვარელი ჰყავს, რომელსაც სამუდამოდ უნდა დაუკავშიროს თავისი ბედი.

ოქსანას გავახსენე მისი ფიცი, რომ მისთვის პირველი და უკანასკნელი მამაკაცი ვიყავი და განქორწინებაზე დავთანხმდდი. ვფიქრობ, ოქსანასნაირს ყველგან ვიშოვი.

საავადმყოფოდან გამოსვლის შემდეგ, აგერ ორი თვე იქნება, დავდივარ სამინისტროში, რათა ჩემი შემდგომი ბედი გავარკვიო. საპენსიო ასაკი შესრულებული არ მაქვს, სულ ცოტა, ოცდათხუთმეტი წელია საჭირო. მაიმედებენ, რომ ჩემს ყოფილ აკადემიაში მომიძებნიან ადგილს. მე ხომ ხარისხი მაქვს დაცული... ვნახოთ, რა იქნება...

მოსკოვში სასტუმრო „უკრაინაში“ ვიყავი დაბინავებული. დღეს, უფრო სწორად გუშინ, საღამოს ხუთ საათზე ავკრიფე ჩემი ბინის ტელეფონის ნომერი ლენინგრადში, რატომ?.. არ ვიცი!.. ჩემ გაკვირვებას საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც ყურმილი ოქსანამ აიღო. ჩემ შეკითხვაზე, თუ რატომ იყო იგი ჩემ ბინაში, ატირდა და პატიების თხოვნა დამინყო. განქორწინებაზე სიტყვის გაგონებაც არ უნდოდა. ოქსანას ვუთხარი:

– ჩემო მეუღლე, თუ მეუღლედყოფილო, ეს საკითხი ტელეფონით არ გადაწყდება. ხვალ დილით მანდ ვიქნები. მოვილაპარაკოთ ჩვენი და ჩვენი შვილის მომავალი ურთიერთობების შესახებ.

ჩემ გოგონას უკვე ორი წელი შეუხსრულდა.

– აი, მივემგზავრები ლენინგრადში, – ამოიოხრა არკადიმ (ჩვენ უკვე მესამე ბოთლი კონიაკი გავხსენით), – რა გადაწყვეტილება მივიღო, არ ვიცი. ეპატიება ოქსანას მისი საქციელი? მითხარით, სიამოვნებით მივიღებდი თქვენს რჩევას!

– რა უნდა გითხრათ, – ჩავილაპარაკე, – ქრისტე გვმოძღვრავს: „და მომიტევენ ჩუენ თანანადებნი ჩუენნი, ვითარცა ჩუენ მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩუენთა!“ მაინც ვფიქრობ, მეუღლესთან შეხვედრის შემდეგ უნდა მიიღოთ გადაწყვეტილება. ანგარიშგასანეცია თქვენი პატარა გოგონას მომავალიც. როცა გულწრფელად ინანიებენ, ალბათ მიეტევებათ.

– ოჰ, რა ძნელია მარტოობა, – თქვა ჩემმა თანამგზავრმა, – მე ამ ქვეყნად სრულიად ეული, მარტოსული გახლავართ! არავის ვენაღვლები... როგორ მაკლია ჩემი ბებო. ამჯერად, პირველ რიგში ბებიას ანდერძი უნდა ავასრულო, ეკლესიას ფულს შევნირავე. მომიტევეთ, ძვირფასო, გადაგლალეთ ჩემი თავგადასავლით, მაგრამ თქვენთან საუბარმა შვება მომგვარა.

– ხვალ, უფრო სწორად, დღეს თქვენ დაძაბული შეხვედრა გელით მეუღლესთან. ლენინგრადამდე კიდევ ხუთი საათია დარჩენილი. უმჯობესია დაიძინოთ და ძალა მოიკრიფოთ! – ამ სიტყვებით წამოვწყვიტე საწოლზე. არ გამიგია როდის ჩამეძინა.

მატარებლის გაჩერებით გამოწვეულმა სიჩუმემ გამაღვიძა. საათი რვას უჩვენებდა. ჩემი თანამგზავრი გამზადებული იყო წასასვლელად. გაღვიძებული რომ მნახა, გამიღიმა.

– კარგი ადამიანი ყოფილხართ... გმადლობთ ყველაფრისათვის, მშვიდობით! – ამ სიტყვებით გააღო კუბის კარი. კართან შედგა, ჩემკენ შემობრუნდა და მითხრა:

– დარჩენილი კონიაკი მე შევსვი... იმედია, არ გამიჯავრდებით!

– ღმერთმა შეგარგოთ!

წამოვდექი. სასწრაფოდ მოვიყვანე თავი წესრიგში. ხელჩანთას ხელი დავავლე, ვაგონიდან გადმოვედი და ტაქსების გაჩერებისაკენ გავეშურე ჩქარი ნაბიჯებით.

ცაზე ვარსკვლავები ციმციმებდნენ. ლენინგრადში იანვრის თვეში გვიან თენდება.

ბალალაიკა

ლენინგრადის (მაშინ პეტერბურგს ლენინგრადი ერქვა) გარეუბან სააგარაკო დასახლება კ...ში ზაფხულის წყნარი გვიანი სალამო იდგა. თუმცა სიტყვა „სალამო“ თეთრი ღამეებისას პირობითად თუ აღიქმება.

ჩემი მასპინძელი – ლენინგრადის ერთ-ერთი დიდი სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანების გენერალური დირექტორი ივან გრიგორევიჩი, დასასვენებელი კოტეჯის აივნის მოაჯირზე შემომჯდარი, გაზეთს ათვალეიერებდა. მე იქვე, ეზოში საქანელაზე მიწოლილი, ზოშჩენკოს მოთხრობების კრებულს ვფურცლავდი. ივან გრიგორევიჩის მეუღლე, მომხიბლავი ქალბატონი ნადეჟდა ალექსეევნა სუფრას შლიდა აივანზე სავახშმოდ და ჩვენს მიმართ საყვედურს გამოთქვამდა. მე და ივან გრიგორევიჩი რეპინის სახლ-მუზეუმის დათვალეიერების შემდეგ საუბარს შევყევით, დრო შეუმჩნეველად გამოგვეპარა, შინ მისვლა დავაგვიანეთ და ქალბატონ ნადეჟდას სამართლიანი გულისწყრომა დავიმსახურეთ.

უცებ ბალალაიკის ჰანგებმა დაარღვია გარემოს სიმყუდროვე... სულ ახლოს, მეზობლად ვიღაც დიდი ოსტატობით უკრავდა ბალალაიკაზე. რუსული ხალხური, მარტივი მელოდია სასიამოვნოდ ეფინებოდა წყნარ სალამოს.

– დმიტრი პეტროვიჩია, ჩვენი კოტეჯების დარაჯი. – ამიხსნა ნადეჟდა ალექსეევნამ.

– მართლაც საუცხოოდ უკრავს ეს თქვენი დმიტრი. – წარმოვთქვი აღტაცებით.

– გინდა დავუძახო, გაგაცნო ჩვენი საუცხოო მუსიკოსი? – შემეკითხა ივან გრიგორევიჩი.

– მე ვერასდროს წარმოვიდგენდი, თუ რუსულ ბალალაიკას ასეთი მუსიკალური შესაძლებლობები ჰქონდა.

– ვითომ რატომ? – შემანყვეტინა მასპინძელმა, – გაიცანი ბალალაიკის დამკვრელი და შემდეგ ვილაპარაკოთ მის შესაძლებლობებზე. საინტერესო „მუჟიკია“! იცი? ხელში არ აიღებს თავის საყვარელ ინსტრუმენტს, თუ ხელები არ დაიბანა და სუფთა ხიფთანი არ ჩაიცვა. – თქვა ღიმილით გენერალურმა დირექტორმა და ხმამაღლა დაიძახა, – დმიტრი, ჰეი, დმიტრი პეტროვიჩ!

ბალალაიკის ხმები შეწყდა. იქვე, სულ ახლოდან მამაკაცის ხმა მოისმა:

– რას გვიბრძანებ, თქვენო კეთილშობილებავ?

– მოდით ჩვენთან, თქვენო აღმატებულებავ, ინსტრუმენტი არ დაგავინყდეთ! აბა, ჩქარა, ვახშამი გელოდებათ! – იგრძნობოდა, რომ გენერალური დირექტორი შეხუმრებული იყო დარაჯთან.

ის-ის იყო სუფრას მივუსხედით, რომ ეზოში შემოაბიჯა ჭალარა, წარმოსადგემა, სუფთა თეთრ პერანგში გამონყობილმა სასიამოვნო გარეგნობის მამაკაცმა. სტუმარი კეთილად იღიმებოდა და მიპატიჟების გარეშე დაიკავა სუფრასთან ადგილი.

– დმიტრი პეტროვიჩ, გაიცანი ჩვენი სტუმარი საქართველოდან. მას ძალიან მოეწონა ბალალაიკის ხმები. – წარმოსთქვა დიასახლისმა.

დმიტრი პეტროვიჩს თვალები გაუბრწყინდა, გამიღიმა და თავაზიანად დამიკრა თავი.

ბალალაიკაზე დამკვრელი მეტად საინტერესო მოსაუბრე აღმოჩნდა. მას ორიგინალური მოსაზრებები გააჩნდა ამა თუ იმ საკითხზე, ამავე დროს აშკარად თანაუგრძნობდა „სხვაგვარად მოაზროვნეებს“, რაც იმ პერიოდში სახიფათო გახლდათ, – ხელისუფლებამ მაშინ მთელი ფრონტით შეუტია „დისიდენტურ მოძრაობას“. დისიდენტების ნაწილი ქვეყნიდან გააძე-

ვა, უფრო მეტს კი ციხეებში, კოლონიებსა და ფსიქიატრიულ საავადმყოფოებში ამოაყოფინა თავი.

საუბარი დიდხანს არ გაგრძელებულა. მალე სტუმარი გამოგვეთხოვა, მშვიდობიანი ძილი გვისურვა, მასპინძლებს მადლობა მოახსენა ვახშმისათვის და სუფრა დატოვა.

– Ну как?! – შემეკითხა ივან გრიგორევიჩი.

...იმ ხანებში ლენინგრაღში ხშირად მიხდებოდა მივლინებებში ყოფნა. ქუთაისში ქარხანა შენდებოდა და პროექტირებისათვის საჭირო დოკუმენტაციის მოპოვება არც ისე იოლი აღმოჩნდა, როგორც წარმომედგინა. სიძნელეებს თავს ველარ გავართმევდი, გენერალურ დირექტორს თავის თავზე რომ არ აეღო საკვანძო საკითხების მოგვარება. სწორედ ამ დროს დავუახლოვდი ივან გრიგორევიჩს, რაც თანდათან პირად მეგობრულ ურთიერთობაში გადაიზარდა და მალე ოჯახის სასურველი სტუმარი შევიქენი.

გენერალური დირექტორი რამდენჯერმე ბრძანდებოდა საქართველოში. სხვათა შორის, იგი ძველი ქართული ხუროთმოძღვრებითაც დაინტერესდა. მე საპატიო სტუმარს მეგზურობას ვუწვევდი და ქართული არქიტექტურული ძეგლების ირგვლივ ბევრს ველაპარაკებოდი, რისთვისაც ივან გრიგორევიჩმა სახუმარო ექსპრომტიც მომიძღვნა:

„Устал измученный Заури,

Читать лекции Грузинской архитектуры.

Еще одна такая ночь,

И он не выдержит точь в точь.“

ერთ-ერთი მორიგი მივლინებისას ივან გრიგორევიჩს შევეხმიანე ტელეფონით და ვთხოვე:

– დღეს ჩემი დაბადების თარიღის აღსანიშნავად, ქუთაისიდან პურ-მარილი გამომიგზავნეს და თუ დრო გექნებათ, მეუღლესთან ერთად მობრძანდით ჩემთან სასტუმროში!

მოულოდნელად გენერალურმა დირექტორმა სახლში მი-
მიპატიუა:

– ამ საღამოს ღრმად პატივსაცემი, მაღალი ჩინოსანი
სტუმრები მყავს მოწვეული ბინაზე. სულზე მომისწარი, ვფიქ-
რობ, შენი ქუთაისური სამზარეულო ჩემ სტუმრებს მოეწონე-
ბათ და წარმატება გარანტირებული გვექნება. – იხუმრა მან.

ხუმრობას ხუმრობითვე ვუპასუხე:

– თქვენი სტუმრები ჩემ „ხვანჭკარას“ ბურახად დალევენ,
რაც სამწუხაროა, მაგრამ არა უშავს, ჩვენ ხომ ვიცით „ხვან-
ჭკარის“ ფასი.

ივან გრიგორევიჩის ბინაზე დროულად გამოვცხადდი ჩემი
ხორაგით. სტუმრებიც მალე შეიკრიბნენ. სუფრას მივუსხედით.
ჩემ გვერდით აღმოჩნდა ლენინგრადის ერთ-ერთი სამეცნიერო
ცენტრის ხელმძღვანელი, პროფესორი ვლადისლავ ერმოლაე-
ვიჩი. დიასახლისმა გამაფრთხილა:

– თქვენი მეზობელი პიროვნების კულტის დიდი მოწი-
ნააღმდეგეა... ჩხუბი არ მოგივიდეთ!

მე გამეცინა. სტალინის თაყვანისმცემელი არ გახლდით,
მაგრამ როდესაც პიროვნების კულტის კრიტიკას ქართვე-
ლი ერის გასაქილიკებლად იყენებდნენ, თავს ვალდებულად
ვთვლიდი, პასუხი გამეცა. ამჯერად, მტკიცედ გადავწყვიტე
ჩემი მეზობლის პროვოკაციას არ ავყოლოდი... მაგრამ „კაცი
ბჭობდა და ღმერთი იცინოდაო“, – ამბობენ ჩვენში.

სუფრა რუსული ტრადიციების მიხედვით წარიმართა.
ვსვამდით ღვინოსაც, არაყსაც, შამპანურსაც და კონიაკ-
საც. ერთ-ერთმა სტუმარმა ვისკის ბოთლიც კი ამოაცურა
ჯიბიდან. რაც შეეხება ჩემ „ხვანჭკარას“, დიასახლისმა საპა-
ტიო სტუმრების მოსვლამდე მტკიცედ განაცხადა, ამ ღვინოს
არავის დავალევინებ, ჩემთვის მინდაო... „ხვანჭკარისა“ მათ
რა გაეგებათო!..

რა გაენყობოდა, ნადეჟდა ალექსეევნასთან შეკამათებას აზრი არ ჰქონდა. იგი ოჯახში ნამდვილი „დიქტატორი“ გახლდათ.

მალე ჩემი მეზობელი პროფესორი მხიარულ გუნებაზე დადგა და შეუდგა საყვარელ საქმიანობას – სტალინის პიროვნების კრიტიკას. ვლადისლავ ერმოლაევიჩი, როგორც მაშინდელი პრესა, ლანძღავდა და მიწასთან ასწორებდა სტალინს. ამტკიცებდა, რომ სტალინი, როგორც სტრატეგი, სამხედრო თუ სახელმწიფო პოლიტიკური მოღვაწე, როგორც სახელმწიფოს მეთაური თუ საერთაშორისო პოლიტიკაში ჩახედული, რუსი ბალალაიკის დამკვრელი „მუჟიკის“ დონეზე იდგა. თანაც ღვარძლიან დასკვნებს აკეთებდა:

– აი, ასეთი გახლდათ, ჩემო ძვირფასო, ქართველი ხალხის სათაყვანო შვილი.

ბოლოს ბატონმა პროფესორმა, როგორც ასეთ შემთხვევაში ამბობენ, პირდაპირ გამოიმწვია ასპარეზზე:

– აბა, რას იტყვი „დიდი“ ქართველის დასაცავად, ჩემო ახლად შეძენილო ქართველო მეგობარო?!

სუფრა ღიმილით უსმენდა პროფესორს. ხოლო ამ გამონწვევის შემდეგ ვიგრძენი, ყურადღების ცენტრში მოვექეცი. დუმილი აღარ შეიძლებოდა...

– ვლადისლავ ერმოლაევიჩ, ნუთუ სულ ეს არის, რაც თქვენ სტალინის, ანუ ჯუღაშვილის შესახებ იცით? – ვიკითხე მიამიტად.

– როგორ, თქვენ სხვა, დამატებითი ცნობები მოგეპოვებათ „დიდი ბელადის“ შესახებ? – თქვა მან დამცინავად.

– მე ვფიქრობ, ბატონო პროფესორო, თქვენ გამოგრჩათ გეთქვათ, რომ სტალინის მამა მეჩექმე, ხოლო დედა მრეცხავი იყო. ამით მე სტალინის მშობლების საქმიანობას კი არ ვამცირებ, არამედ ვაფიქსირებ, რომ ჯუღაშვილ-სტალინს

სახელმწიფო მაღალი თანამდებობანი თუ ზედწოდება მემკვიდრეობით არ მიუღია. თქვენ ალბათ, დამეთანხმებით, რომ ეს ასეა.

– შეიძლება ასეც იყოს... ამით რისი თქმა გსურთ? – იკითხა პროფესორმა.

– შეიძლება კი არა, ეს ასეა. ამით კი იმის თქმა მსურს, ისეთი გაუნათლებელი პიროვნება, როგორც თქვენ და დღევანდელი პრესა წარმოგვიდგენთ სტალინს, მხოლოდ გაუნათლებელ ხალხს შეეძლო გაელმერთებინა. უკულტურო, უვიცი სტალინის აღზევება განათლებული, კულტურული საზოგადოების პირობებში წარმოუდგენელია. საფიქრებელია, რომ რუსი ხალხის გონებრივი პოტენციალი შეესაბამებოდა კიდევ სტალინის პიროვნებას. ამ პოტენციალს ხომ „დიდი ბელადი“ დიდად აფასებდა. სწორედ რუსეთმა და არა სხვამ შექმნა სტალინის პიროვნების კულტი. გასაკვირი სრულიად არ არის, როდესაც რუსეთი ქმნის კერპებს. კერპების გარეშე „დიდ რუს ხალხს“ არსებობა არ შეუძლია. აი, მხოლოდ ამით შეიძლება აიხსნას სტალინის აღზევება. თქვენ, ბატონო ჩემო, როგორც თანამედროვე პრესას, გამოგრჩათ სტალინის დიდმპყრობელური შოვინიზმის აღიარება. ამის შესახებ იცოდა ლენინმაც და ბერდიაევმაც. დღეს სტალინის რუსულ შოვინიზმზე არავინ არაფერს წერს. მე კი ვფიქრობ, ქართველი დიქტატორი იმდენად ასატანი იყო თქვენთვის, რამდენადაც იგი რუსული შოვინისტური იდეების პრაქტიკული გამტარებელი გახლდათ. არც ერთ დიდმპყრობელ რუსს არ შეეძლო ისე უხეშად და თანმიმდევრულად ეკეთებინა რუსული საქმე, როგორც ამას არარუსი სტალინი აკეთებდა. ვლადისლავ ერმოლაევიჩ, სტალინი რომ წარმოშობით ქართველი გახლდათ, ეს ჭეშმარიტებაა, მაგრამ საქმიანობით „დიდი ქართველი“ ორგანულად არის ჩანერილი შოვინისტური იდეებით შეზავებულ

რუსულ პოლიტიკაში. ამ მხრივ ქართველი სტალინი, ვფიქრობ, ძალიან წააგავს კორსიკელ ბონაპარტს, იმ განსხვავებით, რომ ფრანგმა ხალხმა არ იკადრა ის, რასაც დღევანდელი რუსეთი კადრულობს. თუმცა არც შეიძლება რუსისგან მოვითხოვოთ ის, რაც ფრანგს მოეთხოვება. ფაქტია, „დიდი ბელადის“ მიერ დაკრული ბალაიკაც, დმიტრი პეტროვიჩისაგან განსხვავებით, დიდმპყრობელურ ჰანგებს გამოსცემს, რასაც აქ, რუსეთის გარკვეულ წრეებში, დღესაც დიდი სიამოვნებით უსმენენ.

მე გავჩუმდი და ვიგრძენი, ჩემმა ბოლო წინადადებამ სუფრა გაამხიარულა. აღმოჩნდა, რომ კოტეჯების დარაჯს – დმიტრის, სუფრასთან მსხდომნი კარგად იცნობდნენ და თავისებურად პატივსაც სცემდნენ. დაძაბულობა განიმუხტა, რითაც ისარგებლა ივან გრიგორევიჩმა და განაცხადა:

– სჯობია აღნიშნულ საკითხზე კამათი შევწყვიტოთ, რადგან რამდენიც უნდა ვეცადოთ, ეს კამათი, საბოლოოდ, მაინც დმიტრი პეტროვიჩის ბალაიკასთან მიგვიყვანს.

– ბატონებო! – წარმოსთქვა ერმოლაევიჩმა (ამჯერად, მის ხმაში კომპრომისული მოტივი გაჟღერდა), – ჩემმა ქართველმა მეგობარმა მაიძულა ობიექტურობა დავიცვა სტალინთან მიმართებაში. მართლაც, თუ წაიკითხავ ჟუკოვის, შტემენკოს, კონევის, იაკოვლევის, ვასილევსკის, გოლოვანოვის, თუ სხვა სტალინთან დაახლოებული პირების მოგონებებს, შეიძლება მასზე სხვაგვარი წარმოდგენა შეგექმნას. დავუშვათ, სტალინი მართლაც დიდი იყო და ამ სიდიდეს ახლოდან სწორად ვერ აღვიქვამდეთ: „Большое видится на расстоянии“ – ამბობს ესენინი. მთავარი ეს არ არის იმაში, რაც პატივცემულმა ოპონენტმა განაცხადა. მთავარია ჩემი ახალგაზრდა მეგობრის მოსაზრებები რუსეთის სახელმწიფო პოლიტიკის შესახებ. ჩვენ, რუსებს ყოველთვის მიგვაჩნდა და მიგვაჩნია, რომ ჩვენთან შემოერთებულ ერებს ბედნიერება მოვუტანეთ.

მათ ჩვენ მოქალაქეობა მივეცით. ეს ხალხები, ქართველები პირველ რიგში, ჩვენგან თავის დაღწევას ცდილობენ. ჩვენი სიკეთე მათთან არ გადის, რაც იძულებულს გაგვხდის მათ მიმართ შევცვალოთ პოლიტიკა.

– ესე იგი, საჭიროა „ტუზემცებს“ უფრო მკაცრად მოექცეთ! – ჩავურთე ფრაზა.

– ტუზემცებს?!. კარგი, მაგრე იყოს, მაგრამ მოკავშირე რესპუბლიკებს განა საერთო სახლს არ ვთავაზობთ?.. და ეს ცოტაა?

– საერთო სახლი იმ შემთხვევაში იქნებოდა მისაღები, თუ ამ სახლში საკუთარი ბინები გვექნებოდა. თქვენ, რუსებს კი გსურთ, ჩვენ ყველანი „უხას“ მივირთმევდეთ და „ჩიკა-ჩიკას“ ვცეკვავდეთ... ქართველებს რაც სურდათ, როდესაც რუსეთზე აიღეს პოლიტიკური ორიენტაცია, „გეორგიევსკის ტრაქტატით“ იქნა გაცხადებული. იმპერიული რუსეთის მიზნები კი იმპერატორმა პავლემ, მისმა მამისმკვლელმა შვილმა ალექსანდრემ და გარუსებულმა ქართველებმა განახორციელეს. მე კარგად მესმის, თქვენთვის მისაღებია გარუსებული ქართველი და მიუღებელია ქართველი, მაგრამ ეს ამ სუფრასთან გასარკვევი საკითხი არ გახლავთ. ამჯერად, აქ უმჯობესი იქნებოდა, თუ ამ თემაზე კამათს შევწყვეტდით.

ჩემთვის მოულოდნელი გახლდათ ის თბილი დამოკიდებულება, რაც ამ ინციდენტის შემდეგ დამყარდა ჩემსა და სუფრასთან მყოფ სტუმრებს შორის. ვლადისლავ ერმოლაევიჩმა ქათინაურებით შემამკო და სტალინის შესახებ მეტად საინტერესო, ორიგინალური მოსაზრებები გამოთქვა. მოგვიანებით, როცა სუფრა აიშალა, ბატონმა პროფესორმა მითხრა:

– ჩაინერეთ ჩემი ტელეფონის ნომერი. მე მსურს გაგაცნოთ მასალები, რაზეც ახალგაზრდობის წლებში ვმუშაობდი. მათი გამოქვეყნება, სამწუხაროდ, ვერ მოვახერხე. იგი შეეხება

საქართველოს სამეფოების გაუქმებას და აგრეთვე, ამ საუკუნის ოციან წლებში საქართველოს რესპუბლიკის ანექსიას. თქვენ დაინახავთ, თუ რა მძიმე, გამოუსწორებელი შედეგები მოჰყვება ხოლმე საკუთარი ქვეყნის შვილების ღალატს. მე ვგულისხმობ რუსეთში მყოფ ქართველებს. „გეორგიევსკის ტრაქტატის“ იგნორირება კი პოლიტიკური შეცდომაა, რაც რუსეთს ოდესმე ძალიან ძვირად დაუჯდება. – პროფესორმა ხელი ჩამომართვა და დამემშვიდობა.

მას შემდეგ ვლადისლავ ერმოლაევიჩს აღარ შევხვედრირვარ. არც მისი ტელეფონის ნომერი გამომიყენებია.

თავგადასავლებიანი ექსპურსია

დიდი დავიდარაბის შემდეგ, პროფკავშირებმა ბოლოს და ბოლოს გაიღო სამგზავრო თანხა. პურ-მარილის საკითხი ჩვენ თვითონ მოვაგვარეთ და, როგორც ასეთ შემთხვევაში ამბობენ, „საქმე დაიძრა ადგილიდან“, – სოჭში ექსპურსიას მოება თავი.

დილის რვა საათის ნაცვლად, თითქმის თერთმეტი საათი იქნებოდა, ავტობუსმა სოჭისკენ რომ აიღო გეზი. გზაზე, ორიოდუ საათი სოხუმთან ახლოს, ველზე სუფრის გაშლას და დანაყრებას მოვუხდით, რაც ინციდენტის გარეშე არ დამთავრებულა, – ყოველი მხრიდან შემოგვესივნენ გრძელდინგიანი ღორები და სუფრა გადაგვიფეგეს.

ღორების შემოტევა მოვიგერიეთ. ბრძოლაში მონაწილეობა მიიღო ყველამ, განურჩევლად სქესისა და ასაკისა. განსაკუთრებით თავი გამოიჩინა მძლოლმა, მაგრამ ჩვენი დანაკარგიც დასანანი გახლდათ: – შემწვარი გოჭის თითქმის ნახევარი, ორი მრგვალად მოხარშული დედალი, რამდენიმე ხაჭაპური, მჭადები, ორიოდუ სულუგუნი – ყველაფერი ეს ღორებმა დაითრიეს, მაგრამ გრძელვადიანი ყაჩაღები, რაც მართალი მართალია, ღვინოს არ გაკარებინან. 40 ლიტრი ღვინო და ხორაგის დიდი ნაწილი შევინარჩუნეთ.

შებინდებული გახლდათ, სოჭში რომ ჩავაღწიეთ. ერთი უსიამოვნება აქაც გველოდა, – სოჭელებმა ღამის გათევაზე, უკაცრავად პასუხია, ზრდილობიანი უარი გამოგვიცხადეს. მაინც მოვახერხეთ ქალებისათვის (8 თანამშრომელი გოგონა გვახლდა) ღამის გასათევი გვეშოვა. გოგონები დავაბინავეთ და ჩვენ – თოთხმეტმა მამაკაცმა მძლოლთან ერთად იქვე, სანაპიროსთან დავიდეთ ბინა. მთელი ღამის განმავლობაში არ დაგვიძინია. ვიგონებდით ღორებთან ბრძოლის პერიპეტიებს,

თან ღვინოს ვყლუპავდით... გავიტანჯეთ, მაგრამ ექსკურსიაზე ყველაფრისთვის უნდა იყო მზად.

ზაფხულში ადრე თენდება. 7 საათზე მზე კაიხელაზეა ამოსული.

ავტობუსიდან გადმოვედი. სანაპიროზე განლაგებულ ერთ-ერთ ძელსკამზე ჩამოვჯექი. წყნარი ზღვა ჩემ წინ ლივლივებდა. სასიამოვნო გრილი ნიავი უბერავდა. პლაჟზე ჩვენი ექსკურსანტები – გოგონები და ბიჭები გამოფენილიყვნენ, ზღვაში ბანაობაც მოესწროთ და ახლა ბურთს დასდევდნენ სიცილ-კისკისით. სიამოვნებით შევცქეროდი ლამაზ სანახაობას. „ნეტავ რამდენი ფიქრობს ამაზე –

ისევ თუ მოვალ ამ ქვეყანაზე,

რომ კვლავ ვიხილო ლურჯი ზღვა, ზეცა,

ენით უთქმელი ეს სილამაზე“, – გამახსენდა ჩემი მეგობრის ლექსის სტროფი და ვიგრძენი ძილ-ბურანში ვიძირებოდი.

სუნამოს მკვეთრმა სურნელებამ მაგრძნობინა: – ვილაც მანდილოსანმა ჩემ გვერდით დაიკავა ადგილი.

– რალა მე ამომირჩია... სკამების მეტი რა არის... ერთი ნაძინება მთლად მირჩევნია ყველაფერს... სად მაქვს ახლა ქალთან ლაყბობის თავი? – ამერია თავში აზრები.

გადავწყვიტე, უცნობი ქალისთვის ყურადღება არ მიმექცია... თვალი მაინც გამექცა მეზობლისაკენ... ჩემ გვერდით იჯდა ძალიან მომხიბვლელი ახალგაზრდა ქალი, რომელმაც არად ჩააგდო, რომ მას თითქოს არ ამჩნევდნენ და გამომწვევად წარმოთქვა, – მდაა...

აშკარად საუბარში მიწვევს, – გავიფიქრე – ვერ მიართევს!.. – თავი მოვიმძინარე. არც ამისთვის მიუქცევია ყურადღება ჩემ მეზობელს და ჩაიღულუნა – „Вишь, грузины шумят“ (დახე, ქართველები ხმაურობენ).

– ნაღია, რუსი ვგონივარ, – გავიფიქრე. აქ ჩვენს მეტი არავინ იყო, ქალი აშკარად მიწვევდა სასაუბროდ. მას ძალიან ნაზი და ტკბილი ხმა ჰქონდა:

– ჩემთან, საბავშვო ბაღში ორასამდე პატარა ამდენს არ ხმაურობს, რამდენსაც ეს ველურები ყიყინებენ! იქვე მიაყოლა – ძალიან ჩამორჩენილი, უკულტურო, არაცივილიზებული ხალხია ქართველობა... მე მათ ვერ ვიტან; რუსებს არ გვიყვარს ისინი! ეშმაკსაც წაუღია მათი თავი (Пошли они к чёрту)!

ლამაზი გოგონას ეს გამოხტომები არ შეიძლებოდა უპასუხოდ დამეტოვებინა. გავართვი ძილს თავი და სიტყვა შევეუბრუნე:

– ქალბატონო! თითოეული ხალხი სიტყვა „ცივილიზაცია“ სხვადასხვაგვარად აცნობიერებს, – ვიგრძენი, მეზობელი გულისყურით მისმენდა, – მაგალითად, რასაც ქართველები ცივილიზაციად მივიჩნევთ, თქვენთვის ის ველურობაა, უკულტურობაა! თქვენის მხრივ, მშვენიერო არსებავ, თქვენ უდაოდ მართალი ბრძანდებით! – არ შემიძლია არ დაგეთანხმოთ! ნაზი არსება სიამოვნებით გაიბადრა, – მაგრამ ის, რაც თქვენ, რუსებს ცივილიზაციად წარმოგიდგენიათ, მე მას ბოზობას ვეძახი! ეს ასეა! თქვენ დამეთანხმებით თუ არა, ჩემთვის ამას მნიშვნელობა არა აქვს.

ჩემი მეზობლის სახის მეტამორფოზმა გამაოგნა. არასდროს დამავინყებდა მისი გაფითრებული სახის მრისხანე გამომეტყველება და გაცეცხლებული თვალების ელვარება. „Ах ты шовинист, ах ты шовинист! Все грузины шовинисты... Все грузины негодяи!“ – გააბა კვილი... მე გამეცინა... ამის დანახვაზე ქალი მთლად გადაირია. ჩამესმოდა რაღაც „Ой“-ს მაგვარი... სიტყვებს ველარ ვარჩევდი.

– აი, ხათაბალა თუ გინდა!.. – გავიფიქრე, – თუმცა იკვი-

ლოს, რა ჩემი საქმეა... ასეთი უქნია, თავში ქვა უხლია. მე თვითონ მიკვირდა, თუ რა გულგრილად შევცქეროდი უცნობი ქალის ისტერიკას.

ჩვენმა გოგონებმა პირველებმა მოირბინეს ჩემთან.

– რა მოხდა? რა უთხარი ასეთი საშინელი, შე წყეულო, რომ ეს ანგელოზივით ქალი გადაგირევიან? – მეკითხებოდნენ შეშფოთებულები.

– არაფერია, – ჩავილაპარაკე რუსულად, – ქალბატონმა მიიღო ის, რაც დაიმსახურა.

ჩემი სიტყვები თითქოს არც გაუგონია. გაანჩხლებული ქალი წამოხტა სკამიდან, თავი ამაყად ასწია და ჩქარი ნაბიჯით გაგვეცალა.

– ვაი შენს პატრონს!.. ასეთ ქალს კაცი დააფრთხოდა?.. თქვა ვილაცამ ჩემი მისამართით.

თვალი გავაყოლე ჯეირანივით ლამაზ გოგონას...

– ეჰ! ყოველთვის როდია ლამაზ სხეულში ლამაზი სული...

საჭადრაკო ღებატები

სანატორიუმის ექიმმა, სასიამოვნო გარეგნობის ხანშიშესულმა ქალბატონმა, გულდასმით მომისმინა და სანატორიუმის რეჟიმით გათვალისწინებული დილის გამამხნეველი ვარჯიშიდან გამათავისუფლა. ამავე დროს, ადმინისტრატორმა ერთადგილიანი პალატა მომიხერხა. უკეთესს ვერც ვინატრებდი – დილით ლოგინში კოტრიალი გავინაღდე.

ორი დღე ოთახიდან თითქმის არ გამოვსულვარ, ძილით ვიჯერე გული. მესამე დღეს ზღვის სანაპიროზე გავისეირნე. სოჭში ზაფხულის სეზონის პიკი იდგა. უამრავი დამსვენებელი ირეოდა პლაჟზე. სანაპიროზე განლაგებულ დიდ საჭადრაკო მაგიდეებთან მრავალ ჭადრაკის მოყვარულს მოეყარა თავი. ერთ-ერთ საჭადრაკო დაფასთან შევჩერდი. საინტერესო არაფერი იყო. დაბალი კლასის ორი მოჭადრაკე ერთმანეთს ეპაექრებოდა და დამცინავი რეპლიკებით უმასპინძლებოდა. გამობრუნებას ვაპირებდი. ამ დროს ახალგაზრდა, ლამაზმა მანდილოსანმა მოკრძალებით მკითხა:

– თქვენ ჭადრაკს თამაშობთ?

– ვთამაშობ, – ვთქვი და იქვე დავუმატე, – ალბათ ძალიან სუსტად.

– არ შეიძლება ერთი პარტია ეთამაშოთ ჩემს მეუღლეს?.. გემუდარებით!.. – შემეხვეწა უცნობი ქალი.

– კი, მაგრამ თქვენი მეუღლე სად ბრძანდება? სურს თამაში ჩემთან? დაე, მან გამომინვიოს „დუელში“, მან მესროლოს ხელთათმანი... სეკუნდანტი, ისიც ქალი, რა საჭიროა? – გავაბი ლაქლაქი.

– ბატონო ჩემო, წამობრძანდით და თავად ნახეთ, რატომ არ შეუძლია ჩემს მეუღლეს „ხელთათმანის სროლა“.

ამ სიტყვებით წამიძღვა უცნობი ქალბატონი ვილაც კაცი-საკენ, რომელიც იქვე, ათიოდე მეტრის მოშორებით, ჩვენგან ზურგმექცევით საჭადრაკო დაფას ჩაჰკირკიტებდა, ხელში კი საჭადრაკო ჟურნალი ეჭირა.

– კუზმა კირილიჩ! აი, მოგიყვანე პარტნიორი! ვთხოვე შენთან რამდენიმე საჭადრაკო პარტია ითამაშოს ბატონმა... აქ უცნობ ქალბატონს გაახსენდა, რომ მე არ მიცნობდა და არც ჩემი სახელი იცოდა. მან დარცხვენით შემომხედა. მე შევეშველე:

– გიორგიმ, ესე იგი, თქვენმა მონა-მორჩილმა მიიღო თქვენი გამონკვევა და აი, მე აქა ვარ! – გავიჯგიმე შვეიკივით.

– ახლა კი დროა, ვიდრე ჭადრაკის თამაშს შევუდგებოდე, მითხრათ თქვენი სახელი. დროა გავეცნოთ ერთმანეთს, ქალბატონო! – წარმოვთქვი ღიმილით.

– ლენა, ელენა ანდრეევნა, – მიპასუხა ქალმა და ხელი გამომინოდა.

– უფრო სწორად – ლენოჩკა, – შეიტანა შესწორება კუზმამ თავისი მეუღლის განცხადებაში.

– ლენოჩკა! მე სუსტად ვთამაშობ ჭადრაკს. თქვენი მეუღლე, როგორც ვხედავ, საჭადრაკო ლიტერატურითაც არის შეიარაღებული. ძალები არათანაბარია, მაგრამ შევეცდები თქვენთან თავი არ შევირცხვინო.

– გეყოფათ, გეყოფათ! – შემანყვეტინა კუზმა კირილიჩმა, – ახლავე ვნახავთ, რას წარმოადგენს ლენოჩკას მოყვანილი მოჭადრაკე. ადრე მას ჩემთან ნაგავი მოჰქონდა, ამ ბრძნული თამაშისა რომ არა გაეგებოდათ რა. ასეთებს ჭკუა უნდა ვასწავლოთ. ისინი ჭადრაკის თამაშს ხომ ვერასდროს შეისწავლიან.

კუზმას ამ გამოხატულებამ გამაღიზიანა. სრულიად არ მსურდა ლენოჩკას თვალში ნაგავი ვყოფილიყავი. ჭადრაკს მი-

ვუფექი და თავზარი დამეცა. ჩემს მონინაალმდეგეს ორივე ფეხი მუხლებს ზემოთ, ბარძაყებში ქონდა გადაჭრილი.

ჩემი შეკრთომა არ გამოპარვია ბატონ კუზმას.

– რაო, ახალგაზრდა კაცო, შეგეშინდა უფეხო ინვალიდის? – ბოროტად ჩაიცინა მან, – ფეხები მე ფაშისტებთან ომში დავკარგე. ფეხები რაა, ბევრმა თავიც გასწირა რუსეთისათვის.

– საბჭოთა კავშირისათვის. – შევუსწორე.

– არა! მე ვიცი რასაც ვლაპარაკობ!.. რუსეთისათვის“ – აუნია ხმას კუზმამ.

მე თანდათან მოვედი აზრზე:

– კარგი, მაგრამ ამ ომში მრავალი არარუსიც დაიღუპა. ისინიც რუსეთისთვის იბრძოდნენ?

– რა თქმა უნდა, საბჭოთა კავშირი – ეს რუსეთია, ნუთუ აქამდე ეს ვერ შეიგნეთ, ახალგაზრდა კაცო?!

ჩემ წინ პირწავარდნილი რუსი შოვინისტი ბრძანდებოდა. ასეთებთან ლაპარაკს საერთოდ ვერიდებოდი. ერთ პარტიას როგორმე ვითამაშებ, – გავიფიქრე, – მერე კი, კუზმაა თუ კირილიჩი, კისერიც მოუტეხია, ახლოსაც არ გავეკარები. ამ გადანყვეტილებით შევუდექი ჭადრაკის თამაშს.

პირველი პარტია კუზმამ წააგო. იგი განრისხდა.

– აქ მე ვერავინ მიგებს, თქვენ სერიოზულ მონინაალმდეგედ არ მიგიჩნით და ამიტომ წავაგე. შემდეგ დაამატა, – მე თქვენ ფორას, ეტლს მოგცემთ და ისე მოგიგებთ!

– ფორას სიამოვნებით მივიღებ, მაგრამ მოწყალეო ხელმწიფე, ჯერ თანაბარი ძალების პირობებში მომიგეთ, ფორაზე შემდეგ ვილაპარაკოთ! – გავკენწლე განრისხებული მონინაალმდეგის თავმოყვარეობა და სრულიად დამავინყდა, რომ ამ უხეშ კაცთან ერთი პარტიის თამაშის მეტს არ ვაპირებდი.

მეორე პარტია კუზმამ რალაც ათიოდე სვლაში წააგო. ვი-

გრძენი, რომ მოწინააღმდეგესთან შედარებით ძლიერად ვთამაშობდი და ირონიულად შევეკითხე დაბნეულ მეტოქეს:

– ბატონო კუზმა, კიდე ფიქრობთ ფორა მომცეთ?

– მოითმინეთ, მოითმინეთ ახალგაზრდავ, გვინახავს თქვენნაირები! მე თქვენ მესამე პარტიაში კისერს მოგიგრეხთ ლენორკას თანდასწრებით.

კუზმა კირილიჩმა მესამე პარტიაც წააგო და კიდე სხვა სამი მომდევნო პარტიაც მიაყოლა.

– დღეისათვის კმარა! ვითამაშეთ, დრო გავატარეთ. გმადლობთ, შემდეგისთვის გადავდოთ ჩვენი პაექრობა. დარწმუნებული ვარ, მომავალში უკეთ ითამაშებთ! დღეს თქვენ ფორმაში არ ბრძანდებოდით. ახლა მე მეჩქარება (არსადაც არ მეჩქარებოდა), გამოვეთხოვე ცოლ-ქმარს და სასწრაფოდ გავმორდი მათ. კუზმას ხმა არ ამოუღია.

– გიორგი, ერთი წუთით! – მომესმა ლენას ხმა. მე შევჩერდი. ლენა მომიახლოვდა და დაბალი ხმით შემეხვეწა:

– გთხოვთ, ხვალ აქ პირველ საათზე მობრძანდით!.. თქვენ ვერ წარმოიდგენთ... ჩემი ქმარი ნამდვილ ჯოჯოხეთს მომიწყობს, თუ არ მოხვალთ... ხომ მოხვალთ? – ლენა შეწუხებული თვალებით თითქმის მევედრებოდა.

– მოვალ, მაგრამ თქვენს მეუღლეს ყველა პარტიას მოვუგებ, – ნავიტრაბახე, – იგი ამას იმსახურებს. კუზმა თურმე სხვებს ჭკუას ასწავლის. ახლა კი ჯერი დადგა ისწავლოს ჭკუაც და ჭადრაკის თამაშიც.

– ეჰ, ეგ რომ ჭკუას ისწავლის... – ჩაიქნია ხელი ლენამ, – ე.ი. მობრძანდებით?

– უეჭველად! ხვალამდე ზღვამ თუ არ დამახრჩო. – დავამშვიდე ლამაზი ქალი.

ჭადრაკს, დიდი ხნის წინ, საშუალო სკოლაში სწავლის პერიოდში, საკმაოდ კარგად ვთამაშობდი. მქონდა პირველი თან-

რიგი და საქალაქო ჩემპიონატებშიც არა ერთხელ დამიკავებია საპრიზო ადგილები. ეს იყო წარსულში. მას შემდეგ საკმაოდ რო გავიდა, ჭადრაკს ჩამოვშორდი და მოყვარულის დონეზე დავრჩი. პროფესიონალები სუსტ მოჭადრაკედ მიმიჩნევდნენ, სამაგიეროდ, მოყვარულებს ძლიერ მოჭადრაკედ მივაჩნდი, რაც სავსებით აკმაყოფილებდა ჩემ თავმოყვარეობას. ადრეც, როდესაც ჭადრაკს სერიოზულად ვეკიდებოდი, ჩემთვის უცხო იყო მონინაალმდებვისადმი მტრული დამოკიდებულება, რაც აგრერიგად გავრცელებულია თანამედროვე ჭადრაკში; მაგრამ კუზმა კირილიჩის მიმართ, რაღაც აპათიურად განვენყე, – სპორტულმა ჟინმა ამიტაცა... მე თვითონ მიკვირდა ჩემი ალტკინება... კუზმადან წამოსულმა სოჭის ქუჩებში გვიან დაღამებამდე ვიხეტიალე.

მეორე დღეს, ათი საათი იქნებოდა, რომ ავდექი. ვისაუზმე. გამახსენდა ჩემი პირობა, ლენას ვხლებოდი პირველ საათზე და რაღაც უსიამოვნო გრძნობამ ამიტანა. ტირში შევედი. რამდენიმე ხანი იქ დავყავი. თოფის სროლით შევიქციე თავი. შემდეგ ნავი დავიქირავე და ზღვაზე გავისეირნე. რადიორუპორით გამაფრთხილეს:

– ნავი ნომერი შვიდი ზონას გაცდა!

ტივტივებს გავხედე. ზონას მართლაც საკმაოდ გავცილებოდი. ნავი მოვაბრუნე, ნაპირს მივუახლოვდი, ნიჩბებს ხელი შევუშვი და პლაჟი შევათვალიერე. გუშინ გაცნობილი ოჯახი ზღვის ნაპირზე იმყოფებოდა. დავინახე, როგორ შეაცურა ლენამ მეუღლე ზღვაში. ლენა ქმრის გვერდით გულაღმა განვა წყლის ზედაპირზე. ყველაფრიდან ჩანდა, რომ იგი ცურვის ხელოვნებას ზედმინვენით იყო დაუფლებული. გოგონამ რაღაც ილეთების კეთება წამოიწყო. ჩაყვინთავდა, შემდეგ წყლის ზედაპირზე წამოიმართებოდა მთელი ტანით. ხან თავქვე დაეკიდებოდა და ზღვის ზედაპირზე ფეხებს მომხიბვლელად აქნევდა. რამდენ-

ჯერმე კუზმასთან მიცურდა და გაეთამაშა. მესმოდა კუზმას შეძახილი: – ლენოჩკა, გეყოფა!.. ლენა ოინბაზობას თავს არ ანებებდა. გაცელქებული გოგონა მეუღლესთან შედარებით ძალიან ახალგაზრდად გამოიყურებოდა. კუზმა კირილიჩი მას მამად უფრო შეეფერებოდა, ვიდრე ქმრად.

– ბუნებაში ყველაფერი ხდება. – გავიფიქრე და ნავი მოვაშორე წყალში ლალად მოთამაშე ლამაზ ქალს, რომელსაც არც კი შევუმჩნევივარ.

პირველ საათზე პირობისამებრ მეუღლეებს მივაკითხე. კუზმა ჭადრაკის დაფას დაჰყურებდა. ლენამ ღიმილით დამიქნია თავი. იგი, ზღვიდან ახლად ამოსული, ტახტზე განოლილიყო და მზეს ეფიცებოდა.

– თქვენ სიტყვის კაცი ყოფილხართ! მე ეს ძალიან მომწონს. – დაიგუგუნა კუზმა კირილიჩმა.

– მე თქვენ არაფერს შეგპირებივართ, ბატონო კუზმა, მე თქვენს მეუღლეს დავუთქვი, პირველ საათზე ვხლებოდი. ვფიქრობ, სიტყვა არ გამიტეხავს, – წარმოვთქვი ღიმილით.

– ჩემი მეუღლე და მე განუყრელები ვართ. მისდამი სიტყვის შესრულება ჩემი პატივისცემაც არის. – მომიგო მან.

– დიდად მოხარული ვარ, თუ ეს ასეა. ამავე დროს, საფიქრებელია, რომ თქვენ მე, როგორც მოჭადრაკეს, სათანადოდ მაფასებთ! გუშინ მე დაუმარცხებელი ჩემპიონი გავანადგურე ჭადრაკში! 6:0 პატარა საქმე ხომ არ არის? – გავიხუმრე.

– ვნახოთ, თუ დღესაც ასევე წარმატებით ითამაშებთ! გუშინ ფორმაში არ გახლდით, თქვენ ამით ისარგებლეთ! ეს უსინდისობაა! დღეს მე შენ სტალინგრადს მოგიწყობ!.. ლენოჩკა იქნება ამის მოწმე... – და მოულოდნელად შემეკითხა – თქვენ რა, ქართველი ხართ?

– ქართველი ვარ. – ვუპასუხე. ლენა გულისყურით უსმენდა ჩვენ საუბარს.

– ქართული იცით? – მე გამეცინა.

– სწორი იქნებოდით, რომ გეკითხათ, რუსული თუ ვიცი. რუსულის ცოდნაში ვერც ტურგენევს, ვერც ლესკოვს ვერ შევედრები. რომ არაფერი ვთქვათ პუშკინსა და ესენინზე.

– ესენინის კითხვას ვერ მოგიწონებთ, ამხანაგო!.. – განაცხადა კუზმამ და განაგრძო, – რაც შეეხება თქვენს მიერ რუსულად ლაპარაკს, იგი სრულიად საკმარისია, რომ ქართული დაივიწყო!

საჭადრაკო სვლა გავაკეთე და გაკვირვებულმა შევხედე ჩემს მონინალმდეგეს.

– ვითომ რატომ უნდა დავივიწყო ქართული?

– არ არის საჭირო და იმიტომ! მოკლედ მომიჭრა კუზმამ.

– ვისთვის არ არის საჭირო?.. თქვენთვის? მერედა ვინ გადალებთ ქართულად საუბარს? ხოლო ჩემთვის რა არის საჭირო და რა არა, თქვენ არავინ გეკითხებათ! – წარმოვთქვი გაჯავრებულმა.

– ალბათ მეკითხება!.. ოხ, თქვენთან უაზრო ლაპარაკს შევყევი და შეცდომა დავუშვი. – ამოიოხრა კუზმამ. მისი პოზიცია ჭადრაკში სრულიად უიმედოდ გამოიყურებოდა. მან ხელი გადაუსვა ჭადრაკის დაფას, ფიგურები გადაყარა და გაღიზიანებული, ხმამაღალი ხმით დამინწყო ახსნა:

– თქვენ ქართველები სამი მილიონი ძლივს იქნებით. ვის სჭირდება თქვენი ქართული?.. აი ჩვენ, რუსები 250 მილიონზე მეტნი ვართ. ეს ენა მსოფლიო ენაა და მასზე მალე მთელი მსოფლიო ილაპარაკებს!!!

– რატომ ილაპარაკებს მსოფლიო მარტო რუსულად, გამარკვეთ ერთი, ბატონო კუზმა! – ვიკითხე დამცინავად.

– იმიტომ, რომ სულელო, ჩვენ 250 მილიონი ვართ, თქვენ 3 მილიონი! სად ორნახევარი მილიონი და სად 260 მილიონი. – ასწია კუზმამ რუსული მოსახლეობის რიცხვი და შესაბამისად

შეამცირა ქართველობა. – ნუთუ ეს უბრალო რამ არ გაგეგებათ? – ცხარობდა კუზმა და გამალებით აწყობდა საჭადრაკო დაფაზე ფიგურებს.

– კიდევ გინდათ წააგოთ? – შევეკითხე გაცხარებულ კუზმას.

– წაგებით ქართველებმა წააგეს! მალე მათი სახსენებელიც აღარ დარჩება დედამინის ზურგზე. – ბობოქრობდა ჩემი მოწინააღმდეგე, – ბუნების კანონია, რაც ადრე დაივიწყებ ქართულს და შეისწავლი რუსულს, ეს მარტო შენი კი არა, შენი შვილების პერსპექტივაა! – დაამთავრა აზრი ბატონმა კუზმამ და შემეკითხა:

– ცოლ-შვილი გყავთ?

– არა, არა მყავს. მე არ მსურს, ჩემი შვილები ქართულად არ ლაპარაკობდნენ. – ჩავილაპარაკე ჩემთვის. კუზმა კირილიჩი კი ხაზგასმული სერიოზულობით მარიგებდა:

– მაშ ასე, რუსეთი დიდია და იქ მცხოვრები სხვა ხალხები ვალდებულნი არიან დაივიწყონ სასაცილო, ეგრეთწოდებული მშობლიური ენა. დროა შეუდგნენ რუსულის, ამ დიადი ენის ღრმად შესწავლას.

კუზმას არც საჭადრაკო სვლების გაკეთება ავიწყებოდა და ხანდახან წამოიძახებდა:

– ეშმაკმა წაიღოს, ისევ შეცდომა დავუშვი! ეს რა მომდის, ეს რა მემართება!

ბატონო გროსმაისტერო, მე მაგ საკითხის ირგვლივ მიფიქრია და სათანადო დასკვნაც გავაკეთე. აი, რა, – თქვენ რუსები ჩვენზე, ქართველებზე 150 მილიონით, თუ როგორც თქვენ მიმტკიცებთ, 260 მილიონით მეტნი ხართ! ეს ძალიან ცოტაა. ჩინელები თქვენთან შედარებით მილიარდით მეტია. ამიტომ უპრიანია, ახლავე დაივიწყოთ მშობლიური რუსული და ჩინურად დაიწყოთ საუბარი! მომავალი, თქვენი თეორიის

თანახმად, ხომ დიდებს ეკუთვნით? მალე ჩინური ენა მსოფლიო ენა იქნება, სხვა ენები გაქრებიან. ამიტომ მე ვერ მივიღებ თქვენს რეკომენდაციას რუსული ენის ცოდნის აუცილებლობაზე. დღეიდან ჩინური ენის შესწავლაზე მომიხდება ზრუნვა თქვენთან ერთად... ისე, მაგ თეორიების მაგივრად, ჭადრაკის თამაში შეგესწავლათ, უკეთესი იქნებოდა! ჭადრაკს ფეხები არ სჭირდება. ჭადრაკს თავი სჭირდება და არაფერია გასაკვირი, რომ თქვენ ასე სუსტად თამაშობთ!

სწრაფად წამოვდექი. არც გამოვმშვიდობებივარ, ისე გავეცალე კუზმა კირილიჩს და მის მომხიბვლელ მეუღლეს. დავინახე, რა ნაღვლიანი თვალები გამომაყოლა ლენოჩკამ, მაგრამ ახლა ნამდვილად განრისხებული ვიყავი.

სოჭში კიდევ ორიოდე კვირა დავრჩი. არც არავისთან გამიჩალება ნაცნობობა, არც არავის ველაპარაკებოდი. ვკითხულობდი წიგნებს, ჟურნალ-გაზეთებს. ჩემს ირგვლივ მყოფ პირებთან შეხვედრებს აშკარად გავუბოდი. მალე ისინი ყურადღებას აღარ მაქცევდნენ. აღარც ჩემი მათთვის გაუგებარი ცხოვრების წესი უკვირდათ. კუზმა და მისი ლამაზი მეუღლე დავინყებას მივეცი; რუსეთში მრავლად შეხვედებით კუზმა კირილიჩის მსგავს პირებს... გარკვეული ხნის განმავლობაში რაღაც უსიამოვნო გრძნობა დამეუფლა, რომ ინვალიდთან მომივიდა შეკამათება... მალე ეს ინციდენტი მეხსიერებიდან ამოვიგდე, მაგრამ სოჭიდან წამოსვლამდე რამდენიმე დღით ადრე, მაინც მომიხდა კუზმა კირილიჩთან შეხვედრა.

სანატორიუმის ხეივანში სკამზე ვიჯექი და გაზეთს ვათვალიერებდი. უეცრად, ჩემ წინ ქალი გაჩერდა. თავი ავნიე. ლენოჩკა დაჟინებით მომჩერებოდა. მოკლედ, ტანზე შემოტმასნილი კაბა მთლიანად წარმოაჩენდა მისი მოხდენილი სხეულის ნაკვთებს.

– ლენოჩკა?.. თქვენ ჩემთან?.. მე ხომ საკმაოდ უზრდე-
ლად მოგექეცით!..

ლენა გვერდით მომიჯდა. მე მისი ხელი ავიღე და მოკრ-
ძალებით დავიწყე:

– მაშინ არ მეყო ვაჟკაცობა ბოდში მომეხადა თქვენთვის
ჩემი უმსგავსო საქციელის გამო... მაპატიეთ, რომ თქვენი
ოჯახის სიმყუდროვეში შემოვიჭერი და წყენა მოგაყენეთ!
გთხოვთ, ჩემი ეს სიტყვები გადასცეთ თქვენს განათლებულ
მეუღლეს, რომლის ნახვას არ ვისურვებდი.

ლენას ხელი შევუშვი. მან მომხიბლავი ღიმილით შემომხე-
და და გულიდან ამოსული ხმით მითხრა:

– თქვენ ვერ წარმოიდგენთ, რარიგ მომწონხართ... არა,
სხვაგვარად ნუ გამიგებთ... მე მთელი არსებით მომწონს
თქვენი შეხედულებები და შეურიგებლობა ისეთ ადამიანთან,
როგორც ჩემი ქმარია... როგორც უნდა გაგიკვირდეთ, ერთ-
ხელ კიდევ გთხოვთ წამომყვეთ კუზმა კირილიჩთან!.. ამ-
ჯერად ჩემს ბინაზე... ღვთის გულისათვის, უარი არ მითხრათ!
იმ დღეს, გაჯავრებულმა რომ დაგვეტოვეთ, კუზმა კირილიჩმა
ინერვიულა. მერე ავად გამიხდა. ძალიან ცუდად იყო. ბო-
დავდა. ძილში სულ ჩინეთს ახსენებდა. ახლა ცოტა გამოიხე-
და და შემეხვეწა, იქნებ მომიძებნო ის ახალგაზრდა კაცი, მე
რომ მეპაექრებოდაო. ორი დღე საშველი არ მომცა... ხომ
წამოხვალთ? მე ვიცოდი, სად ისვენებდით. თქვენი მოძებნა
სრულიად არ გამჭირვებია, რადგან, როგორც მითხრეს, ამ
სანატორიუმში თქვენ ერთადერთი ქართველი დამსვენებელი
ბრძანდებით, თურმე არავის ელაპარაკებით!..

ლენამ გაიღიმა:

– კუზმას წაეჩხუბეთ კიდევ და ჩემს თხოვნასაც ყურადღე-
ბით ეკიდებით. როგორც ჩანს, აქ სოჭში გამონაკლისს ჩვენი
ოჯახისათვის აკეთებთ!

ლენამ თავი ჩამომადლო მხარზე და ჩემ ხელს ნაზად შეეხო.
– კარგი, წამოვალ, მაგრამ ჭადრაკს არ ვითამაშებ!

ლენორკამ ხელზე ხელი მომიჭირა:

– არც არის საჭირო, ოღონდ ახლავე წავიდეთ.

კუზმა კირილიჩი ლოგინში იწვა.

– აი, მოგიყვანე, საყვარელო, შენი ოპონენტი! – შეეხმიანა სიცილით ლენა მეუღლეს და სანოლში წამოჯდომაში შეემველა.

კუზმამ დარცხვენით შემომხედა და სვენებ-სვენებით წარმოთქვა:

– უნდა შევრიგდეთ!.. მე მაშინ ბევრი ისეთი რამ გითხარით, რასაც თვითონაც არ ვიზიარებ. მაპატიეთ! თუ რუსს რუსეთი უნდა უყვარდეს, ქართველს რატომ არ უნდა უყვარდეს თავისი ქვეყანა? ანდა ესენინი რა ჩემი საქილიკოა? მაგრამ გთხოვთ, თავიდან ამოიგდოთ ის, რაც მე მაშინ მითხარით, ჩინეთს დარჩება მთელი სამყარო... ეს არ არის სწორი!

– რა თქმა უნდა, – ჩავერთე კუზმას მონოლოგში, – ეს ხუმრობა იყო... დედამინის სილამაზეს მისი მრავალფეროვნება განაპირობებს, სადაც დიდებიც და პატარებიც ჰარმონიულად არიან ჩანერილნი. ეს კი დიდის ან პატარის გაქრობას ეწინააღმდეგება. სხვაგვარად ჰარმონია დაირღვევა! განა ტყის სილამაზე მისი მრავალფეროვნებით არ არის მომხიბვლელი? რა იქნებოდა ტყე, თუ იქ მარტო დათვები იქნებოდნენ?

კუზმას გაეცინა.

– ეჰ, ვაღიარებ, თქვენ ენამახვილი ბრძანდებით! უდავოა, ტყეში მარტო დათვების ყოფნა დიდად დააზარალებდა არა მარტო ტყეს, არამედ დათვებსაც.

მე გაკვირვებული, თანაც სიამოვნებით ვუსმენდი კუზმა კირილიჩის ფერისცვალებას. ამ დროს მან რაღაც დაგუდული ხმით წარმოთქვა:

– მე მყავდა ერთი ქართველი ფრონტელი მეგობარი, ზაზა გეგია... იცით, რა ბიჭი იყო? ნამდვილი არწივი!.. ქიდაობაში პირველი მთელ პოლკში... საოცრად საყვარელი ახალგაზრდა, თუმცა ზუსტად შენნაირი აზრები ედო თავში, საქართველოზე ცუდის თქმას ვერავინ გაუბედავდა... დედის გინებაზე ხომ ზედმეტია ლაპარაკი. ჩვენს ოცეულში დედას ვერავინ შეაგინებდა, ოცეულის მეთაურიც კი... ეს მისი ბრალია, მე რომ ვიტანჯები... მან მათრია თავისი ზურგით რამდენიმე კილომეტრი, სასიკვდილოდ დაჭრილი. ნეტავი არ ვეთრიე... ამ სიმწარეს ავცდებოდი... ჩემი ლენოჩკაც გავტანჯე, სიცოცხლე მოვუშხამე... ეჰ, ზაზა, ზაზა... – თავი ჩაქინდრა კუზმამ, – იგი იმ დღეს დაიღუპა, მე რომ გადამარჩინა...

შემდეგ ჩურჩულით ჩაილაპარაკა:

– ღმერთო, რა დავაშავე, ღმერთო, რატომ ვიტანჯები ასე!..

ლენას გავხედე, რომელსაც თვალები ცრემლით ევსებოდა. მეც რალაც ბურთივით მომანვა ყელში.

უცებ კუზმა კირილიჩმა თავი ასწია და ხელი გამომიწოდა:

– შევრიგდით, არა?!..

პროვინციული მოაზროვნეები

მოსკოვში რესტორნები შვიდ საათზე იწყებენ სისხლსავსე ცხოვრებას, რომელიც 10-11 საათისთვის აღწევს აპოგეას და როგორც წესი, ღამის პირველ საათზე ამთავრებენ კიდევ მუშაობას.

დილის 11 საათი იქნებოდა, როდესაც მე და ჩემმა მეგობარმა სასტუმრო „ლენინგრადსკაიას“ რესტორნის დაცარიელებულ დარბაზში შევაბიჯეთ, რათა ნაბახუსევზე წვნიანი კერძი მიგვერთვა, თორემ სასტუმროს ყველა სართულზე მშვენიერი ბუფეტი მუშაობს, სადაც საუზმისათვის თითქმის ყველაფერია გათვალისწინებული. ვიდრე მაგიდასთან ადგილებს დავიკავებდით, მოგვიახლოვდა ახალგაზრდა, სასიამოვნო გარეგნობის გოგონა-ოფიციანტი და თავაზიანად მიგვითითა ერთ-ერთი მაგიდისკენ:

– გთხოვთ, აქ დაიკავოთ ადგილები, მე მოგემსახურებით!

ჩვენ საწინააღმდეგო არაფერი გვექონდა. მითითებულ მაგიდას მივუსხედით.

– რას ინებებთ? – შეგვეკითხა ოფიციანტი და ბლოკნოტი მოიმარჯვა.

– ორი ბორშჩი, ორი ლანგეტი, ოთხასი გრამი არაყი „სტოლიჩნაია“, ორი კოკა-კოლა... – შევჩერდი და ოფიციანტს შევეკითხე, – კიდევ რას შემოგვთავაზებთ? – და ვიდრე პასუხს გაგვცემდა, დავასწარი:

– ჰო, მართლა, ყავა და ნაყინი თუ იქნება ნამცხვართან ერთად?

– იქნება, ყველაფერი იქნება! – გაგვიღიმა კოხტა გოგონამ და გაგვცილდა. თვალი გავაყოლე. ოფიციანტმა კარებთან მდგომ ვილაც ახალგაზრდა კაცს ჩვენი მაგიდისკენ მიუთითა და სამზარეულოსაკენ მიმავალი თვალს მიეფარა.

სიმპათიური გარეგნობის ვაჟი მოგვიახლოვდა და თავა-ზიანად მოგვმართა:

– იცით რა? წინააღმდეგი ხომ არ იქნებით, ამ მაგიდასთან დავიკავო თავისუფალი ადგილი?

– პირიქით! – შეეპასუხა ჯუკა (ჩემ მეგობარს ჯუკა ქვია), – ძალიან დაგვწყდებოდა გული, ჩვენი კომპანიისათვის აგერიდებინათ თავი და სხვებს შეერთებოდი! – (დარბაზში ჩვენს მეტი არავინ იმყოფებოდა).

ახლადმოსულმა თავისი თავი წარმოგვიდგინა:

– სერგეი ნიკოლაევიჩი, მუსიკოსი.

ჩვენც წარვუდგინეთ ჩვენს მაგიდასთან შემომატებულს ჩვენ-ჩვენი თავი. ერთი სიტყვით, გაცნობა შედგა.

მალე ოფიცინტმა სუფრაზე ბორში და არაყი დაგვიდგა, თვითონ კი კოკა-კოლას ბოთლებს დაუნყო გახსნა. შემდეგ გოგონა მიუბრუნდა სერგეის, რომელიც მენიუს ათვალიერებდა:

– თქვენ რას მიბრძანებთ?

სერგეიმ რალაცეებზე მიუთითა. ოფიცინტმა ჩაინერა დაკვეთა, სასიამოვნო სადილობა გვისურვა და ვიდრე გაგვ-შორდებოდა, დაგვაიმედა:

– ლანგეტი ათ წუთში იქნება, ყავას და ნაყინს ბოლოს მოგართმევთ.

– ხვრიპე ახლა ბორში და წრუპე არაყი! არ დამიჯერე ბიძია, თორემ ამას ჩვენი ბუფეტი არ სჯობდა? – ჩაიბუზღუნა ჯუკამ, რომელიც ბორშის ხვრეპის პერსპექტივას აშკარად სკეპტიკურად უყურებდა. ფაქტიურად, მე ავიჩიე რესტორანი, რაზეც უხალისოდ დამთანხმდა მეგობარი.

– რა დალევს ამდენ არაყს!.. – წამომცდა. გრაფინში არაყი დიდ დოზად გამოიყურებოდა.

– ძალიან კარგად დალევ! – განაცხადა ჯუკამ, – შეუკვეთე? კეთილი ინებე და უჩვენე დაღმართი! რა თქმა უნდა,

მეც შეგეშველები. – და დაამატა, – ეს ყმანვილიც დავიხმაროთ!.. რას იტყვი შენ?

ვიდრე რამეს ვიტყოდი, ჯუკამ სერგეის არაყი ჩაუსხა სირჩაში.

– Дуй (შეუბერე)! – მიმართა მან მეზობელს.

– А зачем? – გაუკვირდა სერგეის.

– ზაჩემ და რადგან მოგვიჯექი, კეთილი ინებე და ჩვენი გასაჭირი გაიზიარე. – გაიცინა ჯუკამ.

სერგეიმ მიიღო ჩვენი გამოწვევა. ერთი კი წარმოთქვა „ო“ და სულმოუთქმელად გადაჰკრა არაყი. პურის გარდა, სერგეისათვის არაფერი იყო სუფრაზე არყის მისაყოლებელი. ჩემი მეგობარი არ დაიბნა:

– После первого не закусываем, не так ли?

სერგეიმ გაიღიმა.

– მე მაგალითად, არც მეორეს მივატან რამეს!

– შენ აგაშენა ღმერთმა! – გაიხარა ჯუკამ, – სულ ჩემნაირი არ ყოფილხარ? – გააბა მან ლაქლაქი სერგეისთან.

სასაუბრო რუსულს ჩემი მეგობარი კარგად ფლობდა. მას ხარკოვში ჰქონდა დამთავრებული უმაღლესი სასწავლებელი. ოღონდ ეს იყო, რომ რუსულად გამოკვეთილი ქართული აქცენტით ლაპარაკობდა.

ჩვენი თანამესუფრე ნამდვილად სიმპათიური ახალგაზრდა გახლდათ, მაგრამ თვალები ჰქონდა სევდიანი, რაც არ გამოორჩა ჯუკას:

– სერიოჟა ძველო (ჯუკასთვის სერგეი უკვე სერიოჟა იყო), მოსკოვი დიდიც არის და მხიარულიც. რას ნაღვლობ, რომ 1980 წლისათვის კომუნიზმის აშენებას ვერ ვასწრებთ. სამაგიეროდ, გვაქვს განვითარებული სოციალიზმი და გვექნება ოლიმპიური თამაშები... არა, ისე კია გულდასაწყვეტი კომუნიზმის აშენებას რომ ვერ ვასწრებთ დათქმულ დროს!!! ეს

ჩემი და შენი ბრალი არ არის. ჩვენ კი ვეცადეთ, რაც შეგვეძლო, თავი არ დაგვიზოგავს, მაგრამ ამან (ჩემზე მიუთითა) შეირცხვინა თავი, გეგმებს ვერ ასრულებდა და ჩააგდო კომუნიზმის მშენებლობის დიადი პროგრამა.

– მორჩი ახლა ლაყობას! – ქართულად ვუთხარი ჯუკას, – თუ ეს ბიჭი იმნაირი იქნა, მიგაბრძანებენ სადაც ადგილია და კარგად გალაყებენ კომუნიზმის მშენებლობაზე.

– მოწმედ არ დამიდგები? – გაიღრიჭა ჩემი ძმაკაცი, – ისე, ამ ქვეყნად არაფერი გაგეგება. ადამიანების გამოცნობაში ნამდვილი ბითური ხარ! როგორ შეიძლება ასეთი კეთილი გამომეტყველების კაცი სუკის მუშაკი იყოს. მე მათ ერთი შეხედვით ვცნობ. მათი თავხედური გამომეტყველება და ლაპარაკის ტონი, როგორ შეიძლება თვალსა და ყურში არ გეცეს? და სერგეის მიმართა:

– Не так ли?

სერგეიმ ჩვენი ქართული ლაპარაკის, რასაკვირველია, ვერაფერი გაიგო, მაგრამ ჯუკას მაინც თავაზიანად დაეთანხმა:

– Знаете что? Так точно!

ჩვენი ახლადგაცნობილი ყმანვილი კაცი „იცით რა“-ს ხშირად და ზოგჯერ უადგილოდ ხმარობდა.

– მაინც ეს ჯობია, – გავიფიქრე, – ზოგიერთმა რუსმა რომ იცის, თითოეული წინადადების თავსა და ბოლოში დედას რომ შემოგაგინებს.

– თქვენ ქართველები ხართ? – შეგვეკითხა სერგეი, – მე მაშინვე მივხვდი. სამხედრო სამსახურის დროს ქართველებთან ვმეგობრობდი. კარგი ბიჭები იყვნენ, თავს არავის დააჩაგვრინებდნენ, ერთმანეთს მხარში ედგნენ. ჩხუბითაც მაგრად ჩხუბობდნენ. – გაიღიმა სერგეიმ და თავისი ამბავიც მიაყოლა:

– იცით რა? მე მოსკოველი გახლავართ. ჩემი მამა, ჩემი ბაბუაც და მგონი, მისი მამაც მოსკოველები იყვნენ.

ამ დროს ჩვენმა ოფიცინტმა ლანგეტებიც დადო სუფრაზე და სერგეის შეკვეთაც, სადაც ჩემი ყურადღება დიდი ფორმატის არაყმა მიიპყრო.

– ახალგაზრდავ, თქვენ უნდა დაცალოთ ეს ბოთლი? – ვიკითხე გაკვირვებით.

– იცით რა? თქვენი დახმარებით მგონი ამას მოვახერხებ!

– წარმოთქვა სერგეიმ და სევდიანი თვალები ჭერს მიაპყრო.

სუფრასთან სიჩუმე ჩამოვარდა. ჯუკა, რომელიც ბორშის არ გაკარებია, ლანგეტს ეცა და გემრიელად ილუკმებოდა. მე კერძს დანა-ჩანგლით ვუტრიალებდი. სერგეიმ წამოიწყო:

– იცით რა? მე რამდენიმე წლის წინ მოვრჩი სამხედრო სამსახურს.

– ძალიან კარგი. – ჩავერთე სერგეის დაუფიქრებლად.

მე მოსკოვის კონსერვატორია მაქვს დამთავრებული ჰობოის განხრით. ახალ არბატზე ახალ გახსნილ რესტორანში ვუკრავ. შემოსავალი მყოფნის.

– მერე მაგას რა სჯობია! ფულს რომ შოულობ, მაგას დარდობ? – ვიკითხე. მან ყურადღება არ მომაქცია და განაგრძო:

– ცოლი შევირთე ცოტა ხნის წინ.

– თქვენი და თქვენი მეუღლის ახლადშექმნილი ოჯახის სადღეგრძელოს სიამოვნებით შევსვამ! – წარმოთქვა ჯუკამ, – მაგრამ ქორწილში რომ არ დაგვპატიჟე, ამაზე რას იტყვი? სერიოჟკა, ამას შენგან არ მოველოდით არც მე და არც ეს. – ხელი მოათითა ჩემკენ, – მაინც ვსვამ თქვენი ოჯახის სადღეგრძელოს! – მომიჭახუნა ჭიქა და ორივემ გადავკარით არაყი სულმოუთქმელად.

– დამაცადეთ, ღვთის გულისათვის, მათქმევინეთ რაც მანუხებს! – ამოიკვნესა სერგეიმ. ჩვენ დავინტერესდით და გავისუსეთ.

– მაშ ასე, ცოლი შევირთე, მაგრამ მსასიხარულო არაფერია. ჩემი ცოლი ლამაზი გოგონაა. 19 წელი ახლახან შეუს-

რულდა... იცით რა? მე საკუთარი სამოთახიანი ბინა მაქვს დატოვებული მამისაგან. ცოლის შერთვამდე მარტო ვცხოვრობდი. ახლა ცოლთან ერთად ვართ იმ ბინაში. სამუშაოს გამო, რესტორანში ღამის პირველ საათამდე მიხდება ყოფნა. ვბრუნდები სახლში და ჩემ მეუღლესთან ყოველთვის უცხო მამაკაცი მხვდება ხოლმე.

თავი ჩავლუნე.

– მერე? – ჩამესმა ჯუკას რეპლიკა.

– რა მერე, – ამოიოხრა სერგეიმ, – იცით რა? ვეჩხუბები ჩემ მეუღლეს, – ამას რატომ ჩადიხარ? ის კი აქეთ მედავება, ყვირის, რომ მე ჩამორჩენილი შეხედულებების, პროვინციულად მოაზროვნე ადამიანი ვარ! რომ არ მესმის თანამედროვე ცივილიზებული ნორმებით ცხოვრება. – სერგეიმ პაუზა გააკეთა და შემდეგ ჩაილაპარაკა:

– თქვენ რას იტყვით? ნუთუ ჩემი ცოლი მართალია? თქვენ რას დაარქმევდით მის მოქმედებას?

– У нас это блядством называется, – წამომცდა მოუფიქრებლად და შეშფოთებულმა თავი ავნიე. მზად ვიყავი სიმპათიური ახალგაზრდა კაცისათვის ბოდიში მომეხადა ჩემი წამოყრანტალეების გამო.

ბოდიში არ დამჭირდა... სერგეის სახეს რაღაც კმაყოფილების ელფერმა გადაუარა. ნაღვლიანი თვალები გაუბრწყინდა და აღტაცებით წამოიძახა:

– Как раз этого она не понимает!

– Кое-что мне тоже трудно понять, мой друг!.. – ახითხითდა ჩემი მეგობარი. სერგეი აყვა ჯუკას ხითხითს და მეც გამეცინა.

ლამაზმა ოფიცინანტმა, რომელმაც ყავა, ნამცხვარი და ნაყინი დაგვიდგა სუფრაზე, გაკვირვებულმა გადმოგვხედა, ნეტა რა აცინებთო.

მართლაც და, ამ ამბავში სასაცილო თითქოს არაფერია...

გაზეთ „პრავდის“ კორესპონდენტი

კაბინეტში პირადი მდივანი შემოვიდა და შეშფოთებულმა შემატყობინა: გაზეთ „პრავდის“ კორესპონდენტს სურს თქვენი ნახვა!

– შემოვიდეს! – ვთქვი და შესახვედრად მოვემზადე... – ნეტავ რა უნდა?.. რა საკითხზე არის ჩამოსული?.. – გამიელვა თავში. კარებში ფეხი შემოდგა სერიოზული გამომეტყველების მამაკაცმა, რომელმაც ჩემ სალამს საკმაოდ ცივად უპასუხა და თანაც რაღაც გამომწვევი რიხით განმიცხადა: – გაზეთ „პრავდის“ კორესპონდენტი გახლავართ – ლევ არკადის ძე დიაჩოვი. აი, ჩემი პირადობის მონმობა.

მე თავაზიანად ავარიდე მონმობას თვალი: – სასიამოვნოა თქვენთან შეხვედრა. გთხოვთ მითხრათ, რით შემიძლია გემს სახუროთ? – პირდაპირ მივადექი საქმეს.

– რამდენად სასიამოვნო იქნება თქვენთვის ჩემი ვიზიტი, მალე გამოჩნდება. იგი უკავშირდება პანსიონატ-პოლიკლინიკის მშენებლობის საკითხს, რომელიც თქვენი მსგავსი მშენებლების წყალობით, თითქმის ოცდახუთი წელია ჭიანურდება.

– ლევ არკადის ძე, ახლა სწორედ პანსიონატ-პოლიკლინიკის მშენებლობაზე ვაპირებ ნასვლას... იქ ძალიან სერიოზული და სახიფათო ხასიათის სამუშაოები მიმდინარეობს. ვფიქრობ, ურიგო არ იქნება, თუ თქვენც ჩემთან ერთად წამობრძანდებით და ობიექტზე გავაგრძელებთ საუბარს ამ ყბადღეებული მშენებლობის ირგვლივ.

– ეს მართლაც კარგი იქნება. – მითხრა კორესპონდენტმა.

გზაზე სტუმარს ვკითხე როდის ჩამობრძანდით-მეთქი. აღმოჩნდა, რომ იმ დილით ჩამოსულიყო და დაბანაკებულიყო სანატორიუმში, რომელიც მაღალი რანგის ჩინოვნიკებს ემსა-

ხურებოდა. დრო არ დაუკარგავს და ოპერატიულად შესდგო-
მია საქმეს.

ლევ არკადი ძეს დავათვალიერებინე ობიექტი. მიმდინარე
სამუშაოები მართლაც რთული და სერიოზულად სარისკო იყო.
პროექტის გადაკეთებამ შესაცვლელი გახადა უკვე აშენებული
კედლები მესამე სართულზე, რაც დიდ სირთულეებს უკავ-
შირდებოდა. სამუშაოების მწარმოებელს რამდენიმე დავალება
მივეცი. განსაკუთრებით უსაფრთხოების ზომებზე გავამახ-
ვილე ყურადღება.

კორესპონდენტს ავუხსენი, რამ განაპირობა აშენებული
კედლების დემონტაჟისა და ხელახლა აშენების აუცილებლო-
ბა. ვუთხარი, რომ მოსკოვიდან ჩამოსულმა „ხელმძღვანელმა
ამხანაგებმა“ კატეგორიულად მოითხოვეს პროექტის გადაკეთ-
ება, პანსიონატისთვის ინდივიდუალური სველი წერტილების
მოწყობა, რაც მთელი პროექტის შეცვლასა და უკვე შესრუ-
ლებული სამშენებლო სამუშაოების თითქმის 60%-ის გადაკე-
თებასთან იყო დაკავშირებული.

– ლევ არკადის ძევ! – მივმართე სტუმარს, როცა ის ჩას-
ნვდა საქმის არსს – აი, თქვენ მე რჩევებს მაძლევთ. მითხა-
რით, გეთაყვა, რა სპეციალობის ბრძანდებით?

– ჟურნალისტი ვარ. – მომიგო მოკლედ.

– მეც ასე ვფიქრობდი, – გავიღიმე.

– რატომ?

– იმიტომ, რომ მხოლოდ ჟურნალისტს შეუძლია შენიშ-
ვნები, დარიგებები და მითითებები მისცეს კაცს, რომელსაც,
ხუთი წელი მაინც იქნება, ამ საქმესთან აქვს კავშირი. წინას-
წარ შემიძლია გითხრათ, რას წარმოადგენს ეს დარიგებები:
რომ საჭიროა მუშათა კლასის დარაზმვა, რომ საჭიროა დავა-
მუშავოთ და მივიღოთ შემხვედრი გეგმები, კონცენტრირება
მოვახდინოთ საკვანძო საკითხებზე და ა.შ. ჩვენ, მშენებლებს,

რასაკვირველია, შეგვიძლია მივიღოთ თქვენი შენიშვნებიც და მითითებებიც, მაგრამ თუ მშენებლობისთვის საჭირო საკითხები დროულად არ იქნება გადანყვეტილი მატერიალურად, „შემხვედრ გეგმებს“ უეჭველად ჩავარდნა ემუქრება.

– ახლა კი გთხოვთ, ჩემთან ერთად წამობრძანდეთ! მთელი დღეა ლუკმა არ ჩამსვლია პირში. თუ თქვენთვის მისაღები იქნება, ერთად ვისადილოთ... სუფრასთან გადავწყვიტოთ საკითხები.

– მე არ ვსვამ! – მკვახედ მიპასუხა ლევ არკადის ძემ.

– სპირტიან სასმელებს არც მე გეახლებით, მაგრამ რძეს ხომ მიირთმევთ?

– კარგი, ვისადილოთ ერთად. მაგრამ მე ქალი მახლავს, ჩემი მდივანი. მასთან გავიაროთ და წამოვიყვანოთ.

– კარგი აზრია. ქალბატონი საჭიროა, რათა ჩვენი დებატები დელიკატურ ზღვარს არ გასცდეს.

კორესპონდენტის სახეზე ღიმილი შევნიშნე.

– იცით რა? მე თქვენ მომეწონეთ! თქვენთან ერთად სიამოვნებით დავყოფდი რამდენიმე ხანს, მითუმეტეს, სუფრასთან.

და პირველად დამანახა კეთილი სახე, რომელსაც აქამდე გულდასმით მაღავდა.

მძლოლს ვთხოვე ცკ-ს სანატორიუმისკენ აელო გეზი. გოგონა სანატორიუმის ხეივანში იჯდა. ლევ არკადის ძის დანახვისას ჩვენსკენ წამოვიდა. კორესპონდენტმა გამაცნო თავისი მდივანი. გოგონამ ღიმილით გამომიწოდა ხელი:

– ტატიანა ბორისოვნა.

– „Она звалась Татьяной“... პუშკინს ალბათ თქვენ ყავდით წარმოდგენილი, როცა ტატიანა ლარინას სახეს ქმნიდა, – ვიხუმრე მე.

– რა თქმა უნდა, თქვენ ხუმრობთ! პუშკინმა ძალიან დიდი ხნის წინ დაწერა „ევგენი ონეგინი“. მაშინ ტანიას დიდი წინაპ-

რებიც არ იქნებოდნენ ამქვეყნად. მაგრამ, როგორც უნდა გაგიკვირდეთ, ჩვენი ტანიაც ლარინაა.

რესტორანში ცალკე კუბე დავიკავეთ. ოფიციალტი, რომელსაც მთელი წყალტუბო „ქიმიშიას“ ეძახდა, შევასახელე თავი გამოეჩინა მოსკოველ სტუმრებთან. მთავარი ინჟინერი ბაზარში გავგზავნე ახალი საზამთროსა და ნესვის მოსატანად. ამავე დროს, ვთხოვე ვარდები და მიხაკები ეყიდა გოგონასთვის.

გულითადი საუბრის წარსამართად კიდევ რაღაც იყო საჭირო. ვეძებდი თემას, რომელიც სტუმრებს დააინტერესებდა. რამდენიმე სასმისის შემდეგ, როცა გოგონას ყვავილები მივართვი, ვიგრძენი, რომ ლევ არკადის ძე საუბარში შევიყოლიე. კორესპონდენტი, თავისი პოლიტიკური მრწამსით, გაქანებული რუსი დიდმპყრობელური შოვინისტი აღმოჩნდა. დებატები შედგა. სტუმარი თავს მესხმოდა. მე საკმაოდ წარმატებით ვიცავდი თავს. მან ღვარძლიანად განაცხადა, ქართველი ხალხი უკულტუროაო, თუნდაც იმიტომ, რომ საბჭოთა კავშირში გამრავლების მხრივ ბოლო ადგილზე იმყოფებაო... მე ისე ვუპასუხე, რომ ოპონენტმა მხრები აიჩიჩა. განვუმარტე: თუ გამრავლებით აფასებთ ერის კულტურას, მაშინ რუსეთი ჩვენზე უკულტურო ყოფილა, რადგან, გამრავლების თვალსაზრისით, იგი საქართველოსაც ჩამორჩება. ისე კი, ამ ცოტა ხნის წინ, საერთაშორისო ფორუმზე სკოპლეში გარკვევით დააფიქსირეს: მსოფლიოში განსაკუთრებით მრავლდებიან ჩამორჩენილი ქვეყნები ცენტრალურ აფრიკაში და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში. ცივილიზებული ქვეყნები ევროპაში სწორედ დემოგრაფიული სიძნელებით არიან შემოფოთებულნი.

ლევ არკადის ძემ ვერც „პიროვნების კულტის“ – სტალინის ირგვლივ მიაღწია წარმატებას. როცა ბელადის ქართველობაზე

ჩამოვარდა საუბარი, კორესპონდენტს მოკლედ შევახსენე ლენინის სიტყვები: „ჩვენი პარტიისათვის ძალზე საშიში მტერია ველიკორუსული შოვინიზმი, რომელიც განსაკუთრებით ცუდად იჩენს თავს არარუს ელემენტებში. მხედველობაში მყავს ძერჟინსკი და სტალინი“. ჯერ ველიკორუსული შოვინიზმი რა არის და მისი ცუდად გამოჩენა რაღა იქნება?! – დავასრულე კამათი ამ საკითხის ირგვლივ.

ჩვენ საუბარს გულდასმით ისმენდა ტატიანა ბორისოვნა. მე მას ხუმრობით გადავუღაპარაკე:

– ქალბატონო, თქვენ ხომ ჩვენი პაექრობის არბიტრი ბრძანდებით. აბა, თქვენი შეფასებები მიკერძოების გარეშე!

– 3 : 0 თქვენს სასარგებლოდ! – ღიმილით ჩაილაპარაკა ქალმა.

კორესპონდენტი კი არ ცხრებოდა:

– ჯერ ნაადრევია საბოლოო შედეგებზე საუბარი... ჯერ პატივცემულმა სამმართველოს უფროსმა ამიხსნას, რატომ ცხოვრობს ქართველი გლეხი რუს „მუჟიკზე“ გაცილებით უკეთესად.

– თუ დრო გექნებათ, ხვალ ჩემ სოფელში წაგიყვანთ, ბიძაჩემის მეურნეობას დაგათვალიერებინებთ და პასუხიც ეს იქნება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, გამიჭირდება მხოლოდ ლაპარაკით შევძლო თქვენი ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილება.

– აი, პასუხი! – წამოიძახა ტატიანამ – ჩვენ ხვალ მოვდივართ თქვენთან სოფელში. ლევ არკადის ძევ, მეთანხმებით?

– რასაკვირველია, გაიღიმა ლიოვამ. – ჩვენი პაექრობის შედეგი ხომ მთლიანად ხვალინდელ დღეზეა დამოკიდებული.

ვიგრძენი, რომ საუბარმა ნამდვილად გულითადი ხასიათი მიიღო. სტუმრები დაინტერესდნენ, მე რუსული სკოლა ხომ არ მქონდა დამთავრებული, ან ოდესმე ჰუმანიტარული განხრით

ხომ არ მიმიღია უმაღლესი განათლება და ა.შ. საუბარში ტატიანაც აქტიურად იყო ჩართული. როცა სუფრიდან წამოვდექით, უკვე ახლობლებად ვგრძნობდით თავს.

შევთანხმდით: მეორე დღეს დილის 6 საათზე მათთან გამოვცხადდებოდი და წავიდოდით სოფლად.

დილით, როცა სანატორიუმში მივედი, სტუმრები უკვე მელოდნენ.

– ნუთუ დავაგვიანე? – ვიკითხე გაკვირვებულმა.

– ნუ ლელავთ! ზუსტად მოხვედით... მე და ლიოვა ცოტა ადრე ავდექით, რათა წყალტუბოს ლამაზი ადგილები მოგვენახულებინა. ძალიან მოგვეწონა თქვენი კურორტი. მწვანეშია ჩაფლული, რაც აღტაცებას იწვევს.

– წყალტუბოს სილამაზის შესახებ გზაზე ვისაუბროთ. ახლა კი, გთხოვთ, მანქანაში ჩასხედით! დროზე უნდა მივიდეთ, თორემ თუ მასპინძლებმა გაგვასწერეს სამუშაოდ, მერე ძნელი იქნება მათი მოხელთება...

მანქანა დავძარი.

სოფელი, სადაც მოსკოველები მიმყავდა, მთაგორიანი ადგილია. სოფელ ამაღლებიდან გზა მეტად მიხვეულ-მოხვეულია და მთებს შორის არის მოქცეული. ტანია ზვიადი პანორამის ნახვისგან გამონვეულ აღტაცებას ვერ მალავდა და ხმამაღლა იმეორებდა: „Просто прелесть! Просто великолепно!“

მალე მამიდაჩემის სახლს მივადექით. ბიძაჩემი – სიკოვიჩი (როგორც მას მთელი სოფელი ეძახდა) სამუშაოდ იყო გამზადებული. რომ დამინახა, თვალები გაუბრწყინდა და ხელგაშლილი გამოემართა ჩემსკენ:

– შენ აგაშენა ღმერთმა! დროზე მომისწარი. არაფრით არ მინდოდა ამ დილით ვენახში მუშაობა, მაგრამ მამიდაშენს ელაპარაკა რიყის ქვა... კაცს დასვენება თუ უნდა, ვერ წარმოუდგენია.

– კი, კი... წამონექი და შინ მოგართმევენ ჭირნახულს. ისე აგიდგა გვერდები! ზურა, შვილო, რომელ კეთილ ანგელოზს მივანერო შენი გამოჩენა?! – ამ სიტყვებით მომეხვია მამი-დაჩემი და ჩემ დას, ნანას მიუბრუნდა: – ნახე, როგორ დავა-ჟკაცებულა შენი ძამიკო!

– სიკოვიჩი, მოსკოველი სტუმრები მახლავს თან, ქართულმა სოფელმა დააინტერესა ისინი. აბა, თქვენ იცით! მან-ქანაში კალათი დევს თქვენთვის. კიდევ ხილი და სიკოვიჩის საყვარელი ტორტი. მამიდა, ნანუშკი, ეს გოგონა დააბინავეთ!

– არაფერზე ინერვიულო, გენაცვალე, ყველაფერი რიგზე იქნება! – ხელი მომხვია ნანამ და ლოყაზე მაკოცა.

სტუმრებს მივუბრუნდი:

– გთხოვთ მაპატიოთ, თითქმის წელიწადია სოფელში არ ვყოფილვარ... ჩემიანებს მივესიყვარულე და უყურადღებოდ დამრჩით. ტანია, გეთაყვა, შევრიგდით?!

– ჯერ უნდა დავემდუროთ ერთმანეთს, შემდგომ რომ შევრიგდეთ... შენი შეხვედრა შენიანებთან ჩვენთვის შთამბეჭ-დავია. დადგმულ სპექტაკლს გავს. ამ მთებში ასეთი შინაგანი კულტურის გამოვლინება თითქმის წარმოუდგენელია. მაგრამ იგი ხომ საკუთარი თვალით ვიხილე. ლიოვა დაბნეულია. ასეთ შეხვედრას არ მოველოდით.

სიკოვიჩმა მკითხა:

– სტუმრებს რა სურთ? რა ეინტერესებათ, არ მეტყვი?

– ჯერ დავაბინავოთ. შემდეგ დავათვალიერებინოთ ვე-ნახი, ჭურ-მარანი და ვაზიაროთ ჩვენი სუფრის მაღლს.

ბიძაჩემმა ბარს დაავლო ხელი და ჭურებს მიადგა.

მოსკოველები მოწესრიგდნენ. ტანიამ ჩემი დის ოთახში ისურვა დაბინავება. ლევ არკადის ძე კი ცალკე ოთახში მოვანყეთ.

მარანთან მოვიყარეთ თავი. სიკოვიჩს სამი ქვევრისათვის მოეხადა თავი.

– აბა, ამოირჩიე რომელი ღვინო დავლიოთ. დააჭაშნიკეთ ჭურებიდან ეს კურთხეული სასმელი.

ხაპიდან ჭიქაში ჩამოვასხი ღვინო. სამივე ჭურის სითხე გავსინჯე და არჩევანი ერთ-ერთზე შევაჩერე.

– არ შემცდარხარ! – გაეცინა ბიძაჩემს. – ღვინოში ნამდვილად გაგეგება რალაც. აბა, ჭიჭიკიას ასვი რაც გინდა, გეიგებს რამეს? (ჭიჭიკო გვერდით მცხოვრები მეზობელი გახლდათ, რომელიც თითქმის ოჯახის ნევრად ითვლებოდა).

სტუმრებმა დაათვალიერეს ბიძაჩემის მართლაც რომ სანიმუშოდ მოვლილი ვენახი. ნახეს თხილის კორომი ვენახის ბოლოში, იქვე ხეხილის ბალი, სადაც მსხალი, ვაშლი, ქლიავი, კორკიმელი, ალუბალი – ზოგი მნიფობაში შედიოდა, ზოგიც უკვე დამნიფებულყო. მოსკოველებს ბოსტანიც მოენონათ. პომიდორი, ბადრიჯანი, სხვადასხვა ბოსტნეული მომხიბვლელად გამოიყურებოდა.

სტუმრებს ვუამბე ერთი სასაცილო ამბავი, რაც ბიძაჩემს შეემთხვა. შარშან თურმე ორას კილოგრამამდე პომიდორი მოუწევიათ. მამიდაჩემმა ერთი ამბავი დაანია მეუღლეს, რათა მას პროდუქტი ბაზარში გაეტანა, გაეყიდა და ოჯახში ფული შემოეტანა. პასუხად ბიძაჩემმა ასი მანეთი გადასცა და დააყოლა: – ჩემი წილი პომიდორის საფასური აგერ არის და აიღე! შენი წილი კი გინდა გაყიდე, გინდა წყალში გადაყარე, მე ბაზარში დახლთან დამდგომი არა ვარო.

ლიოვა არკადის ძე მთელი ამ ხნის განმავლობაში ბლოკნოტში იწერდა რალაცვებს. ვერ შეატყობდით, რა შთაბეჭდილება მოახდინა მასზე ნანახმა. ტანია კი არ მალავდა აღტაცებას და სიხარულით მეუბნებოდა: – ოჰ, რა კარგია! გმადლობ, ზურაბ... ამას ვერასოდეს წარმოვიდგენდი.

ამასობაში სუფრაც გაიშალა აივანზე. თამალობას შევედექი. რამდენიმე სადღეგრძელოს შემდეგ შევატყე, რომ კორე-

სპონდენტი შეთვრა. მიზეზი ის გახლდათ, რომ სიკოვიჩმა ჭაჭა შესთავაზა. ლევ არკადის ძეს სასმელი მოსწონებია და, მე რომ მეგონა, ღვინოს წყალს აყოლებდა, არაყს უყლუჭუნებდა თურმე. ძნელია გაუძლო ასეთ დატვირთვას. ლიოვაც მალე ამქვეყნად აღარ იყო. რას ლაპარაკობდა, ვერ გაიგებდი. ერთი კი მკაფიოდ განაცხადა: უეჭველად მოამზადებდა საგაზეთო სტატიას ქართული მთიანი სოფლის შესახებ და ეს იქნებოდა სენსაცია...

ტატიანამ, რომელიც ჩემ გვერდით იჯდა, გადმომილაპარაკა:

– ლიოვა ცრუობს. ვერავითარ სტატიას ვერ გამოაქვეყნებს, თუ იქ რუსი არ იქნა წარმოდგენილი, როგორც ყველაფერ ამის შემოქმედი. აქ რუსი კი არა, მგონია, რუსულის მცოდნეც ძნელად მოიძებნება.

– ტანია, არ გეშინია შეფმა ყური რომ მოკრას იმას, რაც ახლა მითხარი?

– შიშით მაგას ეშინია ჩემი. ლევ არკადის ძე ხომ მამაჩემს ექვემდებარება სამსახურეობრივად. სინამდვილეში თავად ლიოვა მერიდება მე!

სუფრასთან გიტარა მოიტანეს. ტანია ჩინებულად უკრავდა. რამდენიმე სიმღერის შესრულების შემდეგ მე გამომინვია:

– აბა, თამადავ, გვაჩვენე მუსიკალური ტალანტი. სიამოვნებით მოვისმენ რაიმე ქართულს.

სიკოვიჩს გადავულაპარაკე და ოთახი მრავალჯამიერის საამო ჰანგებმა აავსო. დიდი შემართებით ვასრულებდით უძველეს ქართულ მელოდიას, რომელმაც ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა სტუმრებზე. მათ არ სჯეროდათ, რომ რასაც ვმღეროდით, ხალხური იყო. გალეშილი კორესპონდენტიც კი ვერ მალავდა აღტაცებას.

გიტარაზე მეც დავუკარი და ვიმღერე კიდეც. ტანიამ გამიცინა:

– შენ რა, ჩემს მოხიბვლას ცდილობ? არაფერი გამოგივა!!!

– ვიცი, ჩემო დედოფალო, ვიცი, რომ არაფერი გამოგივა და ამიტომაც გიძღვნი ამ სიმღერას: „ამ ქვეყანაზე შენა ხარ ერთი, ქალი კი არა, ღმერთი ხარ, ღმერთი!..“

– სასიამოვნო მელოდიაა ბრწყინვალე შესრულებით, – ჩაიღულუნა ტანია, – ღვთის გულისათვის, მითარგმნეთ ტექსტი. მე ვუთარგმნე. ტანია თავი ჩაღუნა. შემდეგ კი ღიმილით ჩაილაპარაკა:

– საშიში პიროვნება ბრძანდებით ჩემისთანა შტერი გოგონებისათვის.

ლიოვას სუფრასთან ეძინა.

შებინდდა. სუფრა აიშალა. დაიკოს ვთხოვე საწოლი აივანზე გაეშალათ ჩემთვის. ტანიამაც აივანზე ისურვა ძილი. სიკოვიჩმა და ჭიჭიკომ ტანიას საწოლი ოთახიდან გამოიტანეს და აივნის ბოლოში დადგეს.

– ზურაბ, არ გამიცვიდე! ხომ იცი, საპრასიაში ღამით როგორი საშინელი სიცივე იცის; აი, შალის გადასაფარებელი. თუ დაგჭირდა, საბანზე დაიხურე!

– სიკოვიჩ, სჯობს სტუმარ გოგონას მიხედო, ის არ გამიცვივო.

– სტუმარს მე კი არა, შენ მიხედე! თუ დასჭირდა, ფეხებთან თბილი გადასაფარებელია და ის გადააფარე. – ჩაიცივნა სიკოვიჩმა, საბანი ამომიკეცა და აივნიდან ფეხაკრეფით გავიდა.

ჩამეძინა. უცებ ვიგრძენი, რომ საბანი გადამხადეს და სიცივისაგან აკანკალებული გოგონა ჩამეხუტა.

– მიშველე – ჩურჩულებდა ტანია – ვიყინები...

– რა მოგივიდა? – წამოვიძახე დაფეთებულმა.

– შხაპი მივიღე, ცივი შხაპი... და გავიყინე.

თავში დამკრა: ეს მე ვაჩვენე სტუმრებს ეზოში ნალიასთან სიკოვიჩის მოწყობილი საშხაპე და ვიხუმრე – თქვენს ცივილიზებულ აბანოზე ნაკლები არ არის სოფლის პირობებში-მეთქი.

ქალს სწორედ იქ გადაუვლია წყალი და გათოშილა.

– Ох, дуря! – წარმოეთქვი და აცახცახებული ქალი ჩავიხუტე, – ნუ გეშინია, გენაცვალე, ახლავე გაგათბობ. ისეთ მასაჟს გაგიკეთებ, თავი სიზმარში გეგონოს!..

მასაჟის პროცედურას შევუდექი. ქალი მალე შეთბა, მთლიანად მოეშვა და ჩამჩურჩულა:

– ამას არასოდეს დაგივინყებ!

– არც მე ვაპირებ რამის დავინყებას. ისე კი, სიკოვიჩის დიდი მადლობელი ვარ; მან მოაწყო აბანო, რომელმაც შენი თავი მაჩუქა.

– აბანომ კი არა, მე გაჩუქე, მე! – ჩაიკისკისა მოსკოველმა, რომელსაც უკვე გაუარა სიცივისაგან გამონვეულმა ნერვიულმა დაძაბულობამ.

გვერდით მენვა შიშველი, ვნებით სავსე გოგონა, რომელიც მთელი არსებით მოიწვედა ჩემსკენ.

ირიყრაჟა თუ არა, ტანიას ვუთხარი:

– დროა თქვენს სანოლში გადაბრძანდეთ, ქალბატონო! უხერხულია ასე გვნახონ მასპინძლებმა, მით უფრო თქვენმა შეფმა!..

– იცი რა? – სიტყვა გამანყვეტინა ტანიამ, – არავის ეკითხება ჩემი პირადი საქმეები, თუ გატაცებები. ჩემი ბედნიერი წუთები არავის განსასჯელი არ არის. ისე კი, ზურა, გთხოვ, შენ გადადი ჩემ ლოგინში. მე აქ დავრჩები. მინდა ვინებივრო სანოლში, რომელსაც შენი ტანის სურნელი ასდის.

მე ტანიასთვის გამზადებულ სანოლს მივაშურე და გავუტიე საძილეთში.

დილაადრიან ბიძაჩემი დამადგა თავზე.

– ადექი! ჭიჭიკიამ ხაში დაამზადა. უკეთესს რას შეჭამ! სტუმრები შენ გააღვიძე.

ხაში მართლაც მშვენიერი გახლდათ, მოსკოველებს ძალიან მოეწონათ. მალე კუპატები, შემწვარი ვარიები, კეცის მჭადები და ხაჭაპურები შემოგვამატეს. სუფრა ღრეობის ხასიათს მიიღებდა, კორესპონდენტს კატეგორიულად რომ არ განეცხადებინა:

– სამწუხაროდ, მეტი ხნით გაჩერება არ შემიძლია, ახლავე ნყალტუბოში უნდა წავიდე. რაიკომის მდივანი მელოდება.

სტუმრები გულთბილად დაემშვიდობნენ მასპინძლებს. ჩემმა დამ პატარა შეკვრა ჩურჩხელები, ტკბილი კვერი, თხილი და მსხალი ჩადო მანქანაში.

მოსკოველები სანატორიუმში მივიყვანე. გამოთხოვებისას ლევ არკადის ძემ ხელი მაგრად ჩამომართვა:

– ჩვენ სასწრაფოდ უნდა წავიდე თბილისში. ალბათ ველარ გნახავთ. მაღლობელი ვარ ყველაფრისთვის. მაღლობელი ვარ იმისთვის, რომ გამაცანით მშრომელი ქართველი გლეხი. მეტსაც გეტყვით, – თქვენი დამსახურებაა ქართულ ყოფაზე აზრი რომ შევიცვალე. ჩვენი შეცდომა კი არა, უბედურებაა, რომ არ ვიცნობთ ქართველებს. მათზე ცუდი წარმოდგენა გვაქვს. გუშინ მანახეთ ის, რასაც არასოდეს დავიჯერებდი. ვერ დავიჯერებდი ქართველი გლეხის იმ დიდ ბუნებას, რომელიც, როგორც ჩანს, მემკვიდრეობით გადაეცა ბიძათქვენს.

– ლევ არკადის ძევ, თემას რომ არ ავცდეთ, გეტყვით: პანსიონატ-პოლიკლინიკას, გაძლევთ პატიოსან სიტყვას, რვა თვეში ჩავაბარებთ.

კორესპონდენტმა კეთილად გამიღიმა:

– ალბათ სიტყვას შეასრულებთ!

ტანია ჩემთან მოვიდა და გადაამკოცნა:

– დაუვინყარია ყველაფერი, რაც ვიხილე და განვიცადე. გმადლობ, მეგობარო! თუ ბედმა ინება, შეიძლება კიდევ შევხვდეთ ერთმანეთს, თუმცა მე ამას აღარ ვისურვებდი.

ცხვირსახოცით თვალები ამოიწმინდა და ლევ არკადის ძისკენ გაეშურა, რომელიც წყალტუბოს რაიკომის პირველ მდივანს ესაუბრებოდა.

– სად გყავდა, ბიჭო, წაყვანილები ეს მოსკოველები? – ჩამილაპარაკა მდივანმა.

– მგონი უკმაყოფილონი არ უნდა იყვნენ, – მიუგო.

მეორე დღეს რაიკომში გამომიძახეს. მდივნის კაბინეტში შესვლისთანავე მაჯახეს:

– ისეთი რა უქენი მოსკოველებს, რომ თბილისამდე მთელი გზა შენზე მესაუბრებოდნენ. აღტაცებული იყვნენ. მითხრეს, ბედნიერი კაცი ყოფილხარ, თუ ასეთი ადამიანები მუშაობენ თქვენს გვერდითო.

– მე არაფერი მიქნია, – ჩავილაპარაკე, – ქართული სოფელი და ქართველი გლეხი ვაჩვენე... ძალიან სასიამოვნო იქნებოდა თქვენი ყოფნა ჩვენთან, მაგრამ, როგორც მითხრეს, წყალტუბოში არ ბრძანდებოდით. ბათუმში ყოფილხართ თათბირზე.

– ჰო, ბათუმში ვიყავი, – ამოიოხრა მდივანმა, – ეს თათბირები დააქცევენ ქვეყანას!..

მცირე პაუზის შემდეგ კი მიაყოლა:

– ხომ გაგაფრთხილეს? 4 საათზე აქტივის თათბირს ვატარებ. არ დააკლდე!

ბანკეტი

ლენინგრადის სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანებამ, რომელიც ქუთაისში დიდი ქარხნის მშენებლობას კურორებადა, ქუთაისის მიმდებარე რაიონებში რამდენიმე საწარმო გახსნა, სადაც გაერთიანების ქარხნებისათვის საჭირო დეტალებს ამზადებდნენ. ასეთი მცირე საწარმო დაარსდა მაიაკოვსკის რაიონის ერთ-ერთ სოფელშიც. აქ თითქმის ასორმოცდაათამდე ადგილობრივი მკვიდრი დასაქმდა.

საწარმოს, თავისთავად ცხადია, ყავდა დირექცია, ფუნქციონირებდა პარტიული, კომკავშირული და პროფკავშირული ორგანიზაციები, რომელთაც ყოველწლიურად გეგმიურად და კომპლექსურად ამონმებდნენ ლენინგრადიდან ჩამოსული რევიზორები. უნდა აღინიშნოს, რომ რევიზორები დიდი ხალისით მოემართებოდნენ სამხრეთში, სადაც მათ ელოდათ საქართველოს ლამაზი ბუნება, მაიაკოვსკის სახლ-მუზეუმის დათვალიერება და მთავარი – ბანკეტები, რაც, არც თუ იშვიათად, შურს აღძრავდა ზოგიერთ შემომომებელში.

ერთ-ერთი ასეთი ღონისძიების დროს, ჩემდა გასაკვირად, ლენინგრადიდან ჩამოსულებს შორის ვიხილე გაერთიანების პარტიუროს მდივანი, გაერთიანების ერთ-ერთი ქარხნის დირექტორი და მთავარი ინჟინერი, გენერალური დირექტორის ორი მოადგილე, განყოფილების გამგეები და ასე შემდეგ. ასეთი მაღალი რანგის სტუმრობა მცირე საწარმოებისთვის ნამდვილად დიდ პატივისცემად უნდა ჩათვლილიყო.

დატრიალდა პატარა საწარმოს დირექტორი, თავი არ დაუზოგავს: ერთი კვირის განმავლობაში ლენინგრადელებისთვის არ დაუკლიათ არც სადილ-ვახშამი, არც გასეირნებები და ბოლოს ბრწყინვალე გამოსათხოვარი ბანკეტიც გაიმართა.

თამაღობა მე მომანდეს (ბევრი ვიუარე, მაგრამ არაფერი გამომივიდა) და სტუმრებიც მიუსხდნენ სუფრას.

ვიდრე თამაღობას შევუდგებოდი, ჩვენ რევიზორებს ავუხსენი, თუ რას ნარმოადგენდა ქართული სუფრის თამაღა, რა როლი ეკისრებოდა მას. გავაცანი ქართული სუფრის რიტუალური ელემენტარული წესები – როგორ ნარმოეთქვათ სადღეგრძელო და შეესვათ ღვინო. საუბარი დამთავრებული არ მქონდა, რომ გაერთიანების პარტბიუროს მდივანმა იგორ ლვოვიჩმა მთხოვა მისთვის სიტყვის უფლება მიმეცა.

– იგორ ლვოვიჩ, – მივმართე ხუმრობით, – მე არ შემიძლია პარტბიუროს მდივნის, ე.ი. პარტიის წინადადების იგნორირება. პარტია ხომ, კონსტიტუციის თანახმად, მმართველი ძალაა. ამიტომ დავარღვევ ქართული სუფრის ტრადიციას. თქვენ გეძლევათ პირველი სადღეგრძელოს ნარმოთქმის უფლება.

– ამხანაგებო, – დაიწყო პარტბიუროს მდივანმა და მივხვდი, რომ სადღეგრძელოს კი არა, რაღაც უაზრობის თქმას აპირებდა. – ძალზე ვნანობ, რომ ლენინგრადიდან ვიდეოკამერა არ ნამოვიღე. ამ სუფრას გადავიღებდი და ვაჩვენებდი ლენინგრადის მუშათა კლასს, როგორ ცხოვრობენ ჩვენს ხარჯზე ისეთი ქართველი დირექტორები, როგორიც ამ მცირე საწარმოს ყავს და ვისთანაც ამჟამად ვიმყოფებით. აი, საბანკეტო მაგიდა, სადაც საბრალო რუსი მუშისა და გლეხის მიერ შექმნილი უხვი პროდუქტია ნარმოდგენილი, მათი ოფლით და შრომით ნარმოებული. მას კი დაპატრონებიან არა შემქმნელები, არამედ ისეთი წურბელები, როგორიც ამ საწარმოს დირექტორია – იგორ ლვოვიჩმა ხელი გაიშვირა საწარმოს ხელმძღვანელ ავთანდილ ქარცივაძისაკენ, რომელიც გაფითრებული იდგა კედელთან. დავინახე როგორ დაასხა მას შუბლზე ჭირის ოფლმა.

მეტის მოთმენა აღარ შეიძლებოდა. პარტიუროს მდივანს სიტყვა გავანწყვეტინე.

– იგორ ლვოვიჩი, აი, როგორი კონფუზი ხდება ქართულ სუფრასთან, როცა თამადა უხემ შეცდომას უშვებს. ბატონებო, მე ვაღიარებ ჩემ შეცდომას. უფლება არ მქონდა უდროოდ დროს მიმეცა სიტყვა პატივცემული მდივნისთვის, თუმცა ვერც წარმოვიდგენდი, რომ იგორ ლვოვიჩი ასეთი ხასიათის განცხადებას გააკეთებდა... მაგრამ რადგან დაისვა კითხვები მეტად საჩოთირო საკითხებზე, მათ პასუხი უნდა გაეცეს. საკუთარ თავზე ვიღებ დასმულ კითხვებზე პასუხის გაცემას.

– იგორ ლვოვიჩი, გეთაყვა, მაჩვენეთ თქვენი ხელები.

პარტიუროს მდივანმა ხელები გაშალა და ფაფუკი თითები და ქათქათა ხელისგულები დაგვანახა. იქვე ავთანდილს მივუბრუნდი:

– ავთო, გთხოვთ, თქვენი ხელებიც მაჩვენოთ!

მან თავისი უშველებელი დაკოჟრილი ხელები (ჩვენ რომ ტორებს ვეძახით) გამიშალა ცხვირწინ.

– ამხანაგო მდივანო, აი, ამ დაკოჟრილმა თითებმა შექმნეს ეს სუფრა! თქვენნაირი ხელების პატრონებს კი 1917 წელს და შემდეგაც კედელთან აყენებდნენ და ისე უსწორდებოდნენ პიტერის მუშები...

– მეგობრებო, – მივუბრუნდი სუფრასთან მსხდომთ, – უნდა მაპატიოთ, მაგრამ იძულებული ვარ, ვიდრე ბანკეტს წავუძღვებოდე, გაჩვენოთ ამ სუფრაზე წარმოდგენილი ხორაგის ნყარო. გთხოვთ გამომყვეთ. ავთანდილი თავის საკუთრებაში მყოფ მეურნეობას დაგვათვალეერებინებს.

სტუმრებმა მხარი დამიჭირეს. ავთანდილი დაწინაურდა. შეგვიყვანა ვენახში, სადაც მაცდური მტევნები მწიფობაში შედიოდა. სტუმრებს ვუხსნიდი, რა ძნელი იყო ვაზის მოვლა. თითოეულ ვაზთან მეურნე კაცი ალბათ ოცდაათჯერ მაინც

უნდა მისულიყო. ვაჩვენე მათ ბოსტანი, სადაც პომიდორი, ბადრიჯანი, კიტრი და უამრავი სხვადასხვა სახის მწვანილი მოჰყავდათ. დაათვალიერეს საქათმეც, საღორეც, ბოსელიც. იხილეს ჭურ-მარანიც, რაზეც აღტაცება ვერ დამალეს. მსმენელებს ასევე ვუხსნიდი როგორი შრომა არის საჭირო, რომ მოსავალი მოიყვანო და დააბინავო. ამიტომ ქართველი კაცი სოფლის მეურნეობის პროდუქტს ჭირნახულს ეძახის.

– მე არ ვიცი სიტყვა „ჭირნახულის“ რუსული შესატყვისი, შინაარსობრივად კი შეიძლება ასე ვთარგმნოთ – „Сельскохозяйственный продукт добытый адским трудом“. მაგრამ ეს უკვე წინადადებაა და არა სიტყვა. – დავასრულე ჩემი ლექცია.

– ახლა კი დროა სუფრას დავუბრუნდეთ.

ოთახში დავბრუნდით და სუფრას მივუსხედით.

წამოვდექი და პარტბიუროს მდივანს მივმართე:

– იგორ ლვოვიჩ, სუფრაზე წარმოდგენილი კერძებიდან დამისახელებთ თუნდაც ერთი, რომელიც რუსი მუშის, ან გლეხის მიერ არის შექმნილი! არ გთხოვთ ახლავე გამცეთ პასუხი. ახლა ამის დრო არ არის. მე უნდა შევეუდგე ჩემი მოვალეობის შესრულებას. ქალბატონებო და ბატონებო, ბოდიშს გიხდით მოულოდნელი, თუმცა, როგორც ჩანს, ძალიან საჭირო გასეირნებისთვის.

ამ დროს ფეხზე წამოდგა გენერალური დირექტორის მოადგილე როტენბერგი და ისე, რომ ჩემთვის არაფერი უკითხავს, პარტბიუროს მდივანს მკვახედ მიმართა:

– ღორი ხარ, რაც ახლაც დადასტურდა! თქვენ კი, თამადავ, დიდ მადლობას გიხდით მისი გაშიშვლებისთვის.

– გთხოვთ, თავი შეიკავოთ მკაცრი გამოთქმებისაგან და ვადღეგრძელოთ ამ ოჯახის მეთაურები – ჩვენი კეთილი მასპინძლები – ავთანდილი და მისი მეუღლე, ქალბატონი ელენე...

ბანკეტი ბრწყინვალედ წარიმართა. სუფრას, როგორც იტყვიან, ჩიტის რძეც არ აკლდა. ენად გავიკრიფე, რათა გამექარწყლებინა უსიამოვნო განწყობილება, რაც ინციდენტს მოყვა. არ დამიკლია ლექსების კითხვა პუშკინიდან ესენინამდე. პიანინოსაც მიუფუჯე. მთელმა სუფრამ ერთად ვიმღერეთ „Подмосковные вечера“.

საქმე იმანაც გამიადვილა, რომ სუფრასთან მყოფმა ახალგაზრდა ქალმა ამიბა მხარი. იგი სუფრის მშვენიეზა გახლდათ. ბრწყინვალედ კითხულობდა გოგოლის პასაჟებს „მკვდარი სულეზიდან“, კარგად უკრავდა პიანინოსა და გიტარაზე.

ავთოს ვკითხვე ვინ იყო ეს გოგონა. მან ხელი ჩაიქნია:

– იგორ ლვოვიჩმა ჩამოიყვანა. იცი რისთვის? აბა, თუ მიხვდები!

მე თავი ავარიდე უხერხულ საუბარს და გოგონას მივმართე:

– ოქსანა, შეგიძლიათ ჩემი თხოვნა შეასრულოთ? დაუკარით ჩაიკოვსკის „ოქტომბერი“ „წელიწადის დროებიდან“.

– ახლავე.

ოთახი ღვთიურმა ჰანგებმა დაიპყრო. პიანისტის ოსტატობას აღტაცებული ტაშით შეხვდნენ.

– მე თქვენ ტაშს არ დაგიკრავთ, – ვუთხარი გოგონას, – თუ ნებას მომცემთ, დაგიკოცნით თითებს, რომელთაც ეს ნეტარი ნუთები გვაჩუქეს. და მაინც... ჩემთან რომ გადმოჯექით, თქვენი იგორი არ იეჭვიანებს? რატომ მიატოვეთ?

– ჩემი იგორი ისეა გაღეშილი, რომ ამქვეყნად აღარ არის, – გაიღიმა ოქსანამ. თქვენ რომ ერთ ჭიქას შესვამდით, ეგ სამსაც აყოლებდა. რას ლაპარაკობს, ეშმაკი ვერ გაიგებს. მე დამჩქმიტა, დამალილავა. ეშმაკმა წაიღოს მაგის თავი! ამაღამ მასთან არ დავრჩები.

ავთოს დავუძახე და ვთხოვე მიეხედა იგორ ლვოვიჩისათვის.

ბანკეტი დასასრულს მიუახლოვდა. პირველი საათი იქნებოდა, როცა დავიშალეთ. ჩემი ჟიგული დავქოქე და ქუთაისისკენ ავიღე კურსი. აჯამეთის ტყეში რაღაც უსიამოვნო განცდამ ამიტანა. მანქანა გავაჩერე. უკანა სავარძლიდან ადამიანის სუნთქვა მომესმა. სალონი გავანათე და შევკრთი...

– ოქსანა?! – წარმოვთქვი უაზროდ.

რევიზორის მეუღლის რჩევა

– ზურაბ აკაკიევიჩ! ტრესტის მმართველმა დაგირეკათ ხუთიოდე წუთის წინ. – მითხრა პირადმა მდივანმა, როგორც კი ფეხი შევდგი კაბინეტში.

– ხომ არ უთქვამს რა სურს?

– არა... მოსვლისთანავე დამირეკოსო.

– კარგი, – ჩავილაპარაკე და ტრესტის მმართველის ტელეფონის ნომერი ავკრიფე.

– ზურაბ, ახლავე მოდი!.. შემონმებაზე არიან საკავშირო სამინისტროდან. შენთან ერთ-ერთი განყოფილების უფროსი მოდის... გელოდები! – მომესმა ყურმილში მმართველის ხმა.

– იაკოვლევიჩ, ტრესტში მივდივარ! – გავძახე მძლოლს. ვასიამ ქუთაისისკენ დაძრა „მოსკვიჩი“.

რა დროს რევიზიაა?!. ნეტავ, ვინ ოხერია, ამ გაგანია მუშაობის დროს კაცს რომ მოაცდენს... ჯანდაბას მაგის თავი! მომიხდება კორექტივების შეტანა ჩემი სამუშაო კვირის განრიგში. – ამერია ფიქრები.

რევიზორი სიმპათიური ახალგაზრდა აღმოჩნდა.

– ვალერი მიხაილოვიჩ ხომენკო, ვიცნობდეთ ერთმანეთს!
– თავაზიანად გამომიწოდა ხელი.

– ბატონო ანდრო, სტუმარი წყალტუბოში ხომ არ დავაბინავო?

– არ არის საჭირო, სასტუმრო „ქუთაისში“ მოვანყეთ! ჩემი დავალებაა, ყურადღება მიაქციო! ჩვენგან ცუდი მასალები არ უნდა წაიღოს!.. აბა შენ იცი!

– არის! ცუდი მასალები არ უნდა წაიღოს! ბრძანება შესრულებული იქნება!

სტუმარს მივუბრუნდი:

– დროა საქმეს შევუდგეთ... „მილოსტი პროსიმ!“ ჩემთან, ნყალტუბოში.

სამმართველოში რევიზორს მთავარი ინჟინრის კაბინეტი დავუთმე (მთავარი ინჟინერი შვებულებაში იყო და დღე-დღეზე ველოდი მის დაბრუნებას). განყოფილების უფროსები გავაფრთხილე, ყურადღებით მოკიდებოდნენ საკავშირო სამინისტროს მაღალი რანგის მოხელის დავალებებს.

რალა დაგიმალოთ, სტუმარი დიდად არ ჩაღრმავებია სამმართველოს სამეურნეო ცხოვრების ლაბირინთებს. მეორე დღეს მე და ვალერი მიხაილოვიჩმა უკვე გამოვნახეთ საერთო ენა. რევიზორმაც საბუთებში კირკიტს ჩემთან ერთად მშენებლობებზე და რესტორნებში სიარული არჩია. ვალერი მიხაილოვიჩი განსაკუთრებით დაინტერესდა ხუროთმოძღვრების ისტორიული ძეგლებით. საბედნიეროდ, ქართული ბუნება და არქიტექტურული შედევრები ყოველთვის იმსახურებს ნებისმიერი სტუმრის ყურადღებას. მოსკოველი ნანახმა აღაფრთოვანა. ბაგრატიისა და გელათის არსებობას ვერასდროს წარმოიდგენდა, საკუთარი თვალით რომ არ ეხილა.

ვალერი მიხაილოვიჩი შინაც მყავდა სტუმრად. აღტაცებული დარჩა სტუმარ-მასპინძლობის ტრადიციებით. რამდენჯერმე სინანულით ჩაილაპარაკა, „ნეტავ ლენოჩკა აქ მყოლოდა...“

რევიზორს დაუსრულებლად შეეძლო საუბარი საყვარელი მეუღლის შესახებ. მიაბზო, რომ ლენა, ძალიან ახალგაზრდა, ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატია. მუშაობს სრულიად გასაიდუმლოებულ სარაკეტო მშენებლობის დარგში. ვალერის მიმზიდველი გოგონა მეგობრის დაბადების დღეზე გაუცნია. მოხიბლულია მისი გარეგნობით და განათლებით. მალე მათ ლამაზი ოჯახი შეუქმნიათ; თუმცა ცოლ-ქმარი მძიმედ განიცდიდა იმას, რომ ჯერ-ჯერობით შვილი არ ჰყავდათ.

მეოთხე დღეს ვალერი მიხაილოვიჩმა ჩემთან მუშაობა დაასრულა და ოქმი წამიკითხა.

კმაყოფილი დავრჩი, ტრესტის მმართველის დავალება შესრულებული იყო. ხალისით მოვუნერე ხელი ოქმზე, მან კი გულდანყვევით მითხრა:

– სიამოვნებით დავრჩებოდი კიდევ რამდენიმე დღით შენთან, მაგრამ სამინისტროდან გამომიძახეს. მოსკოვში ვბრუნდები. ხვალ ორ საათზე მივფრინავ... შემდეგ როგორღაც დარცხვენით შემომხედა და განაგრძო, – ზურა, ბრატიშკა... რაღაც უნდა გთხოვო. ძალიან უხერხულად ვგრძნობ თავს, რომ განუხებ, მაგრამ ახლა გვიანაა სინანული. ამას არაფერი ეშველება...

– მითხარით, რა გსურთ! სიტყვას გაძლევთ, თქვენს თხოვნას ავასრულებ, თუ იგი ჩემ ძალ-ღონეს არ აღემატება.

ახლად შეძენილმა „ბრატიშკა-დამიკომ“ შვებით ამოისუნთქა.

– ერევანში მივლინებით მყოფი ჩემი მეუღლე ხვალ ან ზეგ ჩამოვა აქ. მე, ალბათ, უკვე წასული ვიქნები მოსკოვში. გუშინწინ ვესაუბრე ლენას ტელეფონით. შევთანხმდით, ქუთაისში შევხვდებოდით ერთმანეთს. შენი მისამართიც მივეცი. ახლა რა გამოდის? მოსკოვიდან გამომიძახეს და მე აქ ვეღარ დავხვდები. ლენას სურდა ენახა ყველაფერი, რამაც მე განმაცვიფრა... უხერხული ხომ არ იქნება შენი ოჯახისათვის, ორი ან სამი დღით თქვენთან რომ დარჩეს სტუმრად?

გამეცინა:

– არა მგონია, თქვენს მეუღლეს იმდენი ჭამა-სმა შეეძლოს, რომ ჩემი ოჯახის ბიუჯეტზე უარყოფითად იმოქმედოს. არც ღამის გათევაა პრობლემა. მნიშვნელობა არა აქვს, სად მოისურვებს, ჩემთან სახლში დედაჩემის გვერდით, თუ სას-

ტუმროში. პირობას გაძლევ, დედაჩემი ყველაფერს იღონებს, რომ სტუმარმა თავისუფლად იგრძნოს თავი.

– კარგი, მეგობარო... მშვიდად გავემგზავრები. – ამოიხსრა ვალერი მიხაილოვიჩმა.

რევიზორი სასტუმროში მივაცილე და სახლისკენ გავემშურე.

– შენთან სტუმარია, – მითხრა დედამ, – ლამაზი გოგონაა. ამბობს ზურაბ აკაკიევიჩის მეგობრის ცოლი ვარო. აბაზანაში შევიდა შხაპის მისაღებად. ასე რომ, ტყუილად ემზადები ნასასვლელად! დღეს ლიზისთვის არ გეცლება. გულწრფელად გითანაგრძნობ (დედას არ უყვარდა ჩემი მეგობარი ლიზი, რომელიც რუსულ ენაში მამეცადინებდა. გულახდილად რომ ვთქვა, თავისუფალ დროს ხშირად მასთან ვატარებდი და არც თუ იშვიათად, ლამითაც ვრჩებოდი, რაზეც დედაჩემი მეზუზუნებოდა, დაგტოვებს მაგ ქალი უცოლოდო).

– როდის ჩამოვიდა სტუმარი?

– სამი საათი იქნება. თანამედროვე გოგონაა, სწრაფად გამიშინაურდა.

– რას იზამ... ლიზი მოიცდის... მაგრამ ჩემმა სტუმარმა შეიძლება ქმართან ნასვლა მოისურვოს და მეც გამათავისუფლოს.

მძლოლს მივუბრუნდი:

– იაკოვლევიჩ, დღეს თავისუფალი ხარ...

– ხვალ დილით შვიდ საათზე სად მოგაკითხოთ?

დედამ დამცინავად გადმომხედა:

– იცის ვასიამ შენი სასიყვარულო ოინები, რაც საბოლოოდ კარგს არაფერს მოგიტანს! საცემი ხარ, მაგრამ როგორ გცემო სამმართველოს უფროსი კაცი. მეზობლები რას იტყვიან. – დაიწყო დედამ ჩვეულებრივი ნოტაციები.

– უმჯობესია ვახშამზე იფიქროთ, ნინა მიხაილოვნა, თორემ მოგვეჭრება სტუმართან თავი.

სავარძელში ჩავეშვი.

ესლა მაკლია, შენ მასწავლო სტუმრის მიღება! – შემომიტია დედამ და სუფრის განწყობას შეუდგა.

ცოტა ხნის შემდეგ კი ოთახში შემოუძღვა ახალგაზრდა გოგონას, რომელსაც ერთი შეხედვით, ოცდახუთ წელზე მეტს ვერ მისცემდი.

– გაიცანით, ჩემი უფროსი ვაჟიშვილი! – მიმართა მას დედამ, – მგონი თქვენი მეუღლის მეგობარია.

უცნობმა ქალმა ღიმილით გამომინოდა ხელი.

– ელენა კარპოვა... ჩემი ქმარი აღფრთოვანებული მესაუბრა თქვენზე. მოხარული ვარ, რომ გაგიცანით!

– არ არის გამორიცხული, რომ ნანახი ბევრად უარესია, ვიდრე წარმოგედგინათ, მაგრამ გულწრფელად გეტყვით, თქვენ ბევრად აჭარბებთ ჩემს მოლოდინს.

ახლად ნაბანავებ ქალს ლოყები შეფაკლოდა და თვალები უბრწყინავდა.

– რა ლამაზია ეს სასიკვდილე. – ქართულად ჩაილაპარაკა დედამ.

– ძალიან ლამაზია. – დავეთანხმე.

სუფრას მივუსხედით და მაშინვე წამოვიწყე:

– ელენა კარპოვნა, თქვენი ვალერი სასწრაფოდ გამოიძახა სამინისტრომ. ხვალ ორ საათზე მიფრინავს მოსკოვში. ხომ არ ინებებთ ღამე მეუღლესთან, ოჯახურ სიმყუდროვეში გაატაროთ?

ლენამ გაკვირვებით შემოხედა:

– მართლა?! სამწუხაროა... მე ორიოდე დღით ვაპირებდი დარჩენას. მინდოდა ყველაფერი მენახა აქ.

– ვალერიმ მთხოვა გამენია თქვენთვის მასპინძლობა. თუ ჩემ სახლს გააბედნიერებთ თქვენი სტუმრობით და ნინა

მიხაილოვნას საზოგადოებაში არ მოიწყნებ, მე ვიქნები თქვენი მეგობარი!

– მოვიფიქრებ... გთხოვთ, მიმიყვანოთ ჩემ მეუღლესთან, მას მოველაპარაკები.

– დაგელოდებით, თუმცა იმედი არ მაქვს ამაღამ მსგავსი საკითხების გადასაწყვეტად მოიცალოთ.

ლენამ უკმაყოფილო გამომეტყველება მიიღო. მივხვდი, ჩემმა უკბილო ხუმრობამ მასზე ცუდი შთაბეჭდილება მოახდინა. სანამ რამეს მიპასუხებდა, დავასწარი:

– უნდა მაპატიოთ ჩემი სალდაფონური მახვილსიტყვაობა. ვალერი მიხაილოვიჩის მეუღლე, რატომღაც ძალიან ახლობელ ადამიანად მივიჩინე და არ მივაქციე ყურადღება იმას, რომ ელენა კარპოვნას სულ ნახევარი საათია, რაც ვიცნობ... „როცა გულწრფელად იხანებენ, მიეტყვებათ!“ – გვასწავლიან საღვთო წიგნები... ასე არ არის?

ქალმა ყური აავლო ჩემ ტირიდას.

– როდის წამიყვანთ ჩემ მეუღლესთან?

– როგორც კი ვახშამს მოვრჩებით. ნუთუ თქვენ დედაჩემის გაკეთებულ მურაბებს არ გასინჯავთ? ეს ხომ დიასახლისის შეურაცხყოფა იქნება, რასაც თქვენ არ ჩაიდენთ!

ლენას გაეღიმა:

– ნინა მიხაილოვნამ უკვე მაზიარა თავის კულინარულ შემოქმედებას. ჩაიც მასვა, ნამცხვრებიც გამომიტანა და თავიც შემაყვარა. თქვენ უნდა იამაყოთ დედით!

– ვერ გეტყვით, რომ ნინა მიხაილოვნათი ვამაყობ, მაგრამ სიყვარულით ძალიან მიყვარს, იგი ამას იმსახურებს. აბა, ნავიდეთ!

მეორე დღეს, 12 საათზე სასტუმროში ვეახელი ჩემ სტუმრებს .

– ჩვენ შევთანხმდით, – დაიწყო ვალერიმ, – ლენოჩკა თქვენთან დარჩება. ძალიან მოეწონა დედათქვენი. ზურა, ყვე-

ლაფერი ანახე, ლენოჩკა სიძველეების დიდი მოყვარულია. ამავე დროს, გთხოვ, გააცნო შენი ლიზიც. დარწმუნებული ვარ, ერთმანეთი მოეწონებათ.

კოპიტნარის აეროდრომიდან გამობრუნებულმა ლენას მივმართე, –

– ძმადნაფიცის მეუღლე! მე თქვენს განკარგულებაში ვარ!

ქალმა მრავლისმთქმელი გამომეტყველება მიიღო:

– თქვენ ბევრს მოითხოვთ ჩემგან, „ძმადნაფიცს“ სამწუხარო დასასრული აქვს. განა თქვენ ლავალიერი ბრძანდებით, ან იქნებ ფიქრობთ, რომ მე ვარ მარივით კეკლუცი.

– მე თქვენგან, მოწყალეო ქალბატონო, არაფერსაც არ მოვითხოვ. რაც შეეხება ჩემ გამოსტომას, გთხოვთ, მას ყურადღება არ მიაქციოთ, არ მეგონა ბალზაკს ასე ღრმად თუ აცნობიერებდით.

– ვითომ რატომ?

– როგორც ჩემმა მეგობარმა გადმომცა, თქვენ ტექნიკურ საკითხებში ხართ ჩაფლული. მცირე დრო უნდა გრჩებოდეთ მხატვრული ლიტერატურისათვის.

– თქვენი მდგომარეობიდან გამომდინარე, არც თქვენ უნდა გრჩებოდეთ კლასიკარეშე ლიტერატურისათვის დრო. – ჩაიცინა ქალმა.

– მოდი, შევცვალოთ საუბრის თემა. მე შემოგთავაზებთ იმას, რასაც თქვენ ოპონირებას არ გაუწევთ. ახლა წამობრძანდით ჩემთან. დედაჩემი შეეცდება, შესაძლებლობის ფარგლებში, კომფორტულად იგრძნოთ თავი. სამუშაო დღის ბოლოს გამოგივლით. გაჩვენებთ მეთერთმეტე და მეთორმეტე საუკუნეთა მიჯნაზე აგებულ ტაძარს. იქაურობას ბაგრატის ტაძრის ნანგრევებს ეძახიან დღეს, მაგრამ ეს ნანგრევებიც შთაბეჭდილებას ახდენს მნახველზე. დღეისათვის ამით დავკ-

მაყოფილდეთ. მომავალ ტურისტულ მარშრუტებსაც თქვენთან შევათანხმებ. თანახმა ხართ?

ლენამ თავი დამიქნია და ღიმილით მითხრა:

– გუშინ ამ დროს საერთოდ არ გიცნობდით, დღეს კი თქვენ წარმართავთ ჩემი ცხოვრების, თუნდაც რამდენიმე საათს... საინტერესოა წუთისოფლის ოინები.

– ეგ, ჩემო კარგო, ფილოსოფიის საგანია. მე შორსა ვარ მაგ მეცნიერებისაგან... ჩვენი რუსთაველი კი, აი, რას ამბობს „ვაჰ, სოფელო რაშიგან ხარ..“ – „მადნაფიცის ცოლს“ რუსულად წავუკითხე „ვეფხისტყაოსნის“ ერთი სტროფი.

ლენამ შემომხედა, ჩაფიქრდა და მკითხა:

– შეგიძლიათ „ვეფხისტყაოსნის“ რუსული თარგმანი მიშოვოთ?

– მე გაჩუქებთ თარგმანებში საუკეთესოს, „ვეფხისტყაოსნის“ ნუცუბიძისეულ თარგმანს. იცით? ძველად ჩვენში, როდესაც ქალს ათხოვებდნენ, „ვეფხისტყაოსანს“ მზითვეში ატანდნენ. მე ამ წიგნს, როგორც ძმა, მზითვად მოგიძღვნი!

– სიამოვნებით მივიღებ თქვენს საჩუქარს! – ჩაილაპარაკა ქალმა.

სალამოს შვიდი საათი იქნებოდა, სახლში რომ მივედი. ლენორკამ მისაყვედურა დაგვიანებისათვის.

– ლენორკა, უნდა მაპატიო! ლიზის შევეუარე, მანქანაში ზის... ხომ იცი ქალების ამბავი, ვიდრე მონესრიგდებოდა, აუარებელი დრო გავიდა და აი, შენი რისხვაც დავიმსახურე!..

– გაპატიებ, რადგან შენი გულის დედოფლის გაცნობა შემომთავაზე. – გაიცინა ეშხიანმა ქალმა. – ოღონდ იცოდე, სარძლო შენი შესაფერისი თუ არ იქნება, ნინა მიხაილოვნაზე მეტად გაგიჯავრდები!

– არავითარ სარძლოსთან საქმე არ გექნებათ. ლიზი ჩემი მეგობარია, რომელიც უანგაროდ მიტარებს რუსული ენის

გაკვეთილებს, ამიტომ ვერაფერსაც ვერ გამიჯავრდებით. თუმცა ბედნიერი ვიქნებოდი, თუ თქვენ ჩემი ბედი დაგაინტერესებდათ.

– ეგ უკვე საჭირო არ იყო. – თქვა ლენამ და უკმაყოფილოდ შემომხედა. იქვე დაამატა, – წავიდეთ! ვნახავ, რა გემოვნებისაც ბრძანდებით... რას წარმოადგენს თქვენი რჩეული.

მანქანაში ლიზი ლენას გვერდით დაჯდა უკანა სავარძელზე. ქალებს ერთი შეხედვით მოეწონათ ერთმანეთი.

– გული არ დაგწყდეს, რომ შენგან ლენასთან გადავინაცვლე! – გამეხუმრა ლიზი.

– ეს დროებით, ვიდრე მე და ლიზი კარგად გავიცნობთ ერთმანეთს. – დაამატა ლენამ.

მანქანა ტაძრის ეზოს ჭიშკართან დავაყენე. ქალებს ტაძრისკენ გავუძეხი და დავინყე ახსნა-განმარტებები ამ ძეგლის ირგვლივ. არ გამომრჩენია მეთქვა, რომ გუმბათი მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში ჩამოინგრა რუსული არტილერიის ყუმბარების წყალობით. სტუმარს ციხის გალავნიდან დავანახე ადგილი, საიდანაც გენერალმა ტოტლებენმა ცეცხლი გაუხსნა ტაძარს და მნიშვნელოვნად დააზიანა.

უქიმიერიონის გადასახედიდან გელათი მოჩანს. ლენამ იკითხა:

– იმ ეკლესიას მოვინახულებთ?

– გელათში ღვთისმსახურება აღარ მიმდინარეობს, იქ ახლა მუზეუმია. თუ მოისურვებთ, ხვალ წავიდეთ. გზაზე მონამეთაშიც შევიაროთ. მონამეთა მოქმედი ეკლესიაა.

ქალები სიხარულით დაეთანხმნენ ჩემ წინადადებას.

– ახლა წმინდა გიორგის ეკლესიაში შევიდეთ, აქვეა. ავანთოთ სანთლები და ექსკურსიაც ამით დავამთავროთ!..

ლიზიმ ეშმაკურად შემომხედა.

– ვფიქრობ, ისეთი არაფერი შეგვიცოდავს, რომ ღმერთი ჩვენი მონანიებით და ლოცვებით შევანუხოთ.

– აი, ათეიზმის კიდევ ერთი მსხვერპლი. – ვთქვი და ლიზის მივუბრუნდი, – ის მაინც გვითხარი, მშვენიერო ქალბატონო, რას გვთავაზობთ ჩემი წინადადების სანაცვლოდ?

– დალამებამდე ორი საათი მაინც იქნება. ნავიყვანოთ სტუმარი გეგუთში და მეფეთა სასახლის ნანგრევები დავათვალიერებინოთ. შემდეგ კი რესტორან „ვენეციაში“ დაგვპატიჟე, არაფერი გიჭირს... რას იტყვი ვაჟბატონო, ცუდი წინადადებაა?

– მშვენიერი წინადადებაა, მაგრამ გეგუთის სასახლე ჩვენ არც თუ კარგად გვაქვს დაცდილი. გახსოვს, ერთხელ ღამის დარაჯმა რა დღე გვაყარა?

– ის დარაჯი ჩემით მოხიბლული დარჩა, შენ კი წითელი თუმნიანი აგწაპნა, ესეც გაიხსენე!.. – ჩაიცინა ლიზიმ და ლენას უამბო ერთი წლის წინანდელი თავგადასავალი. მაშინ მოხუცი ღამის დარაჯი სანადირო თოფით ცდილობდა დავეპატიმრებინეთ, როგორც საზოგადოებრივი წესრიგისა და წესების დამრღვევნი. მოხუცი ადვილად მოსასყიდი აღმოჩნდა, თუმნიანმა შეხედულება შეაცვლევინა. სანადირო თოფი მანქანას მიაყუდა, შიგ ჩაგვიჯდა, უამრავი რამ გვიამბო და ქათინაურებიც მომიძღვნა.

ლენამ ბევრი იცინა, ბოლოს ინატრა კიდევ:

– ნეტავ ის მოხუცი დაგვხვდებოდეს...

– მაშინ ზურას ორი თუმნის გადახდა მოუწევს. – იხუმრა ჩემმა მეგობარმა, – დარაჯი თითო ქალში თითო თუმანს თხოულობს.

გეგუთის რეზიდენცია მეთორმეტე საუკუნეში უნდა იყოს აგებული. იგი თურმე მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისამდე ინარჩუნებდა პირვანდელ სახეს, მაგრამ შემდეგ ადგილობრივმა

მოსახლეობამ უპატრონოდ დარჩენილი სასახლე აგურ-აგურ დაშალა. გარდა ამისა, ამ მიდამოებს რამდენიმე წლის განმავლობაში სამხედროები იყენებდნენ პოლიგონად. ასე რომ, ადვილი წარმოსადგენია სურათი, რომელიც ლენამ იხილა.

ლენამ გულდასმით დაათვალიერა ნანგრევები, რომელიც ფრესკის ნარჩენებსაც მიაგნო და სინანული გამოთქვა იმის გამო, რომ ძეგლს არავინ პატრონობდა, რათა ის მაინც გადაერჩინათ, რამაც დღემდე მოაღწია.

რესტორან „ვენეციაში“ შევედით. ნაცნობი ოფიციანტი თავისუფალი ფაცხისკენ გაგვიძღვა. ლენა მოხიბლა ქართული სუფრის მრავალფეროვნებამ. განსაკუთრებით კეცებზე შემწვარი სოკო და შიგნეულის კუპატი მოეწონა.

– თქვენ აქ სამოთხეში ცხოვრობთ.

– იმ განსხვავებით, ქალბატონო, რომ ბიბლიური სამოთხე ღმერთის მიერ იყო შექმნილი, აქაურობის შემოქმედი კი ქართველი ხალხია. – განუზმარტე მოსკოველ სტუმარს.

სუფრა მხიარულად წარიმართა. ლენა ბრწყინვალედ კითხულობდა ბლოკს, მაიაკოვსკის, პასტერნაკს. იცოდა უამრავი ანეკდოტი. ისე ყვებოდა მათ, რომ სიცილით ვიგუდებოდით. მოსკოველ გოგონას თანდათან ხალისი ემატებოდა, მაგრამ რამდენადაც ეშხიანი ხდებოდა სტუმარი, იმდენად უგუნებოდ გამოიყურებოდა ლიზი.

ქალებმა სმაში ტოლი არ დამიდეს. ორი ბოთლი შამპანური და ერთი ბოთლი კონიანი „ენისელი“ ჩემთან ერთად გამოწრუპეს.

– აბა, ახლა შინისაკენ! – განვაცხადე, – თორემ ისე დათვრებით, ორი წითელი თუმნიანიც არ მეყოფა თქვენს დასახსნელად. აქ უეჭველად დებოშს ატეხთ.

ლენამ მთხოვა, ცოტა ხნით კიდევ დავრჩეთო, მაგრამ ამჯერად ზედმეტად სიმკაცრე გამოვიჩინე. ოფიციანტს ანგარიში გავუხსნორე და ქალები ძალით ჩავსვი მანქანაში.

ლიზი სახლში მივიყვანე.

– კარგად ბრძანდებოდეთ! – მოგემართა ცივად და საკ-
მაოდ უხეშად მოაჯახუნა მანქანის კარი.

– შენი მეგობარი მგონი ეჭვიანობს. – ჩაიცინა ლენამ,
როდესაც მანქანა დავძარი.

პასუხს თავი ავარიდე.

შინ დედამ შემომიგია:

– დაათვრე ქალი, შე შეჩვენებულო?

– დავათვრე კი არა... – ჩავილაპარაკე ჩემთვის. ლენამ
ჩაიზე უარი განაცხადა და დასაძინებლად გაეშურა.

ლიზიმ დარეკა.

– ხვალ არ მეცლება. – მომესმა ყურმილში მისი ხმა, –
სტუმარს შენ თვითონ აჩვენე გელათი და მოწამეთა. თავადაც
ხომ ეს გინდოდა.

– მორჩი სისულელეს, შენთან მოვდივარ...

– არ გაბედო!.. ამაღამ შენთვის არ მცალია, სტუმარი
მყავს.

– გისურვებ წარმატებას... შენ სტუმარს ჩემი მოკითხვა
გადაეცი!. – ყურმილი დავდე.

დილით, საუზმის შემდეგ, მანქანის საჭეს მივუჯექი და
ლენა მოწამეთაში, შემდეგ კი გელათში ავიყვანე. მოსკოვე-
ლი გოგონა აღტაცებას ვერ მალავდა. წამდაუნუნე გაიძახოდა:
„Просто прелесть, просто великолепно!“ გელათის მისასვლელ-
თან მდებარე რესტორნითაც მოიხიბლა. ეს იყო მხოლოდ,
რომ რესტორანის დატოვებისას მაგიდიდან რისი აღებაც შეი-
ძლებოდა, ყველაფერი ჩაილაგა ჩანთაში. ოფიციალტი გაოცე-
ბით მისჩერებოდა ლამაზ ქალს, რომელიც პირწმინდად ასუ-
ფთავებდა სუფრას.

– ნუ მიაქცევ ყურადღებას! – ვუთხარი მიმტანს ქართუ-
ლად, – რამდენია დანახარჯი?

ანგარიში გავასწორე. ლენა გვერდით მომიჯდა და სახლამდე გაუთავებლად მესაუბრა თავის შთაბეჭდილებებზე. შემდეგ ნაღვლიანად ამოიოხრა:

– რა ცუდია ვალერკა რომ არ არის ჩვენთან.

– თქვენი ვალერკაც ზუსტად ასე სწუხდა, როდესაც თქვენ აქ არ ბრძანდებოდით... ხვალისთვის რა გსურთ, ნიკორნმინდა თუ ზუგდიდი? დარწმუნებული ვარ ორივე მოგეწონებათ, მაგრამ რადგან სხვადასხვა მხარეს მდებარეობენ, ერთ დღეში ორივეს დათვალიერება წარმოუდგენელია.

სტუმარი დუმდა.

ლენა, ხომ არ ისურვებთ ნახოთ შავი ზღვა, ბათუმი – საქართველოს ერთ-ერთი ულამაზესი ქალაქი, ქობულეთის პლაჟი, შეიძლება მზის აბაზანებიც მიიღოთ... რას იტყვით?.. მე შემიძლია სხვა მარშრუტებიც შემოგთავაზოთ.

მცირე ფიქრის შემდეგ ლენოჩკამ მითხრა:

– არც ბათუმში ვყოფილვარ ოდესმე და არც შავ ზღვაში ჩამიდგამს ფეხი.

– მაშასადამე, ხვალ აჭარაში მივემგზავრებით. დილით შეიდი საათისათვის მზად უნდა იყოთ.

სახლში დედამ მითხრა,

– ლიზიმ დარეკა, გთხოვა ტელეფონით შეეხმიანო.

ყურმილში ლიზის ხმა მომესმა,

– გისმენთ!

– სტუმარი აღარ გყავთ, – ჩემთან საუბარი რომ ინებეთ?

– შენც მორჩი სისულელეებს!.. ზურა, უნდა მაპატიო, რაც ჩავიდინე. პირდაპირ გეტყვი, მაგ ქალის დანახვაც კი არ მინდა... მიფრთხილდეს, თუ სადმე დავიმარტოხელე, თმებიდან გავცლი... როდის მიეთრევა აქედან? – აღელვებული ლიზი თავს ველარ იმორჩილებდა.

– ლიზი, მე შენ ასეთს არ გიცნობდი... რა მოგდის? როდის გითქვამს ვინმეზე „თმებიდან გავცლი“, ან „როდის მიეთრევა“... გეყოფა... ხვალ სტუმარი ბათუმში მიმყავს, ნამოხვალ?

– არა, არ ნამოვალ. ხელს არ შეგიშლი იხილო შიშველი აფროდიტე ბათუმის პლიაჟზე. თანაც „მესამე ზედმეტის“ როლი არც ისე მხიბლავს...

– დილით, რვა საათზე შენს სახლთან დავაყენებ მანქანას. დაგიცდი ხუთ წუთს. სხვათა შორის, ჩემი სტუმარი ზეგ, ორშაბათს მიფრინავს მოსკოვში.

ყურმილი დავდე.

დედამ ადრე გაგვიმზადა საუზმე. ზუსტად დილის რვა საათზე „ჟიგული“ ლიზის სახლის პატარა აივნის წინ დავამუხრუჭე.

– სიგარეტს ვიყიდი – ვთქვი და ქუჩის მოპირდაპირე მხარეს მაღაზიაში შევედი. გამყიდველს სიგარეტის რამდენიმე კოლოფი და შოკოლადის სამი დიდი ფილა გამოვართვი. მაღაზიიდან გამოვედი. ლიზის ფანჯარას ავხედე. დავინახე, როგორ სწრაფად ამოეფარა ლიზი ფარდას... აუჩქარებლად გადავჭერი ქუჩა, საჭეს მივუჯექი და ლენას შოკოლადები გავუნოდე.

– შოკოლადს ყვავილები მირჩენია. – წამოიწყო ლენამ და უცებ წამოიძახა, – არა, არ მირჩენია! შოკოლადები ძალიან მიყვარს! გმადლობთ, მეგობარო! – თავი მხარზე მომაცრდნო და მკლავზე ხელი მომიჭირა. – ახლა კი მთელი სვლით წინ, ბათუმისაკენ!

თერთმეტი საათი იქნებოდა, ბათუმში რომ ჩავედით. მანქანა ჩემი დეიდაშვილის ეზოში დავაყენე.

– ზურაბს გაუმარჯოს, ზურაბს! – აყვირდა დეიდაშვილის ქმარი, – ცოლი ხომ არ მოგიყვანია?.. მაგ გოგო არაა ხელიდან გასაშვები! აი დედასა, ცოტა ახალგაზრდა ვიყო, მივატოვებდი

შენ დეიდაშვილს და მაგ ანგელოზს აგართმევდი უთუოდ...

მასპინძლებს ლენა წარვუდგინე და იქვე გავაფრთხილე, რომ არაფერზე შენუხებულებიყვნენ.

– სალამოს რვა საათზე ქუთაისში უნდა დავბრუნდეთ. მანამდე ბათუმის დათვალიერებით ვიქნებით გართული. სუფრასთან გასატარებელი დრო აღარ გვექნება. – ავუხსენი ჩემ სიძეს, მხიარულ გურულს, რომელმაც დაცინვით მიპასუხა:

– აბა, რაი კაცო!.. გაიარ-გამოიარეთ, რვა საათამდე რა მოხდება, ვინ რა იცის!

დეიდაშვილის თორმეტი წლის ვაჟი, გივი გამოგვყვა და მთელი დღე გვერდიდან არ მოგვშორებია.

ჩვენ ბათუმის ბულვარი მოვინახულეთ, პლაჟზე გავედით. ზღვის სანაპირო დამსვენებლებით იყო გადატვირთული. ლენამ სწრაფად გაიხადა და ზღვაში შეცურა, გივიც მიყვა. მე წამოვწეკი. სიამოვნებით შევეყურებდი როგორ თამაშობდნენ ზღვაში გივი და ჩემი სტუმარი.

– ზურა ბიძია! ლენა ძალიან ლამაზია, მთელი პლაჟი მას უჭყრიტინებს. – მითხრა გივიკომ.

– მეც სიამოვნებით უჭყრიტინებ მაგ ქალს, მაგრამ სტუმარს ვერ შეეხები, არ შეიძლება... ასეთი გვაქვს ჯიში და ჯილაგი, ჩემო გივიკო! – თავზე ხელი გადავუსვი ბავშვს, რომელიც ყურადღებით მისმენდა.

– რას იზამ, თუ ასეთი ჯიში გვაქვს, ვერაფერს გახდები! – დაასკვნა მან. დავათვალიერეთ აკვარიუმი, დავესწარით დელფინების ატრაქციონს. შემდეგ გივი გაგვიძღვა სახაჭაპურეში, სადაც სახელგანთქმულ აჭარულ ხაჭაპურებს აცხობენ.

ადგილები დავიკავეთ. გივიკომ სახაჭაპურეს გამგე, თავისი მამიდა მოგვიყვანა. ქალბატონი ქეთინო სიხარულით მომესალმა, მიესიყვარულა ჩემ სტუმარს და ჩინებულადაც გაგვიმასპინძლდა.

– სალამოს ჩემ ძმასთან ვიქნები. აბა ღროებით, არ გემშვიდობები! – მითხრა ქეთინომ.

– ცუდად არის საქმე, – ვუთხარი ჩემ სტუმარს, – ჩვენები ასე ადვილად ვერ გველევიან, ქეიფი არ აგვცდება.

ზღვისპირა პარკში ნავით გავისეირნეთ. ბოტანიკურ ბაღში შევეყვინდით და ქუთაისში დაბრუნების დროც მოახლოვდა.

როგორც მოსალოდნელი იყო, ჩემ სიძეს სუფრა გაეწყო, მეზობლებიც დაეპატიჟებინა.

– შენ არ მომიკვდე, აქედან პატივისცემის გარეშე არ გაგიშვა, მეზობლები რას იტყვიან, თავი გინდა მომჭრა ხომ?! არ გამოვა მაი საქმე... პანა ნევიხემსოთ, ორიოდე ჭიქა ღვინო გადავკრათ და მერე, შენ შენთვის და მე ჩემთვის... კარგად ვიყოთ ორივენი...

თორმეტი საათი სრულდებოდა, სუფრა რომ დავტოვეთ. მასპინძლებს სურდათ ღამე მათთან გაგვეთია. დიდი ხვენწამუდარის შემდეგ, როგორც იქნა გავაგებინე ჩემ სიძეს, რომ მეორე დღეს სტუმარი მოსკოვში მიფრინავდა.

როგორც იტყვიან, „კარგად შეზარხომებული“ ვიყავი. მოსკოველ სტუმარსაც ალკოჰოლის მოზრდილი დოზა ჰქონდა მიღებული.

– ფრთხილად იარე, – მთხოვა დეიდაშვილმა, – დარჩენილიყავი კარგი იქნებოდა... ახლა მთელი ღამე უნდა ვინერვიულო, მაგრამ რაკი არ იშლი და მიდიხარ, ნელა იარე...

– ვიცი მაგის ამბავი, რაც უფრო ნასვამია, მით უფრო ნელა დაყავს მანქანა. – გამოეხმაურა ჩემი სიძე. გადაგვკოცნა, მშვიდობით მგზავრობა გვისურვა და თანაც დააყოლა, – ძამა, თუ ძან გაგიჭირდეს, ძილი მოგერიოს, შეიყვანე მანქანა სადმე მოფარებულში და გამეიძინე მაგ ციცასთან. ვაი, რა გოგოა!!!

ქობულეთამდე ლენოჩკას ენა არ გაუჩერებია, თავის შთაბეჭდილებებს მიზიარებდა. შემდეგ თავი მომადო მხარზე და ძილბურანში ჩაილაპარაკა:

– სულელია შენი ლიზი! მადლობა გადაეცი ჩემგან. მან თავისი არყოფნით უდიდესი კმაყოფილება მომანიჭა – და გაუტია საძილეთში.

მახარაძეს (ოზურგეთს მაშინ ასე ეძახდნენ) გავცილდი. ვიგრძენი მეყვინთებოდა.

– ცუდად არის საქმე. – გამიელვა თავში, – რაღაც უნდა ვიღონო, რომ ძილს თავი წავართვა...

წყაროსთან შევჩერდი. წელს ზემოთ გავიხადე და ცივი წყლით ტანი დავიზილე, პირი დავიბანე, გამოვფხიზლდი. მანქანა მთელი სიჩქარით დავძარი. დაძაბული მსურდა ვყოფილიყავი, რათა არ ჩამძინებოდა...

სახლს რომ მივადექი, სამს გადაცილებული იყო. ლენა გავაღვიძე.

– დროა, ქალბატონო, ლოგინში მოისვენოთ...

– ჩამოვედით?

– დიახ, ჩამოვედით. გეყოთ უცხო მამაკაცის გვერდით ძილი... გადაბარგდით თქვენს სანოლში.

ლენამ ლოყაზე მაკოცა.

– ეს სამი დღე დაუფინყარი იქნება ჩემთვის. გმადლობთ, მეგობარო!

დილის შვიდ საათზე სტუმარი გავაღვიძე:

– სამსახურში მივდივარ. შენ შეგიძლია ლოგინში ინე-ბივრო. ზუსტად თორმეტ საათზე მოვალ და აეროპორტში წავიყვან!

– ზურა, წასვლამდე უეჭველად უნდა გადმოგცე ვალერის დანაბარები. ძალიან გთხოვ, აუცილებლად მნახე!

– შევთანხმდით, თორმეტ საათზე აქ ვიქნები. აბა, არ მოიწყინო...

– დედაშენის გვერდით რა მომანყენს? – მომხიბვლელად გაიღიმა ლენამ.

„რა ლამაზია ეს სასიკვდილე!“ – გამახსენდა დედას სიტყვები. ქალის სანოლისკენ უნებურად გადავდგი ნაბიჯი. ქალმა შემომხედა.

ღმერთო, რა შემოხედვა იყო!.. სიყვარული, მოლოდინი, სინაზე, უდიდესი მოკრძალება და სინანული ერთბაშად გამოხატა „ძმადნაფიცის“ ცოლმა... ლამის დავბარბაცდი... თავი სწრაფად მოვთოკე, ოთახიდან გავედი, ეზო გადავიარე. ვიდრე ჭიშკარს გავალებდი, უკან მოვიხედე. ლენა ფანჯარასთან იდგა.

– იაკოვლევიჩ, ნავედით! – ჩავილაპარაკე.

ვასიამ ისე შემომხედა, რომ ვიგრძენი, ჩემი ხმის ცვლილებაზე გააკვირვა და მანქანა უსიტყვოდ დაძრა ადგილიდან.

სახლში დროზე გამოვცხადდი. ვასია სახლში გავუშვი და საკუთარი „ჟიგული“ ავტოფარეხიდან გამოვიყვანე. დედა გულთბილად გამოეთხოვა სტუმარს. ლენა ჩაეხუტა:

– ნინა მიხაილოვნა, მე თქვენ ძალიან, ძალიან შეგიყვარეთ...

დედამ მურაბებით და ჩურჩხელებით სავსე ჩანთა გადასცა სტუმარს.

ვიდრე კოპიტნარისკენ წავიდოდი, ბალახვანში ყვავილებით სახელგანთქმულ ეზოს მივადექი. ლენა მანქანიდან გამომვიყვანე და მასვე შევარჩევინე ყვავილები.

აეროპორტში გამოგვიცხადეს, რომ თვითმფრინავი ოდნავ იგვიანებდა. მე და ლენა, იქვე სკვერში, სკამზე ჩამოვჯექით.

– რატომ არ მეკითხები, რა სურდა შენთვის ეთქვა ჩემ მეუღლეს? – დაიწყო ლენამ.

– გისმენთ, ქალბატონო!..

– რუსს არასოდეს სცეთ ისეთი პატივი, როგორც მე მომაგეთ!.. ვეთანხმები ვალერკას... რუსი ვერასდროს გაიგებს

შენ სიკეთეს. შენ არ იცნობ მათ... გულუხვობა რუსში შურს ინვეს და იგი უეჭველად შეეცდება რამე დაგიშავოს. აი, ჩვენი დარიგებაც და რჩევაც.

– ჭკუის სწავლებისათვის მადლობა მომიხსენებია, მაგრამ თქვენ განა რუსები არა ხართ?

– არა, ჩვენ უკრაინელები გახლავართ... ეს დიდი სხვაობაა. ჩვენთვის უცხო არ არის სიკეთე. არც სტუმარ-მასპინძლობის თქვენი ტრადიციებია გაუგებარი. როცა უკრაინაში მოგიხდებათ ყოფნა, ამაში ადვილად დარწმუნდებით.

– კარგი, მომავალში გავითვალისწინებ თქვენს დარიგებებს. – ჩემ ხმაში დამცინავმა კილომ გაიჟღერა, რაც არ გამორჩენია მოსკოველ გოგონას.

– ჩვენ გაგაფრთხილეთ! როგორ მოიქცევით, როგორ იმოქმედებთ მომავალში, თქვენი ნებაა. მაგრამ მთავარი ეს სრულიადაც არ არის. მე მაქვს თხოვნა, რომელიც ვალერიისთან არ შემითანხმებია. – ქალს სახეზე შეშფოთება გამოეხატა...

– გისმენთ, ყურადღებით გისმენთ!..

– ზურაბ, გთხოვ, ძალიან გთხოვ, არასოდეს მოექცე ქალს ისე, როგორც მე... არ გაიკვირვო, რასაც ახლა გეტყვი, – ქალმა თავი ჩაღუნა და ჩურჩულით წარმოსთქვა, – შენ თავი შემაყვარე და ვაი, რომ ეს სიყვარული ძალიან ძლიერია. იცი, პირველად რომ გნახე, გავიფიქრე, ამას ვაჩვენებ სეირს, თავს მანონებს, მოვაშლევინებ კეკლუცობას-მეთქი. ერთი დღეც არ იყო გასული, მე შეგიყვარე! ლიზი ამას მაშინვე მიხვდა. ქალურმა ალლომ არ უმტყუნა, დაინახა ჩემი გრძნობები და არც შემცდარა. დღეს ჩემთან რომ შემოხვედით დილით და თავზე დამადექით, ვიგრძენი, არც თქვენ უნდა იყოთ გულგრილი.

ლენა მომეკრა. ჩემი ხელი გულში ჩაიხუტა და ჩაილულუნა:

– მე შენ, ძვირფასო, სიკვდილამდე მემახსოვრები, მაგრამ ძვირფასო, შენც ხომ გიყვარვარ? ნუთუ არ გიყვარვარ?

– მიყვარხარ... საუბედუროდ გრძნობები არ გვემორჩილებიან, დაუკითხავად შემოიჭრებიან ჩვენში და სულიერ სამყაროს აგვიფორიაქებენ. გამიგეთ, ქალბატონო, მე იმდენად პატივმოყვარე ვარ, რომ შემიძლია საკუთარი ვნებების დათრგუნვა. პატიოსან კაცად მივიჩნევ თავს, თუმცა პატიოსნება ბოლომდე როდი მაქვს გათვითცნობიერებული... მეათე მცნებით უფალი შეგვაგონებს: „არა გული გითქმოდეს ცოლისათვის მოყვასისა შენისა“. რა პატიოსანი კაცი ვარ მაშინ, როდესაც შეგიყვარეთ და განგებას ვმადლობ, რომ გაგიცანით. სამი დღე უბედნიერესი კაცი ვიყავი და ეს ეპატიება სრულყოფილ არსებას? რადგან მაიძულებთ და ამის საბაბიც მომეცით, მეტსაც გეტყვი, ნუხელ გზაზე, ჩემ თავთან დიდი ბრძოლა გადავიტანე... გავიმარჯვე, მაგრამ რა? მაშინ რატომ მტკივა გული? „მანაც იმრუშაო“ – არ ინდობს ჩემნაირებს სახარება...

– ნუ იცინით, ღვთის გულისათვის ნუ იცინით! – ცრემლები მოიწმინდა ლენამ, – შენ გგონია ნუხელ შენს გვერდით მეძინა? სულელო! მთელი გზა ველოდებოდი შენს ალერსს... მე შენ არასდროს შეგხვდები, ასე აჯობებს... არ მსურს საკუთარი ოცნებების მსხვრევა ვიხილო... ძალიან კარგი ხარ, მინდა ჩემს მეხსიერებაში ასეთი დარჩე. ქალმა ხელი მომხვია და ტუჩებზე დამეკონა.

აეროპორტის რადიომ მოსკოვში მიმავალი მგზავრები მოიხმო. დარბაზში შევედით. ლენა გამომემშვიდობა და თვითმფრინავის ტრაპისკენ გაეშურა. მე დიდხანს ვიდექი გაუნძრევლად. თვითმფრინავი ჰაერში აფრინდა.

– გეყო ერთ ადგილზე სარგადაცლაპულივით დგომა, დროა გონს მოხვიდეთ, ვაჟბატონო!.. – მომესმა ლიზის ხმა. იგი ჩემ გვერდით იდგა. მეგობარმა დამცინავი ტონით განაგრძო, – გულის ამაჩუყებელი იყო თქვენი განშორება, ველარავის ამჩნევდით... წამოდი ჩემთან, ვეცდები დარდი გაგიქარვო!

– მაგის იმედი რომ არ მქონდეს, თავში ტყვიას დავიხლიდი...

– ვაი შენს პატრონს, ქალი აქვითინებული გაუშვი მოსკოვში და შენ კი პამპულაობის ხასიათზე ხარ... თუმცა შეიძლება სწორედ ამიტომ მიყვარხარ, საძაგელო!..

ლიზი მანქანაში ჩამიჯდა. ხელი მომხვია და თავი მკერდზე მომაცრდნო.

– ისეთი ყვავილები ჩემთვის არასდროს მოგიძღვნია... რატომ?.. – იკითხა მინაზებული ხმით.

...ლენას აღარ შევხვედრივარ. არც მიძებნია. არც მისი მეუღლის რჩევა-დარიგებებისათვის მიმიქცევია ყურადღება, რისთვისაც, რა დასამალია, არაერთხელ ჩავვარდნილვარ ზოგჯერ სასაცლო, ზოგჯერ კი უხერხულ მდგომარეობაში...

რუსული ფენომენის ქართული დასასრული

„რალაა იგი სინათლე“...

ბატონ ბიძინა ივანიშვილის განცხადებამ – 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში მისი მონაწილეობის შესახებ ქართული პოლიტიკური წრეების გამოცოცხლება გამოიწვია. ქართულმა პრესამ დიდი ადგილი დაუთმო ბატონი ბიძინას პიროვნებისა და საქმიანობის გაშუქებას, რასაც ყურადღებით ადევნებდა თვალყურს ქართული საზოგადოებრიობა; მათ შორის მეც, თქვენი მონა-მორჩილი. პრესა მეტად საინტერესო პუბლიკაციებს აქვეყნებდა ბატონი ბიძინას ბიზნეს-საქმიანობის შესახებ, რაც ჩემთვის ნაწილობრივ უკვე ცნობილი იყო, ნაწილობრივ კი ახალი აღმოჩენა გახდა. მედია-საშუალებებით გვამცნეს, რომ ბ. ივანიშვილს თავისი ექვსმილიარდიანი (შესაძლოა უფრო მეტი) კაპიტალი რუსეთში ჰქონდა დაგროვილი და შემოსავლის გარკვეულ ნაწილს საქართველოს კეთილდღეობას ახმარდა. აფინანსებდა სკოლებს, საბავშვო ბაღების, სამედიცინო დაწესებულებების, ეკლესიების სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოების ხარჯებს, არ ივინყებდა მშობლიურ კუთხეს – სოფელ ქორვილას და მისი კეთილდღეობისათვის საკმაოდ დიდ თანხებს გამოყოფდა. ამავდროულად, ქართული ხელოვნებისა და სპორტის გამოჩენილ პირებს სოლიდურ ფულად დახმარებას უნიშნავდა. ყოველივე აღნიშნული ჩემთვის ცნობილი გახლდათ, მაგრამ სახტად დავრჩი, როცა შევიტყე, რომ ბატონი ბიძინა თურმე აფინანსებდა ქართულ არმიას და მთავრობის წევრებს.

გასაგები და მისასაღმებელია, როდესაც მილიარდერი ქართველი ხალხის საამაყო შვილებს, როგორებიც არიან რობერტ სტურუა და ნონა გაფრინდაშვილი – ეხმარება, რომ მათ

შიმშილით სული არ ამოხდეთ, მაგრამ მთავრობის წევრების დაფინანსება უხერხულად გამოიყურება. უკეთესი ხომ არ იქნებოდა (ჩემი მოსაზრებით) ეს სახსრები ლტოლვილებისათვის, ან გაჭირვებული ოჯახებისათვის გადაეცა?

პრესა დიდი მონდომებით წარმოაჩენდა ქართულ პოლიტიკაში ახლად გამოჩენილის დადებით მხარეს, მაგრამ მე მაინც მოუთმენლად ველოდი მილიარდერის შეხვედრას პრესის წარმომადგენლებთან, რაც საცნაურს გახდიდა საზოგადოებისათვის ბატონი ბიძინას ორიენტაციას საგარეო და საშინაო პოლიტიკაში. ამ შეხვედრის დროს უნდა გამოჩენილიყო ქვეყნის პოლიტიკური მართვისა და საარჩევნო მართონის წარმართვის მისეული ტაქტიკაც. ინტერესს იწვევდა აგრეთვე, რა აზრისა იყო იგი ქუჩის აქციების ირგვლივ გაჩაღებული აურზაურის შესახებ.

პრესის წარმომადგენლებთან შეხვედრაზე, რომელიც ფართოდ იქნა გაშუქებული, ბატონმა ბიძინამ, ჩემდა გასაკვირად, მხარი დაუჭირა რუსეთის მმართველი ელიტის მტკიცებას – აგვისტოს ომის გამჩაღებელი საქართველო ყოფილა და „სანყალი“ რუსეთი იძულებული გამხდარა თავი დაეცვა აგრესორისაგან. ამ მოსაზრებას, როგორც ბ. ივანიშვილის თავდადებული მეხოტბეები აცხადებენ (ასეთები ჩემ მეგობართა წრეშიც მოიძებნება) თურმე ზურგს უმაგრებს ტალიავინის კომისიის დასკვნა (ტალიავინის კომისიის ნაშრომს არ ვიცნობ).

ტალიავინის, ბატონი ბიძინასა და რუსების დიდი პატივისცემის მიუხედავად, ჩემთვის, ვის თვალწინაც გათამაშდა აგვისტოს ომის პერიპეტიებიცა და ტრაგედიაც, აბსოლუტურად მიუღებელია მსგავსი მოსაზრება. ბატონ ბიძინას შეეძლო ჩასულიყო გორში და ენახა როდის მიიყვანეს საავადმყოფოში პირველი დაჭრილები; შეეძლო რუსეთის სამშვიდობო ძალების

სარდლის განცხადების გადამონმება, სადაც ის იუნყებოდა, რომ ოსური (მარტო ოსური?) ბანდების საარტილერიო თავდასხმების შეჩერება მის ძალებს აღემატებოდა. რთული არ იყო აგრეთვე, მოეძებნა საქართველოს მთავრობის თხოვნა ცეცხლის შეწყვეტის თაობაზე, რომელიც გადაეცა რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილეს, და ენახა ცინიკური პასუხი – თითქოს მის ავტომობილს საბურავი დაეშვა და ამიტომ არ შეეძლო გავლენა მოეხდინა ოსეთის პირველი პირის მოქმედებაზე, რომელიც დღე-დღეზე ბორჯომის აღებასაც გეგმავდა თურმე.

საბედნიეროდ, რუსული პროპაგანდისტული მანქანის და ბ. ივანიშვილის მოსაზრებები, გამაგრებული ტალიავინის კომისიის დასკვნითაც კი, არ იქნა გაზიარებული ცივილიზებული სამყაროს მიერ და საერთაშორისო ორგანიზაციებმა რუსეთი ოკუპანტად აღიარეს მაშინ, როცა „ომის გამჩაღებელ“ საქართველოს ოთხმილიარდიანი დახმარება გამოეყო. ამას ემატება ისიც, რომ რუსეთის პრეზიდენტი და პრემიერ-მინისტრი არ მალავდნენ და სიამაყით აცხადებდნენ: ომი იმიტომ გავაჩაღეთ, საქართველოსთვის ნატოსკენ მიმავალი გზა გადაგვეკეტაო. რაღაა საკამათო?..

იმავე შეხვედრაზე ბატონმა ბიძინამ არაერთი სენსაციური განცხადება გააკეთა. ამტკიცებდა, რომ არჩევნებში უთუოდ გაიმარჯვებდა ორი მესამედის (თუ მეტის) უპირატესობით, რასაც მხოლოდ რუსულ ფრთიან გამონათქვამს თუ დავუპირისპირებთ: „Не говори «гоп» пока не перепрыгнешь“. ამასთან, გვარწმუნებდა – მომავალ არჩევნებში მიხეილ სააკაშვილს საკუთარი დედაც არ მისცემს ხმასო, თითქოს ქ-ნ გიული ალასანიას შვილი ისე შესძლებია, რომ ხმას დაამადლის და ამ ხმას მილიარდერს მიჰყიდის. ნუთუ მას ჰგონია, რადგან ლუარსაბ თათქარიძე ღვიძლმა ძმამ ხუთ თუმნად არა,

მაგრამ ათ თუმნად კი გაყიდა, ქალბატონი გიულიც გაყიდის ღვიძლ შვილს... თუნდაც მილიონად?

ახალბედა პოლიტიკოსი საქართველოში ისეთი დემოკრატიის დამყარებას დაგვპირდა, რომ ევროპაც კი გაოცდება თურმე. უნებურად მახსენდება ოტო ფონ ბისმარკის სიტყვები – „არჩევნების წინ ადამიანები საშინლად ცრუობენ,“ – და მიჭირს შევეკამათო დიდ გერმანელ პოლიტიკოსს.

ბატონ ბიძინას რუსეთი გაცილებით უფრო დემოკრატიულ ქვეყნად წარმოუდგენია, ვიდრე საქართველო, ხოლო ბატონ პუტინს ლამის დემოკრატიის სიმბოლოდ გვისახავს, რაც დემოკრატიის ცნებისადმი მის დამოკიდებულებას ცხადყოფს. მსგავსი მოსაზრებების მიღმა იკვეთება ბატონისადმი ყმის დამოკიდებულება, რომლის დროსაც ყმა მონდომებით ცდილობს ბატონის კითხვანწყობის დამსახურებას. ვშიშობ, ბატონ ბიძინასთან აღნიშნულ საკითხზე კამათი წყლის ნაყვას დაემსგავსება და თუ სიმართლე თქვი, დათა თუთაშხიაზე ნაკლები არ დაგემართება მისი ყმებისაგან – როგორ გაბედე მამა-მარჩენალზე აუგის თქმაო. ნუ მიწყენენ ბატონ ბიძინას მომხრეები ასეთ შედარებას. იხილეთ გაზეთ „კვირის პალიტრის“ №14, გვ. 33, სადაც თავად მათი ლიდერი აცხადებს – საქართველოში მე ვარ ერთადერთი თავისუფალი ადამიანიო. არათავისუფალ ადამიანად ბატონი ბიძინა მე ვერ მიგულისხმებდა. იგი მე არ მიცნობს. როგორც ჩანს, არათავისუფლად, ანუ მონებად, თავის გარშემო შეკრებილ ოპოზიციურ ძალებს მიიჩნევს და მათ აზრს დიდ ყურადღებასაც არ აქცევს.

აბა, რომელი საღად მოაზროვნე ადამიანი იტყვის – რუსეთს ოკუპანტად ნუ მივიჩნევთო. ახლა, როცა საქართველოს მმართველმა წრეებმა ბოლოსდაბოლოს მიაღწიეს ცივილიზებული სამყაროს მიერ რუსეთის ოკუპანტად აღიარებას, ქართველებმა უნდა ვთქვათ უარი რუსეთის აგრესორად

გამოცხადებაზე? განა რუსეთს არა აქვს ოკუპირებული ქართული ტერიტორია? ან რომელი ქართველი პატრიოტი დათანხმდება აფხაზეთისა და ოსეთის რეჟიმების ცნობას რუსეთის საამებლად? ყოველივე ეს, ბატონო ბიძინა, თქვენი „შულავერის კომიტეტისათვის“, რა თქმა უნდა, მისაღებია, მაგრამ ქართველი პატრიოტისათვის სხვა არაფერია, თუ არა პოლიტიკურ არენაზე ახალი ორჯონიკიძის გამოჩენა.

ღმერთმა ინებოს, თქვენი საქმიანობა მომავალში გახდეს ჩემი თქვენდამი დამოკიდებულების ცვლილების საფუძველი. ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროთ თქვენი მილიარდები ისე, რომ ზიანი არ მიაყენოთ ჩვენ სამშობლოს, ჩემ და თქვენ ქვეყანასა და ხალხს. ამავე დროს, ვისურვებდი უფრო კარგად გაგეზრებინათ ნიკოლოზ ბარათაშვილიც და ილია ჭავჭავაძეც რუსეთთან ურთიერთობასთან დაკავშირებით (ფროიდის ირგვლივ კი, ვფიქრობ, არავინ შეგეკამათებათ. როგორც გსურთ, ისე წარმოადგინეთ იგი!).

ბატონო ბიძინა, გამაკვირვა თქვენმა გადაწყვეტილებამ – თქვენს გაერთიანებას, თუ პარტიას გსურთ „ქართული ოცნება“ დაარქვათ. შეიძლება ქართველის ოცნება იყოს ერთი პარტიის მიზნები, თუნდაც ეს პარტია მმართველ ძალას წარმოადგენდეს?! გარდა ამისა, თუ დავუკვირდებით, დავრწმუნდებით, რომ ეს გამოთქმა ერთი ქართველი პოეტისგან გაქვთ ნასესხები. გაიხსენეთ: როდესაც საბჭოთა საქართველოს ჰიმნს აკონინებდა, ეს პოეტი, რომელსაც იუმორი არ აკლდა, ნამდვილად ჰიმნში რთავდა ასეთ სტრიქონებს: „შენი ოცნება (ე.ი. ქართული ოცნება) ასრულდა, რისთვისაც სისხლი ღვარეო“, ან „მოძმე ერების ოჯახში დამკვიდრდი, გაიხარეო“, „საბჭოთა დროშა დაგნათის მზესავით მოელვარეო“. „ქართული ოცნება“ და იმ პოეტის „ოცნება“ ძალიან გვანან ერთმანეთს, რადგან მოძმე ერების კავშირის აღდგენაზე დღეს ბატონი პუტინი და

მისი რაზმი თუ ოცნებობს, რასაც თქვენი „ქართული ოცნება“ აქტიურად უჭერს მხარს.

მსგავსი „მარგალიტები“ უსასრულოდ შეიძლება გავიხსენოთ თქვენი გამოსვლებიდან, თუმცა, ვფიქრობ, ესეც სავესებით საკმარისია, რათა დავინახოთ ადამიანი, რომელიც ერთგულად ემსახურება მისი სიმდიდრის წყაროს – რუსეთის ინტერესებს. ასეთი ერთგულება, რა თქმა უნდა, თქვენ სახელს ღირსებას თუ მატებს და არ აკნინებს, ჩვენთვის მისაღებს რომ წარმოადგენდეს. მაგრამ რას ვიზამთ... ასეთი ყოფილა ცხოვრება. ბატონო მილიარდერო! ჩვენს უახლოეს ისტორიაში გვყოლია ქართველი სტალინი, ორჯონიკიძე, მახარაძე, ცოლქმარი ორახელაშვილები, მდივანი, ბერია... აღარ ღირს მათი ჩამოთვლა. ისინი მაშინაც ბევრნი იყვნენ და, სამწუხაროდ, დღესაც არიან, თუმცა ისიც კარგად გვახსოვს, როგორ დაასრულეს მათ თავიანთი უბადრუკი სიცოცხლე. ბედი მღვევარი ყველას მიწვდება; ზოგს ადრე, ზოგს გვიან და სათანადო განაჩენიც გამოუტანა საქართველოს მტრებს. ბედის ირონიას ის წარმოადგენს, რომ განაჩენი თავადვე აღასრულეს თავიანთი სისხლიანი ხელებით. ეს არ დაივიწყოთ!

ბატონო მილიარდერო! თქვენ, რა თქმა უნდა, შეგიძლიათ გძულდეთ საქართველოს პრეზიდენტი ისე, როგორც რუს დერჟავნიკებს სძულთ იგი, მაგრამ როდესაც ამერიკას ვეუბრებით, – საქართველოს დახმარებას ნუ გაუნევთ და გარიყეთო... რა დავარქვათ ასეთ საქციელს?..

P.S. ბატონო ბიძინა! რის შესახებაც ზემოთ ვისაუბრე, გწამდეთ, დიდმა გულისტკივილმა მაიძულა. მე, რომელიც არცერთ პარტიას არ ვეკუთვნი, რადგან დარწმუნებული ვარ, ნებისმიერი პარტია ბანდისათვის დამახასიათებელ ელემენტებსაც ატარებს, ბევრსაც ვიცინებდი, სატირალი რომ არ იყოს

ამდენი პარტიის არსებობა საქართველოში. მეტსაც ვიტყვი: არჩევნებში პარტიები კი არა, პიროვნებები უნდა იყრიდნენ კენჭს. ელექტორატი კონკრეტულ პირს უნდა აძლევდეს ხმას და არა რალაც დაჯგუფებას, რომელიც თავის თავს პარტიას უწოდებს, მით უმეტეს, როდესაც ამ პარტიის არც წესდებას და არც პროგრამას არ იცნობს ამომრჩევლების 95%-ზე მეტი. თუმცა ეს სხვა თემაა.

ჩემი გულსტიკივილი იმიტია გამონვეული, რომ საქართველოში პარტიები ისე იქცევიან, თითქოს შეერთებულ შტატებში, ან ევროპის ისეთ ქვეყანაში ცხოვრობდნენ, სადაც საგარეო საფრთხე ნულს უტოლდება. ჩვენ კი, თუ კარგად გავიაზრებთ, საომარ მდგომარეობაში ვიმყოფებით ჩრდილოელ მეზობელთან და თუ იგი ჯერ-ჯერობით ვერ ბედავს თავდასხმას, უგუნური უნდა იყო, ვერ ხვდებოდე, რას უწევენ ანგარიშს რუსული აგრესიული წრეები. მე კი მსურს ჩვენი ბედი მარტო დასავლეთის კეთილგანწყობაზე კი არ იყოს დამოკიდებული, არამედ რუსეთი ანგარიშს გვინევდეს და მიუღწეველ ოცნებად მიიჩნევდეს საქართველოს დაპყრობას. ეს კი მხოლოდ ქართული ძალების სრული კონსოლიდაციით იქნება შესაძლებელი. თუ აგრესორი ერთ მუჭად შეკრულს დაგვინახავს, დარწმუნებული ვარ, ჩვენთან მტრობის ხალისი დაეკარგება. ასეთი ელემენტარული ჭეშმარიტება ვერ შეუგნია არაერთ ბედოვლათ ქართველ პოლიტიკოსს.

ღმერთმა ნუ ქნას გავიმეოროთ ნ. ბარათაშვილის ოხვრით წარმოთქმული: „ჩვენმა უხეირობამ დაგვლუპა. ვაი, ჩვენო ქართლის ბედო!..“ ამის საშიშროება კი არსებობს და სწორედ მის წინააღმდეგ უნდა გაერთიანდეს ყველა ქართველი. მათ შორის ერთ-ერთ მონინავე რიგში თქვენც უნდა მოიაზრებოდეთ, ბატონო ბიძინა, თუ სამტროდ არა ხართ შემოგზავნილი.

ბატონო ჩემო, ნუთუ ასე ძნელია მიმართოთ საქართველოს

პრეზიდენტს, – მიშა, მე შენ არ მიყვარხარ, მაგრამ მიყვარს ჩემი სამშობლო! ეს სიყვარული მაიძულებს საქართველოს გადარჩენის მიზნით ჩემი თანამშრომლობა შემოგთავაზოთ! მოდით, ჩვენი საქმიანობით დავანახოთ ხალხს „ვის უფრო მეტად უყვარს მამული“.

სამწუხაროდ, ჩვენ ქვეყანას ალბათ კვლავ მოუწევს სხვადასხვა სახის ომის გადატანა დამოუკიდებლობისათვის უთანასწორო ბრძოლაში. ამ ომებში, ოჰ, როგორ სჭირდებით, ბატონო ჩემო, ჩვენს ქვეყანას, როგორ სჭირდებით!.. ამიტომ ჩემთვის, რიგითი ამომრჩევლისათვის, სრულიადაც არ არის სულერთი ბიძინა და მიშა ითანამშრომლებენ (ხაზს ვუსვამ სიტყვა თანამშრომლობას) საქართველოს საკეთილდღეოდ, თუ დაპირისპირებული იქნებიან მტრების სასიხარულოდ და ქვეყნის საუბედუროდ.

ნუთუ თქვენ ეს არ გესმით?!

2012 წლის აპრილი.

სარჩევი

Записки бездельника Ники	3
ალბათ...	19
მესამე რანგის კაპიტანი	52
ბალალაიკა	69
თავგადასავლებიანი ექსკურსია	78
საჭადრაკო დეპატეები	82
პროვინციული მოაზროვნეები	94
გაზეთ „პრავდის“ კორესპონდენტი	100
ბანკეტი	113
რევიზორის მეუღლის რჩევა	119
რუსული ფენომენის ქართული დასასრული „რალა იგი სინათლე“...	140

გამომცემლობა
„საქართველოს ვეტერან მორაგბეთა კავშირი“

თბილისი, ქ. ჩოლოყაშვილის გამზირი, 7

კომპიუტერული უზრუნველყოფა პ. ქორქია